

TRANSCRIPT VAN STATENCOMMISSIE MILIEU EN MOBILITEIT VAN PROVINCIALE STATEN UTRECHT
d.d. 28 februari 2024

Voorzitter: Dhr. E. Virginia

Namens het college van GS: Dhr. H. van Essen, Dhr. A. van Schie, Dhr. H. Bakker.

Woordvoerders: Dhr. Oude Wesselink (GroenLinks), Dhr. G. Borger (D66), Dhr. E. Kamp (D66), Mw. G. Bikker-Trouwborst (CDA), Mw. M. van den Broek (BBB), Dhr. H. Adriani (PvdA), Dhr. M. Fiscalini (UtrechtNu!), Dhr. B van den Dikkenberg (SGP), Mw. O. de Man (VVD), Dhr. H.J. Dekker (PvdA), Mw. N. Flink (PvdA), Dhr. A. Travaille (PvdD), Dhr. H Wolting (ChristenUnie), Dhr. L. van Lunteren (Volt), Dhr. D. Bosch (UtrechtNu!), Dhr. S. Nagtegaal (UtrechtNu!), Dhr. F van der Star (PVV), Dhr. J van der Linden (SGP), Mw. M. Hoek (50PLUS), Dhr. J. Breur (SP), Dhr. K. van Vuuren (BBB), Mw. H. Rikkoert (ChristenUnie), Dhr. R. van der Pouw-Kraan (CDA), Dhr. P. de Weerd (PvdD), Dhr. J. Beltman (BBB), Dhr. M. Harinck (D66), Dhr. R. Hossain (VVD), Dhr. F van Breukelen (FVD), Dhr. A. de Jong (Volt), Dhr. R. van Reenen (50PLUS), Mw. J. Matser (GroenLinks), Dhr. K. Vermaat (SGP),

Van ambtelijke zijde aanwezig: Dhr. R. Poort (griffier), Dhr. R. van Paridon (commissiesecretaris)

1. Opening

De voorzitter: Goedemorgen, beste mensen. Zou iedereen een plekje willen opzoeken want het is half twaalf. Dan gaan we beginnen. Welkom aan iedereen, Statenleden, Commissieleden, Gedeputeerde Staten, ambtenaren en andere belangstellenden.

2. Vaststellen agenda

De voorzitter: We hebben vandaag een zeer uitgebreide agenda, zoals iedereen heeft gezien en we proberen deze zo goed mogelijk af te werken. Om die reden is natuurlijk gisteravond al een extra commissievergadering geweest voor de sprekers en we starten vandaag vroeger dan normaal. In de voorzittersmail is ook verzocht om de bijdrage kort en bondig te houden en er is aangegeven dat ik vandaag extra streng zal zijn op technische vragen. Als die gesteld worden, dat kan ik niet tegenhouden. Maar de beantwoording vindt niet vandaag plaats. In ieder geval niet mondeling hier. Mochten we niet alle punten kunnen behandelen, dan zal ik aan het eind van de vergadering een procesvoorstel aan u voorleggen. Wel ik heb begrepen dat er ook bij de agenda, bij punt Behandeling agenda, een voorstel van uw commissie gaat komen. Ik ga ervan uit dat we daar straks de agenda mee kunnen vaststellen. Eerder leek Gedeputeerde Van Essen pas later aan te kunnen sluiten, maar hij schijnt nu wel al vlot hier te zijn. Gedeputeerde Bakker kan wegens omstandigheden slechts kort aanwezig zijn en daarom hebben we wat geschoven in de agenda, zoals u heeft kunnen zien. Ik stel voor om na de algemene punten daarom te starten met het Statenvoorstel Stedin en daarna pas het Bereikbaarheidsprogramma en de andere punten. Mijn vraag is natuurlijk: kan de agenda hiermee vastgesteld worden? Maar ik kijk even naar mevrouw Van den Broek.

Mevrouw Van den Broek: Dank u wel voorzitter. Zoals ik ook al in een mail eerder had aangegeven, was BBB niet zo blij met de overvolle agenda die hier vandaag voorligt. Zorgvuldigheid gaat boven snelheid en daar draagt gejaag en beknotting op spreektijd, vijftien minuten per fractie op zoveel onderwerpen, niet bij aan het debat. Dus als je naar de volle agenda kijkt en naar de onderwerpen die erop staan, weet je nu al dat we deze agenda vandaag in die tijd niet gaan afronden. Vandaar dat wij graag zien dat in ieder geval, wij doen een voorstel, dus ik hoor graag wat de andere collega's hiervan vinden. Bijvoorbeeld agendapunt 10. Ik weet niet hoeveel debat dat gaat opleveren. Dat gaat over de actualisering van de motielijst. Als collega's zeggen van nou we hebben hier niet zo heel veel over te zeggen, dan kan hij blijven staan, anders kan die misschien doorschuiven. Agendapunt 12. Dat is hetzelfde gebleven. Leidende principes, omdat dit nog een

tijdelijk besluit is, omdat we in september pas het officiële besluit gaan nemen zou ik ervoor willen kiezen om die ook door te schuiven, zodat we daar echt een goed inhoudelijk debat over kunnen voeren en dat we dus inderdaad iets minder beknot worden op de tijd. Voorstel is ook om agendapunt- Is dat nog steeds 14? Ja. P-MIEK, om die dan door te schuiven om dezelfde reden. En agendapunt 21, die hadden wij zelf opgewaarderd en daarvoor geef ik even graag het woord aan mijn collega Kees van Vuuren.

De voorzitter: De heer Van Vuuren, gaat uw gang.

De heer Van Vuuren: Dank u wel voorzitter. Wij zijn de enige fractie die die staatsbrief heeft opgewaarderd. Dus wat ons betreft mag die vandaag van de agenda, maar dan is ons voorstel om op een ander moment daar een andere bijeenkomst voor te organiseren. Ik zag ook in de technische vragen dat er onder andere bij de Partij voor de Dieren ook behoefte was aan meer een informatie-achtige sessie. Dus mijn voorstel is om daar ook meer zo'n soort werksessie van te maken, omdat het ook best wel een hoog technisch gehalte heeft. Dat mag mij betreft op een ander moment, hoeft dus niet in de volgende commissievergadering dan ook.

De voorzitter: Dank u. Wellicht zijn er andere fracties die daarop willen reageren. Ik wil er zelf ook nog wel op reageren, maar ik laat het eerst even aan u. De heer Breur.

De heer Breur: Dank u wel voorzitter. De voorstellen die door de BBB worden genomineerd om te verdagen zijn precies de voorstellen waarop mijn fractie erg weinig te zeggen heeft. Als dat voor meerdere fracties geldt, dan denk ik niet dat we enige tijdswinst behalen met het voorstel van de BBB. Als er andere fracties zijn die wat uitgebreider over deze agendapunten willen spreken, dan kan ik het voorstel wel steunen. Maar in principe zie ik nu nog niet zo heel veel meerwaarde.

De voorzitter: Dank u. Ik zie de heer Kamp, die wil ook reageren. Gaat uw gang.

De heer Kamp: Dank u wel voorzitter. Ik wil eigenlijk voorkomen dat we heel veel tijd gaan besteden weer, welke punten we wel en niet gaan bespreken. Dus mijn voorstel zou zijn gewoon te beginnen met de agenda.

De voorzitter: Dank u. De heer Vermaat, u steekt ook uw hand op. Gaat uw gang.

De heer Vermaat: Ja voorzitter, kort. We begrijpen de gedachte vanuit BBB voor de bespreking. Het enige punt waar we afwijken daarvan is: voor mij kan 10 wel alsnog besproken worden. Maar de andere steunen wij om eventueel te verdagen.

De voorzitter: Dank. De twijfel. We kunnen hier- O wacht, ik zie, de heer Travaille wil ook nog reageren. Gaat uw gang.

De heer Travaille: Ja, heel kort, steun voor het voorstel van BBB.

De voorzitter: Dank. We waren nog niet aan het polsen. De vraag is of dit inderdaad wel iets gaat opleveren. Opwaarderingen zijn natuurlijk niet tijdsgebonden. De zaken die geagendeerd zijn, of Statenvoorstellen die zijn geagendeerd namens GS, kennen een kritieke tijd. Ik zie een vinger maar ik weet niet-Mevrouw, gaat uw gang.

Mevrouw Hoek: Voorzitter, 50PLUS steunt het voorstel van BBB. Mocht het niet de meerderheid behalen, dan zou 50PLUS het wel prijs stellen om een eindtijd af te spreken en ons daar ook aan te houden, omdat er tussendoor ook door sommigen- We moeten nog gaan eten ergens tussendoor en omdat sommigen ook weer vanavond naar een commissie toe moeten, waaronder ik bijvoorbeeld. Dus laten we zeggen uiterlijk halfzes klaar. En dan kijken wat rest nog? Dat dat doorgeschoven wordt naar een ander moment. Dan is het duidelijk wanneer we stoppen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw De Man, steekt u een hand op of niet? Ja. Gaat uw gang.

Mevrouw De Man: Sorry, ik zal voortaan zo doen als dat nodig is, maar dit is dacht ik genoeg, dank u wel. Wij steunen het voorstel van BBB met uitzondering van de leidende principes.

De voorzitter: De heer Travaille.

De heer Travaille: Dat is ook precies wat ik had moeten zeggen zojuist: met uitzondering van de leidende principes. Dank u wel.

De voorzitter: Het wordt heel ingewikkeld. Mevrouw Van den Broek steekt weer een hand op wat nou precies voorgesteld wordt en wie waarvoor is, nog-

Mevrouw Van den Broek: Sorry. Ik vergat net nog wel te zeggen dat ik het wel heel erg belangrijk vind dat het onderwerp waar de insprekers gisteren voor geweest zijn, dat die echt wel vandaag wordt behandeld. Dat vergat ik nog. Dus punt 13.

De voorzitter: Ik weet niet zo goed- Het voorstel is ingewikkeld. Er zijn op onderdelen van het voorstel reacties gekomen en even als antwoord op mevrouw Hoek: er staat 18:00 uur als eindtijd voor deze commissie als altijd. Dat is ook vandaag het geval. Bij de mededelingen wilde ik aangeven dat er straks nog een half uur geschorst wordt voor de lunch. Dus dat is in ieder geval de ruimte die er is. Het verschuiven van onderwerpen. Het is ook wat vreemd om dan opwaarderingen die niet tijdgebonden zijn voorrang te geven boven Statenvoorstellen die wel tijdgebonden zijn. Dus ik weet niet zo goed- Volgens mij kunnen we beter met de agenda doorgaan en kijken hoever we komen en waar het echt stukt. En dan aan het eind met elkaar afspreken van nou dit is zo belangrijk dat we daar later op terug willen komen en wanneer dat dan gaat zijn. Want ook daar is nog een discussie over mogelijk van willen we dat in de volgende commissievergadering of willen we daar een aparte vergadering die weer extra druk legt op uw allen agenda? Dus ik stel voor om de agenda gewoon te volgen. Daar waar het werkelijk gaat knellen, want volgens mij zijn er ook bijdragen voorbereid, dat we het dan horen. Ik zie een intern overleg plaatsvinden. Een voorstel van mevrouw De Man via mevrouw Van den Broek. Gaat uw gang mevrouw Van den Broek.

Mevrouw Van den Broek: Ze had een heel goed voorstel. Als we nou de P-MIEK naar het einde van de vergadering, van de agenda zetten, dan lost dat ook misschien iets op.

De voorzitter: De heer Poort wil hier nog even op reageren.

De heer Poort: Ja. Ik word gesouffleerd door de bestuursadviseur van Huib Van Essen dat P-MIEK verplaatsen, en dat kan dus dreigen te gebeuren als dat eind van de vergadering wordt gezet, dat dat heel onwenselijk is. De Gedeputeerde is er niet om dat nog nader te toe te lichten of te verdedigen. Dus misschien dat dat nog steeds aansluit bij het voorstel van de voorzitter om maar gewoon de agenda te doen en kijken waar we stranden en dan een proces voorstel te doen voor het vervolg.

De voorzitter: Dat is een samenvatting van wat ik ook beoogde. Dus ik stel voor: doorgaan en kijken waar het werkelijk gaat knellen. Ik zie nog een hand, gaat uw gang.

Mevrouw Bikker-Trouwborst: Het is vaak voorgekomen in deze commissie specifiek dat er dan punten schriftelijk moeten worden afgedaan. Dus ik zou willen oproepen om dat in ieder geval te voorkomen, dat we dat niet te veel weer gaan doen. Dat zou echt heel jammer zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u. Ik zag de heer Vermaat ook nog een hand.

De heer Vermaat: Ja voorzitter. Het is meer een beetje- Wij kunnen met elkaar de agenda aanpassen en als wij als meerderheid vinden dat P-MIEK aan het eind van agenda kan dat natuurlijk. Maar er wordt nu niks in stemming gebracht. Dus nu wordt een voorstel gedaan en het wordt min of meer-

De voorzitter: Eens, we kunnen erover stemmen. Wat wel aangegeven is: de onwenselijkheid daarvan. Dan is nog aan de heroverweging van wilt u onwenselijkheid alsnog in stemming brengen. Uiteraard hoeft niet

iets schriftelijk, wat ik al eerder aangaf. Het kan in een aparte vergadering, het kan doorschuiven, het hoeft niet schriftelijk, kan ook schriftelijk als u dat wenst. Maar is er een behoefte aan stemming over P-MIEK, ondanks dat het onwenselijk is om dat door te schuiven? Eind agenda zetten. Nou dan gaan we even fracties peilen. De heer Bakker wil hier nog op reageren.

De heer Bakker: Misschien ook om de commissiegriffier niet in een lastige positie te brengen. Denk nog even namens de heer Van Essen misschien even de duiding. Het gaat over de startnotitie P-MIEK en dat traject gaat verder. Dus daarom zou het voor de commissie wenselijk zijn om daar op dit moment input op te kunnen geven. Dat is de reden waarom wij graag zouden willen vragen om dat vandaag te bespreken. Dus dan heeft u even de context daarvan.

De voorzitter: Dank voor deze toelichting namens de heer Van Essen. Maar desondanks is er volgens mij behoefte bij een aantal om te peilen om dit naar het eind van de agenda- Ik weet niet zo goed wat eind van de agenda is. Is dat dan na alle opwaarderingen? Want dan kunnen we net zo goed zeggen dat het niet meer vandaag behandeld wordt en dat strookt dus niet met de onwenselijkheid. Dus het kan aan het eind van de verplichte nummers, noem ik het maar, de Statenvoorstellen en de opgewaardeerde, geagendeerde Statenbrieven. De heer Vermaat.

De heer Vermaat: Voorzitter, volgens mij: einde van de agenda is het einde van de agenda. Dus als u dat nu voorstelt, dan stemmen daarover en dan zien we wat eruit komt.

De voorzitter: Ja als dat de stemming is. Maar goed, dat houdt dus in: het heet het einde van de agenda, maar dat betekent dus doorschuiven. Dat is dan het effect. Ik zie mevrouw Matser. Gaat uw gang.

Mevrouw Matser: Dank u wel. Volgens mij- De startnotitie is het begin van een proces. Als we dat vertragen dan vertragen we een hele rits aan een proces. Dat is denk ik absoluut onwenselijk. Volgens mij hebben we allemaal onze bijdragen kunnen voorbereiden en zou het heel erg zonde zijn om die naar het eind van de agenda te verplaatsen. Ik denk ook dat we best wel een groot deel van deze agenda zouden kunnen afwerken als we aan de vergadering zouden beginnen. Dus ik zou voorstellen om dan rond vijf uur nog een keer te kijken welke stukken willen we dan eventueel verplaatsen, maar dat we nu aan de agenda beginnen in plaats van nog een hele stemming gaan houden over stukken naar het einde van de agenda verplaatsen die nodig zijn om uiteindelijk tot een gedegen stuk te komen.

De voorzitter: Dank u. Mevrouw De Man wil ook nog wat zeggen. Gaat uw gang.

Mevrouw De Man: Dank u wel voorzitter. Dus u stemt nee. Prima dat u daar een hele onderbouwing voor hebt maar we hebben nu gevraagd of het in stemming komt. En misschien is de uitkomst wel dat het op de agenda blijft. Maar ik hoef niet zo'n hele onderbouwing.

De voorzitter: Dank u. Laten we gaan stemmen, want de heer Kamp heeft een oproep gedaan, maar helaas kan ik daar niet aan voldoen. Willen de fracties die voor verplaatsing zijn hun hand opsteken? Eén per fractie graag. Dat zijn vier fracties. De fracties die tegen verplaatsing zijn, kunnen die hun hand opsteken. Dat zijn er meer, dus het wordt niet verplaatst. Dank u.

3. Mededelingen

De voorzitter: Dan gaan we eindelijk door naar agendapunt 3, de mededelingen. We hebben wat mededelingen. Ik wil eerst beginnen met een wat feestelijke mededeling voor degenen die het nog niet weten. Mijn letterlijk en figuurlijk rechterhand in deze commissie viert vandaag zijn verjaardag en ik hoop dat u mij toestaat om de heer Poort namens uw commissie te feliciteren en een kleinigheid te overhandigen. Hele kleinigheid hoor.

De heer Poort: Dank je wel.

De voorzitter: Van harte gefeliciteerd. Dank u. Dan nog even in het verlengde van wat mevrouw Hoek vroeg. We werken vandaag met spreektijden. Iedere fractie heeft vijftien minuten spreektijd en we eindigen de vergadering uiterlijk om 18:00 uur. Afhankelijk van hoe de vergadering loopt, ergens 12:30 – 13:00 uur zal een lunchpauze van dertig minuten worden ingelast. Nog een volgende mededeling naar aanleiding van de ingekomen brief van de Nuclear Academy. Er is met hen contact opgenomen over het leveren van een bijdrage aan de infosessie kernenergie die op 13 maart aanstaande en zij zullen een presentatie verzorgen. De verdere vormgeving van de infosessie wordt door GS gedaan. Binnenkort volgt nog nadere informatie over het programma. Volgende mededeling: morgenavond is er om 19:00 uur een hoorzitting over het inpassingsplan transformatorstation Breukelen-Kortrijk. Tot op heden hebben zich twee belangstellenden voor deze hoorzitting gemeld. Het zal dus een relatief korte bijeenkomst worden, waarbij ik wel hoop dat er een representatieve aanwezigheid van commissie zal zijn. Dan zijn er in ieder geval nog mededelingen van kant van het college. De heer Van Schie.

De heer Van Schie: Voorzitter, ik heb een heel rijtje mededelingen. Ik zal proberen ze beknopt te houden, maar dat is altijd naar aanleiding van vragen, opmerkingen hier uit de commissie waarin dan gevraagd wordt om dingen uit te zoeken of te versnellen of af te ronden. Een heel rijtje met dingen die we hebben gedaan. Op de N225 hebben we naar aanleiding van een inspreker gekeken of iets konden met extra bomen. Op dit moment kunnen er twee tot drie extra bomen worden geplaatst. Dat gaan we dus ook doen. Verder stemmen we nog af met het Dorpsnetwerk, die ook kwam inspreken en de Stichting Bomen voor Leersum. Want als we daar nog een aantal bomen kunnen plaatsen als parkeerplaatsen worden opgeheven, dan kunnen we daar ook nog mee aan de gang en daar is goed contact over met de werkgroep ter plaatse. Dus we doen wat we kunnen. Dan over de N402 is dus een verzoek geweest om de bochten verruimen en de borden ook te verplaatsen. Dat gaan we doen, zodat er beter zicht is voor de fietsers en op de fietsers. En we blijven hard werken samen met de gemeente om het oostelijk fietspad zo spoedig mogelijk te realiseren. Dat is natuurlijk waar mevrouw Hoek om gevraagd heeft ook naar aanleiding van de ongevallen, ook bijna-ongevallen die daar hebben plaatsgevonden. Dan bij de N230 hebben we goed contact met de omwonenden over de aanpak en over de gemeente. Ik ga bij de kadernota het MIP een aantal voorstellen voor u voorbereiden om de aanpassingen daar op de weg ook spoedig te kunnen doen. Bij de N402 was ook een vraag of we een aantal dingen snel en praktisch konden uitvoeren. Hebben we ook contact over gehad met de bewoners en gaan we de borden verplaatsen. Maar nog niet de meer ingrijpende maatregelen doen. Dat doen we op een toekomstig onderhoudsmoment. Dan zullen we op dat moment natuurlijk ook dan daarover gaan informeren. Dat kunnen we dus helaas niet op de korte termijn al uitvoeren. Hetzelfde geldt eigenlijk voor de N413. De PvdA heeft daar destijds om gevraagd of we de weg al snel naar 60 konden brengen. Leek eenvoudig, maar blijkt toch niet zo eenvoudig. We moeten echt een aantal maatregelen gaan doen. Dat staat ook gepland voor 2025. Dat is dan weer niet zo heel ver weg, dus vandaar dat we dat toch pas op dat moment ook gaan uitvoeren met de snelheidsvertraging op dat moment. Dus dat waren de voorzitter mijn mededelingen.

De voorzitter: Dank u. Ik kijk nog even naar de heer Bakker of hij dan wel namens de heer Van Schie geen mededeling- Van Essen, sorry. Nee, oké, prima, dank. Dan hebben we dit agendapunt ook behandeld.

4. Ingekomen stukken M&M

De voorzitter: Gaan we naar de ingekomen stukken, agendapunt 4. Daar zijn geen opmerkingen op ontvangen dus dan kunnen we ook afronden.

5. Ingekomen stukken vanuit GS

De voorzitter: Agendapunt 5, Ingekomen stukken GS zijn ook geen opmerkingen over ontvangen, dus dan kunnen we dat ook achter ons laten.

6. Vaststellen verslagen commissie Milieu en Mobiliteit

De voorzitter: Dan het verslag van 17 januari 2024. Er zijn geen opmerkingen ontvangen, waarmee hierbij het verslag vastgesteld kan worden. Ik zie een hand, gaat uw gang.

De heer Borger: Dank u wel voorzitter. Er wordt nu gewerkt met een automatisch systeem voor het opnemen van de notulen. We begrijpen dat dat veel tijd scheelt voor de griffie en de notulen lijken ook compleet en accuraat te zijn. De directe overzetting van gesproken taal naar geschreven notulen komt de leesbaarheid niet per se ten goede. Daarom de vraag of de suggestie of dat misschien in het presidium nog een keer onder de aandacht gebracht kan worden.

De voorzitter: Dank u. Ja, dat kan zeker onder aandacht. Het helpt als u daar misschien een concreet voorbeeld van kan geven via mij of rechtstreeks naar de voorzitter van het presidium. Helemaal prima.

7. Termijnagenda M&M

De voorzitter: Dan agendapunt 7, de termijnagenda. Er zijn voorafgaand aan de vergadering geen opmerkingen binnengekomen dus verder ter kennisneming.

8. Rondvraag

De voorzitter: Dan agendapunt 8 een rondvraag. Daar is één rondvraag ontvangen van D66 over de Maarsbergseweg. De heer Kamp, aan u het woord.

De heer Kamp: Dank u wel voorzitter. Omwille van de tijd zal ik niet de vraag opnieuw voorlezen. Ik wil wel even in herinnering roepen dat we de vorige Statenvergadering gesproken hebben over Sterke Staten: Gewoon Doen. Dus ook gezien de actualiteit en de urgentie van dit onderwerp wil ik het wel vandaag aan de orde hebben. We gaan het straks ook nog over het Ontwerp Bereikbaarheidsprogramma spreken. Ik denk dat de vragen duidelijk zijn. Iedereen heeft ze kunnen lezen. Dus ik wil graag het woord geven aan de gedeputeerde.

De voorzitter: Mijnheer Van Schie.

De heer Van Schie: Dank voorzitter. Laat ik beginnen met de brief die uw Staten en ons ook heeft bereikt over een persoonlijk ongeval-

De voorzitter: Een ogenblik. Mevrouw Bikker wil wat zeggen.

Mevrouw Bikker: Excuus. Ik stak mijn hand op. Het CDA wil graag aansluiten bij deze rondvraag.

De voorzitter: Genoteerd. Dank u. Mijnheer Van Schie, gaat u verder.

De heer Van Schie: Zoals ik al zei, zo'n persoonlijk ongeval heeft tuurlijk al een enorme impact op de mensen wie het betreft en de omgeving. Dat was natuurlijk ook een mooie brief met een oproep om snel iets aan de weg te doen omdat elk ongeval er natuurlijk één te veel is. We begrijpen ook heel goed de enorme schrik die dat met zich meebrengt en hopen ook dat mensen die daar getuige van zijn geweest of bij betrokken waren, ook een spoedig herstel tegemoet gaan. Maar de vraag is ook wel een hele algemene vraag: kunnen we iets doen en waar dan. Wij kijken natuurlijk steeds met de blik van veiligheid naar de weginrichting en niet altijd is het mogelijk om een weg 100 procent veilig in te richten. Dat weten wij natuurlijk ook allemaal en deskundigen kijken daar goed naar. Er werd in de vraag ook gesuggereerd dat op onze N-wegen heel veel ongelukken, u zei net dat het hier nog heel veel meer is, dan is dat niet onze indruk. Het is natuurlijk een weg waar ongevallen gebeuren en daarvan zijn er ook een flink aantal op de hoofdrijbaan, maar ook heel veel op de parallelwegen, op gemeentelijke wegen. We kunnen toch wel zeggen dat heel veel van die ongevallen natuurlijk ook te maken hebben met gedrag en niet met inrichting. Ook als we dit stuk kijken waar dit ongeval is gebeurd, dan zien we daar eigenlijk niet een heel afwijkend beeld ten opzichte van de rest van het tracé. Dus het is niet zo dat we denken dat we op die plek nu heel veel kunnen doen om dit soort ongevallen als wat hier heeft plaatsgevonden te kunnen vermijden. Er

wordt natuurlijk wel gezegd van hoe kunnen we in het hele gebied de verkeersveiligheid verbeteren? We zijn natuurlijk ook bezig op een aantal plekken. Donderbergrotonde heeft natuurlijk recent ook meegemaakt dat wij aan de gang gaan, ook om de inrichting te verbeteren. Dan nemen we natuurlijk altijd de actualiteiten mee. Tenslotte is nog gevraagd, voorzitter, ook naar snelheidsverlagingen. Daar hebben we het netwerkperspectief natuurlijk ook voor. Daar blijven we ook bij om dat gewoon periodiek te wegen. Daar speelt ook de plaats en de bebouwing en de omgeving mee: is het buiten binnen de kom? Op dit moment hebben we nu niet, en naar aanleiding ook niet van dit ongeval, het idee dat we daar nu veel moeten gaan veranderen. Blijft natuurlijk wel altijd in gesprek met de bewoners, met de betrokkenen, ook met mensen die nu een melding doen. Er is altijd weer een aanleiding om nog met een extra blik ook naar zo'n wegvak te kijken. Maar op dit moment zien we daar dus geen aanleiding om snel iets te veranderen, anders dan we al gepland hebben.

De voorzitter: Dat waren de vragen. Dan kijk ik naar de heer Kamp: alle vragen beantwoord?

De heer Kamp: Ja, ik wilde gedeputeerde dankzeggen voor de beantwoording. Ik vroeg me alleen af of er nog persoonlijk contact is geweest, ook met gedupeerden.

De voorzitter: Mijnheer Van Schie.

De heer Van Schie: We hebben een brief gekregen, die hebben we beantwoord ook gisteren namens de commissaris en namens mijzelf. We wensen hen natuurlijk heel veel sterkte, ook met het traject, maar ook heel veel geluk met het aanstaande huwelijk. Dat zal u ook niet zijn ontgaan.

9. SV Aandeelhouderschap Stedin Holding N.V.

De voorzitter: Dank. Dan hebben we de rondvraag gehad en ronden we dit agendapunt ook af en gaan we naar het volgende agendapunt, dat is het Statenvoorstel Aandeelhouderschap Stedin Holding NV. In een infosessie bent u bijgepraat over de aanleiding van dit Statenvoorstel, waarbij het aangeven dat er naast financiële deelname in Stedin ook nadrukkelijk een maatschappelijk belang speelt. Het betreft een Statenvoorstel, dus we behandelen het in twee termijnen. Na afloop zullen we met elkaar vaststellen hoe we dit naar PS gaan brengen. Ik hanteer, als ik de volgorde goed heb, voor nu maar even de fracties van groot naar klein en begin daarmee bij de BBB. Heeft u een bijdrage? Gaat uw gang.

Mevrouw Van den Broek: Heel kort hoor. Ondanks dat wij hier best nog wel wat vragen over hadden, houden wij de bijdrage hierover kort. Ook gezien de tijd, dan moet een mens keuzes maken. Graag bedanken we de verschillende andere fracties voor het stellen van de technische vragen die bij ons ook leefden. Het is hoe dan ook belangrijk dat het netwerk op peil komt, dus een investering zal daarvoor nodig zijn. Voor nu laten we het hierbij.

De voorzitter: Dank u wel. Dan GroenLinks. Mevrouw Matser gaat uw gang.

Mevrouw Matser: Dank u wel. Energie is een basisbehoefte van onze inwoners, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en om daarin te voorzien hebben we natuurlijk de infrastructuur nodig. We willen graag voorkomen dat het elektriteitsnetwerk verstopt en daarom is het belangrijk voor GroenLinks en de coalitie om netcongestie te voorkomen. Stedin verzorgt ons energienetwerk en doet daar doorlopend investeringen in. Recent heeft het Rijk dat ook gedaan, om ervoor te zorgen dat de verdere elektrificatie, het stoppen van gebruik van fossiele, doorgang kan vinden. Is het dan ook belangrijk dat de provincie daar ook een rol in gaat spelen. We zijn dan ook blij dat naast een enkele Utrechtse gemeente die er nu al in zit, de provincie ook toe gaat treden tot het aandeelhouderschap en dat we met dit voorstel deelnemer gaan worden in Stedin. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de VVD mevrouw De Man.

Mevrouw De Man: Dank u wel voorzitter. Serieus geld met hopelijk een grote impact voor het voorkomen van de netcongestie. Wij zijn er blij mee. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. D66, mijnheer Borger, gaat uw gang,

De heer Borger: Dank u wel voorzitter. Wij zijn blij met het voorstel om deel te nemen in Stedin als aandeelhouder gezien de grote opgaven die er liggen, net ook al benoemd. De problemen in Utrecht zijn groot en ze worden steeds groter wat betreft netcongestie, zoals we ook deze week lazen over het uitzetten van laadpalen. Tegelijk lukt het Stedin nog niet goed om bijvoorbeeld afspraken met grote verbruikers of producenten te maken over flexibele capaciteit. Stedin zelf moet als organisatie ook veranderen om die flexibiliteit te bieden. Wat is daarvoor nodig en welke rol heeft de provincie Utrecht daar straks in als aandeelhouder met een zetel in de aandeelhouderscommissie? De tweede vraag is ook in het nieuws deze week: het handdoekje leggen door grootverbruikers, ook wel spookaanvragen genoemd. Hoe groot is dat probleem in de provincie Utrecht en wat is er aan te doen om spookcapaciteit bijvoorbeeld te gunnen aan partijen die maatschappelijke prioriteit hebben, zoals scholen of ziekenhuizen.

De voorzitter: Mijnheer Borger, ik heb gewaarschuwd dat ik heel streng ben, maar uw vragen zijn technisch. Dus die had eerder kunnen stellen of kunt u nog stellen, dus het antwoord laat nog even op zich wachten. Dank ieder geval voor uw bijdrage. CDA Bikker, gaat uw gang.

Mevrouw Bikker-Trouwborst: Mijn bijdrage is ook relatief kort. Het CDA is voorstander van deelname door de provincie in Stedin. Door deze deelname krijgt de provincie namelijk meer zeggenschap over de koers van deze NV en de keuzes die gemaakt worden in de toekomst. Dat vinden wij dus belangrijk en een goed moment om dit te doen. We zien ook dat nog niet alles geïnvesteerd kan worden zoals we dat eigenlijk zouden willen zien. Dus de vraag is hoe: voorziet de provincie daarin of wat voorziet de gedeputeerde daarin, van wanneer dat wel ingezet zou kunnen worden wellicht? Interne opmerking is even over de agendering van dit stuk. De behandeling zou misschien passender geweest zijn in BEM, omdat het ook gaat om bestuurlijke keuzes. Maar goed, nu het in deze commissie is, is dit onze inbreng. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u. Vandaar ook dat we twee gedeputeerden hebben die bij deze behandeling aanwezig zijn. Partij van de Arbeid, de heer Dekker.

De heer Dekker: Dank voorzitter. Dit voorstel is volledig in lijn met ons verkiezingsprogramma en het coalitieakkoord, dus wij zullen het steunen.

De voorzitter: Dank. Dat is een hele vroege stemverklaring al. Dank u. Partij voor de Dieren.

De heer Travaille: Dank u. In de Nota Samenwerkende partijen staat provincie Utrecht participeert in Verbonden Partijen als er een publiek belang gediend wordt en als publieke doelen niet op een betere manier gerealiseerd kunnen worden. Nou, dat publieke belang is hier helder. Maar dienen wij de publieke belangen het beste door voor 15 miljoen aandelen te kopen in Stedin? Alle aandelen zijn al in handen van overheden. 15 miljoen euro lenen kosten ons 500.000 aan rente per jaar en dat vermindert ook ons investeringsmogelijkheden in bijvoorbeeld woningbouw, landbouw, transitie en natuur. En in het Statenvoorstel lezen wij over een representatieve afspiegeling in het verzorgingsgebied en we lezen dat het aandeelhouderschap het belang van overheden ten aanzien van vormgeving optimaal worden gelijkgeschakeld. Dat blijft een beetje vaag. Het blijft voor Partij voor de Dieren daarom een beetje mistig of deze investering van 15 miljoen echt de beste manier is om het publieke belang te dienen en wat zijn bijvoorbeeld alternatieven om dat publieke belang te dienen? Een tweede twijfelpunt is bij ons dat wij uit het werkveld horen dat Stedin eigenlijk weinig aandacht heeft voor energiecoöperaties en energiegemeenschappen. Wetende dat we zelf in Utrecht zestien windmolens hebben, waarbij geen enkele in lokaal eigendom is, terwijl dat wel een van onze leidende principes is, vragen we ons af of dat ook zou kunnen veranderen als de provincie Utrecht aandeelhouder zou zijn in Stedin. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. ChristenUnie.

De heer Wolting: Dank u wel voorzitter. Als gemeenteraadslid ben ik jarenlang betrokken geweest bij Stedin en twee jaar geleden hebben wij als gemeenteraad van de Vijfheerenlanden besloten om weer substantieel geld in Stedin te steken om het aandelenkapitaal, het vermogen te versterken. Stedin moet in publieke handen blijven. Maar het is natuurlijk vreemd dat een hele grote groep gemeentes en lokale overheden die heel veel belang hebben bij Stedin, vervolgens niet bereid zijn om die versterking van dat vermogen te doen en zeggen van laat de zittende aandeelhouders, collega-gemeenten, dat maar oplossen. Voorzitter er ligt een voorstel om 15 miljoen te investeren. Oorspronkelijk was het de planning om er 70 miljoen in te investeren en uit de stukken blijkt ook dat in de komende jaren nog veel aanvullend vermogen nodig is, dus dat er nog meerdere kapitaalmissies noodzakelijk zijn. Die 15 miljoen, dat is maar een schijntje als je nagaat dat van een gemeente als Vijfheerenlanden het belang 70 miljoen is. Die 15 miljoen, dat is gewoon een kabouterinvestering. Dus wij zouden eigenlijk ook best wel eens aan het college vragen: waarom hebt u er niet voor gekozen om die 70 miljoen gewoon te handhaven? Want dat geld is gewoon echt nodig dus daar zou ik graag een reflectie op zien. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan heb ik Volt, de heer Van Lunteren. Gaat uw gang.

De heer Van Lunteren: Dank u wel voorzitter. Allereerst willen we graag de ambtelijke organisatie bedanken voor het beantwoorden van onze technische vraag en ook voor het organiseren van de infosessie. Wij begrijpen de wens van GS heel erg om aandeelhouder te worden van Stedin. Gezien de evidente netcongestie-opgave staan wij ook positief tegenover dit voorstel. Een kanttekening die bij ons wel blijft staan, is dat 15 miljoen echter wel veel geld is in relatie tot het te verkrijgen belang van 0,34 procent. Wij hebben nog steeds wel vraagtekens bij de doelmatigheid van deze besteding. Zeker ook omdat Stedin in de infosessie heeft aangegeven geen acuut kapitaaltekort te hebben. Blijft bij ons dus de vraag: krijgt de provincie op de korte termijn wel genoeg....?

De voorzitter: Dank u wel. Dan de heer Bosch, UtrechtNu!. Gaat uw gang.

De heer Bosch: Nou ik hoef niet te praten om te laten weet dat ik aanwezig ben. Ik heb geen bijdrage.

De voorzitter: Oké. Dank u. Dan de PVV, heb ik hier op mijn lijstje staan, maar dat volgens mij wat vroeg. Maar goed maakt niet uit.

De heer Van der Star: Dank u wel voorzitter, even heel kort. We zijn tevreden over dit voorstel en hopelijk komt er gewoon een oplossing om netcongestie tegen te gaan. Dus wat ons betreft. Ja, we zijn er blij mee. Tot zover.

De voorzitter: Dank u. Dan de SGP, gaat uw gang.

De heer Van der Linden: Dank u wel voorzitter. Allereerst willen we bedanken voor de beantwoording van de technische vragen. Ons rest nog een paar punten die we graag willen noemen. Als eerste is het ons niet precies duidelijk hoe het nou zit met de garantie van de zetel in de aandeelhouderscommissie. Want in het Statenvoorstel wordt gezegd dat het de voorwaarde is om te investeren en in de infosessie werd er gezegd dat het wel toegezegd is, maar geen zekerheid. Ik vroeg me af hoe dit nou precies zit en ik wil graag reflectie van de gedeputeerde daarop. Als tweede vragen we ons af hoe het nou precies zit met de nut van deze investering. Want dat werd net ook al eerder aangegeven aan de andere kant, dat er geen acute noodzaak meteen is om deze investering te doen, financiële noodzaak, en dat het gedaan wordt om een zetel te krijgen in de aandeelhouderscommissie, terwijl het toch een verplichting van Stedin is om investering te doen waar dit nodig is. Dus dan zie ik het nut van deze investering niet heel duidelijk. Ik hoor graag of gedeputeerde mij kan overtuigen. En als laatste wil ik mij aansluiten bij het punt van het CDA dat ik het bijzonder vind dat dit niet in de commissie BEM besproken wordt, aangezien het een deelname aan een verbonden partij betreft. Dat was het. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan Forum voor Democratie.

De heer Van Breukelen: Dank u wel voorzitter. Als het huidige beleid omtrent energie doorgezet wordt, zien wij inderdaad ook de noodzaak om te investeren in Stedin en daarmee ons elektriciteitsnet. Echter kunnen wij deze investering niet los zien van het huidige beleid. De drive richting elektrificatie zien wij als doorgeslagen en daarbovenop komt dat stabiele energieleverantie nog mijlenver weg lijkt. Inhoudelijk hebben we echter niks tegen het aandeelhouderschap, echter delen wij wel zorgen over de exacte noodzaak van deze investering.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik naar de heer Breur, SP.

De heer Breur: Dank u wel voorzitter. Het gewijzigde dividendbeleid maakt deze investering iets risicovoller dan voorheen verwacht. Gelukkig verwerven we de aandelen niet alleen om financiële redenen en we kunnen ons vinden in de overwegingen van het college, met name de sociale bril. Wel vinden we de brede welvaart indicatoren bijzonder mager onderbouwd of liever gezegd de onderbouwing ontbreekt finaal. Fijn dat dit bijdraagt aan brede welvaart, maar hoe dan? Daar ben ik benieuwd naar. We staan positief tegenover dit voorstel, maar gebruiken de wijsheid die in deze commissie komt nog tot ons eindoordeel. Maar ik heb al veel positiviteit gehoord dus ik geloof niet dat er veel geschoven gaat worden daarin. Ik heb ook geen amendement of motie in overweging, maar u kent mij. Voor goede ideeën ben ik altijd te porren. Dus mocht u dit overwegen, bent u van harte uitgenodigd, zeg ik aan de andere fracties, om mij hierover aan te schieten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Wij zullen in de tweede termijn horen van de andere fracties. En dan mevrouw Hoek, 50PLUS, gaat uw gang.

Mevrouw Hoek: Dank u wel voorzitter. 50PLUS is het wel eens dat we dus deelnemen als partij. Wij maken ons wel zorgen over het feit dat er dus gestuurd gaat worden op iets wat heel veel inwoners niet willen dus dat wil ik toch wel even gezegd hebben, ook gezien weer gisteravond de vergadering. Daarnaast, het was eerst inderdaad al gezegd, het was eerst 70 miljoen. Ik wil alleen weten, als u zegt dat is een technische vraag dan stel ik hem als nog wel, maar die 500 miljoen van de staat die is dus inmiddels erbij gekomen. Was die al bekend vóór die 70 miljoen of was dat erna? Vandaar dat wij dus nu naar- Als die 500 miljoen er eerst niet was en was begroot op 70 miljoen en nu is die 500 miljoen er wel en dat we daar dus teruggegaan naar 15 miljoen omdat er dan voldoende middelen hierdoor zijn. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u. Hoewel het wel een technische vraag is, kan hij volgens mij meegenomen worden in de beantwoording van de vraag van de ChristenUnie. Tot zover de eerste termijn van uw commissie. Dan kijk ik naar het college. De heer Bakker wil even schorsen. Dus een korte schorsing van maximaal vijf minuten.

De gedeputeerden zijn klaar voor de beantwoording. Dus als u uw plek weer wil innemen alstublieft. Ik had nog één verzoek aan het college of de vragen van D66 alsnog schriftelijk beantwoord kunnen worden, de technische vragen. Nou nee, maar de heer Bakker begint met de beantwoording.

De heer Bakker: Dank voorzitter, dank voor de vragen en reacties. Wij gaan proberen zoveel mogelijk te beantwoorden, voorzitter. Dat scheelt weer heel veel werk van onze mensen omdat schriftelijk te gaan doen. En dan gaan we kijken of dat gaat lukken. Ik ga wat zeggen over de financiën en deelname en collega Van Essen zal wat meer ingaan op het spoor energietransitie maar ook op nut en noodzaak en daar even op terugkijken. In algemene zin waren er wat vragen van wat bespreek je nou in die aandeelhouderscommissie en wat niet? Dat is eigenlijk het platform waarop je met de raad van commissarissen, maar ook raad van bestuur strategische zaken kan bespreken. Het gaat niet om de kleine projecten, maar wel om de grotere lijn van de onderneming, in dit geval Stedin. Wij doen zoiets ook bijvoorbeeld met Vitens en we zien dat we met Vitens een inhoudelijke relatie hebben, maar ook als aandeelhouder daar aandacht kunnen vragen bij zaken die wij van belang vinden. Zo'n zelfde soort gesprek gaan wij ook hebben met Stedin en dat is gezien het belang van de energietransitie en bijvoorbeeld het tegengaan van netcongestie een groot goed. Dus vandaar dat wij de onderwerpen die langskwamen zullen

daar zeker de revue ook passeren. Partij voor de Dieren vraagt over de Nota Samenwerkende partijen: dienen we het publieke belang? Het korte antwoord is: ja. Het college heeft die afweging gemaakt en gezegd ja, niet eenzijdig via deelname aan het Stedin, maar het publieke belang, het versnellen van de energietransitie, het tegengaan van netcongestie, et cetera, wordt op dit moment mede ook gediend met het worden van aandeelhouder van de netbeheerder. Daarbij verwijst ik terug naar het belang die er is in een aandeelhouderscommissie en de invloed die wij daarin hebben. Dan wordt er wat gezegd over: het kost ons rente. Provinciale Staten heeft bij het vaststellen van het treasurybeleid besloten per amendement om over te gaan tot totaalfinanciering. Op dit moment ziet u niet de directe eventuele rentelasten die er zouden zijn hier, maar ook op een andere plek terug. Nee dat wordt concernbreed bekeken en wanneer dat nodig is, wordt er een lening aangegaan. Op dat moment zijn we nu nog niet, maar daar wordt u via een ander spoor, via Financiën via de FAC uiteraard over geïnformeerd. Dan kom ik bij de vraag van de SGP. Niet duidelijk hoe het zit met de zetel in de aandeelhouderscommissie. Laat ik het kort en bondig zeggen: alle lichten staan op groen. Maar wat wij natuurlijk niet kunnen doen, is zeggen: ja, het is gegarandeerd en het is helemaal zeker, want de aandeelhouderscommissie moet daar zelf nog een formeel besluit over nemen. U zult hopelijk met mij begrijpen dat een en ander ietwat in elkaar haakt. Zij kijken met belangstelling naar dit debat en de besluitvorming daarover in de Staten en evenzo kijken wij weer met belangstelling naar besluitvorming in AHC. Maar ik herhaal mezelf. Ik zeg dat de signalen op groen staan dat wij ervan uitgaan in alle contacten die we hebben gehad de afgelopen maanden, dat dat goed zit. Dan is nog even de vraag van 50PLUS over die 500 miljoen van het Rijk. Het was niet alleen maar de 500 miljoen van het Rijk, zeg ik ter aanvulling. Ook de huidige aandeelhouders hebben nog flink bijgestort. Met ingehouden dividend hebben zij nog extra aandelen aangekocht en daarnaast is er ook nog een uitspraak geweest van het College voor Beroepszaken van het bedrijfsleven, wat de prognoses van Stedin wat heeft veranderd. Waardoor wij hebben gemeend dat niet 70 miljoen- Dus eigenlijk om uw vragen te beantwoorden, dat is- In de loop der tijd is dat inzicht verscherpt, ook vanuit Stedin. Dat hebben zij denk ik ook in de technische sessie toegelicht, gezegd. Op dit moment is 70 miljoen deelname niet aan de orde maar doen wij dat voor een bedrag van 15 miljoen. Dus dat is gaandeweg duidelijk geworden. Volgens mij waren dat mijn antwoorden en met permissie van De voorzitter zou ik het woord graag overgeven.

De voorzitter: Mijnheer Van Essen gaat uw gang.

De heer Van Essen: Dank, voorzitter. Dan begin ik met de beantwoording van de vragen van een aantal fracties, Volt, SGP, Forum. Ik betrek daar ook meteen de vraag vanuit de ChristenUnie bij, die gaan eigenlijk vooral, ook Partij voor de Dieren trouwens, over nut en noodzaak van waarom nu deze investering van 15 miljoen? De heer Wolting zegt ook: waarom niet gewoon 70 miljoen, wat eerder op papier stond? Daar hebben wij inderdaad ook een afweging gemaakt. Op de eerste plaats, die uitbreiding en die investeringen in het elektriciteitsnet, die zijn cruciaal, cruciaal voor onze economie, voor onze woningbouwopgave, voor de energietransitie, gewoon voor de toekomst van onze provincie is die uitbreiding van het elektriciteitsnet cruciaal. Dat vraagt hele hoge investeringen van Stedin en dat vraagt uiteindelijk ook voldoende eigen vermogen en die kan alleen verschaft worden door publieke partijen, dus door overheden. De situatie is inderdaad heel erg scheef dat Stedin op dit moment geen aandeelhouders, op de gemeente Vijfheerenlanden na, heeft in onze provincie. En dat geeft gewoon scheve gezichten en dat is in die zin ook op lange termijn een onwenselijke situatie. Dat was ook de reden dat wij al eerder hebben gezegd hebben: wij vinden dat wij als provincie die stap naar voren moeten doen en dat doen we ook. Dus dat is een hele belangrijke. En die kapitaalbehoefte, die is er ook. Die is er ook bij Stedin, ze hebben dit kapitaal nodig ook om de investeringen te kunnen doen. Waarom dan niet 70 miljoen? Ja. Dat heeft wel te maken dat de urgentie van die kapitaalbehoefte wel iets minder is. Ze hebben wel gezegd: we hebben die kapitaalbehoefte, maar op de korte termijn is die minder en die gaat naar 2030 weer toenemen. Daarom hebben we wel gezegd: we hebben nu de mogelijkheid, ook met het voorwerk vanuit het Rijk en de onderhandelingen, en de kans ook om die zetel in de aandeelhouderscommissie te krijgen, om voor 15 miljoen zeg maar de eerste stap te zetten. Ik merk ook dat dat enorm helpt. Nogmaals, ook die zetel is

ons echt wel iets waard, maar het houdt ons ook iets meer de handen vrij om ook even de ontwikkelingen komende jaren volgend, te kijken: moet daar een stap op volgen? Hoe groot moet hij zijn? Dus dat is de reden dat we nu niet die 70 miljoen- Ook dat heeft te maken dat die urgentie gewoon iets minder is op dit moment door inderdaad de redenen die mijn collega Bakker zojuist ook memoreerde. Dus dat zijn voor ons de belangrijkste overwegingen geweest om dit aan u voor te leggen. Er was ook over de aandeelhouderscommissie, collega Bakker heeft er ook iets over gezegd. Er kwamen een aantal vragen over van D66, toch over flex, kunnen we daar nou ook op sturen via die aandeelhouderscommissie? Partij voor de Dieren zegt: energiecoöperaties, kan je daar nou op sturen? Dat zijn natuurlijk onderwerpen die we zeker ook kunnen agenderen in zo'n aandeelhouderscommissie als we zien dat op een gegeven moment Stedin, ik noem maar wat, zou blijken dat energiecoöperatie worden tegengewerkt, dan is dat natuurlijk iets wat je daar op een gegeven moment ook samen met andere aandeelhouders ter tafel kan brengen. Ik herken het signaal zelf tot nu toe trouwens niet. Maar goed, als daar signalen voor zijn, aanwijzingen voor zijn, dan hoor ik dat graag. Hetzelfde rond flex. Dat is natuurlijk- Dat vraagt ook iets van heel veel partijen maar zeker ook van de netbeheerder en het is natuurlijk een belangrijk onderdeel van de oplossing van netcongestie. Dus dat is natuurlijk een onderwerp van gesprek, maar vanuit de aandeelhouderscommissie kunnen we ook meer natuurlijk binnen het bedrijf zelf daar het gesprek over voeren, van wat kan Stedin doen om ook daarin de rol te pakken. Tot slot de vraag over brede welvaart: wat draagt dit bij aan brede welvaart? Ik denk dat- Kom ik eigenlijk weer een beetje terug bij mijn eerste antwoord rond de nut en noodzaak. Ja, dit draagt in alles bij aan brede welvaart. Uiteindelijk is deze investering nodig om ook die uitbreiding van het elektriciteitsnet, een vitale energievoorziening in onze provincie, ook op de lange termijn mogelijk te maken. En dat is van belang voor al onze inwoners, voor al onze bedrijven, voor de verduurzamingsopgave, voor de breedte. Dus inderdaad, brede welvaart is volgens mij een term die bij uitstek past bij dit voorstel. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik even rond of alle vragen beantwoord zijn, zelfs technisch. Ik zie mevrouw Hoek met een aanvullende-

Mevrouw Hoek: Als ik nog een korte vraag kan stellen die niet- Alles is beantwoord, maar ik heb nog een aanvullende vraag. Er zijn stations die al heel lang niet geüpdatet zijn. Diemen bijvoorbeeld, waar een groot gedeelte van de provincie Utrecht ook afhankelijk van is. Hoe gaan we daarmee om in dit hele-? Dit is al een andere route, maar ik kan hem ook technisch stellen hoor. Maar dat is best wel een versturende element in de service voor de gebruikers.

De voorzitter: Dank u . Ja ik zit te twijfelen. Dat die technisch is, is één ding, maar ik weet niet of hij gaat over dit onderwerp. Ik kijk-

De heer Van Essen: Ik kan er heel kort iets over zeggen. Het is natuurlijk een feit dat er over de hele linie schaarste is op het elektriciteitsnet, dus dat er enorme uitbreidingen nodig zijn. Ik denk het voorbeeld wat mevrouw Hoek noemt, het station wat mevrouw Hoek noemt, is daar een voorbeeld van. Er zijn er vele en dat gaat van hoogspanningsstations tot middenspanningstations tot transformatorhuisjes in wijken. Dat gaat om honderden transformatorstations, transformatorhuisjes. Ook gewoon in een gemiddelde stad. Dus dat is de situatie en Stedin is zich daar heel goed van bewust. Sterker nog, die enorme investeringsopgave van Stedin die gaat over al dit soort uitbreiding en dat gaat over de hele linie.

De voorzitter: Dank u. Mevrouw Hoek was me even voor, maar het was eerst een rondje van: alle vragen beantwoord? En volgens mij was daar niemand die antwoord miste en dan is eigenlijk al de tweede termijn met vragen en eventueel het aangeven of er moties dan wel amendementen gepland zijn voor PS. Ik zie mevrouw Bikker met een tweede termijn.

Mevrouw Bikker: Ja dank u voor het woord. Ik was nog benieuwd naar die 70 miljoen. Dus het rest wat we eigenlijk willen besteden. Wanneer ongeveer denkt gedeputeerde dat daar dan over besloten kan worden?

Ik heb natuurlijk begrip voor de beantwoording, maar is het mogelijk om daar iets over te zeggen? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u. Zijn er nog andere fracties die een tweede termijn- Ik zie de heer Wolting. Gaat uw gang.

De heer Wolting: Dank u wel voor de beantwoording. Nogmaals, die 70 miljoen. In de stukken staat dat Stedin de komende jaren gewoon 1,8 miljard nog aan aandelenkapitaal nodig heeft, aan vermogen. Dus de komende aandelenemissie zitten aan te komen. Dus de komende verzoek ligt eigenlijk al bijna op de deurmat. Het kan wel een jaartje duren, twee jaartjes misschien. Maar binnen de aandeelhouderscommissie zal dat waarschijnlijk misschien al eerder op de agenda staan. En dan zeggen van ja met zo'n kabouterinvestering van 15 miljoen op een bedrijf wat 3,7 miljard euro waard is, dat is natuurlijk maar heel weinig. Dan heb je toch niks te vertellen? Dan zeg ik toch: ga als provincie Utrecht, laat zien dat je een partij wilt zijn in dit spel en stop die 70 miljard er meteen maar in. Want Stedin geeft aan- Of 70 miljoen. Stedin die geeft aan dat ze 1,8 miljard nodig zijn. Dus dan is het nog steeds een druppel op een gloeiende plaat. Maar laat zien wat je bent.

De voorzitter: Dank u, de heer Travaille had ook een vraag. Gaat uw gang.

De heer Travaille: Dank u. De heer Bakker beantwoordde een deel van de vraag, maar wij twijfelen zeker niet aan het publieke belang, de vraag is alleen of het publieke belang het beste gediend is met deze 15 miljoen door deze aandelen te kopen. Of zouden we dat ook op een alternatieve manier kunnen doen? Waar wij vooral aan hechten is een hele heldere beargumentering. In het Statenvoorstel, ik duidde daar net even op, is het een beetje vaag wat nou eigenlijk de opbrengst is. En wij moeten dat niet alleen kunnen verdedigen binnen onze eigen fractie, maar we moeten dan ook aan anderen kunnen uitleggen. Daarvoor zou het helpen als we dat iets scherper kunnen verwoorden.

De voorzitter: Dank u. Ik kijk nog even rond. Geen handen voor tweede termijn of aankondiging moties. Dan kijk ik naar het college. De heer Bakker, gaat uw gang.

De heer Bakker: Dank voorzitter. Misschien in antwoord op de eerste twee vragen van CDA en ChristenUnie. Ik denk dat het debat ook mooi laat zien dat het een weging is. Bepaalde partijen zeggen: nou het is toch best veel geld, 15 miljoen. Anderen zeggen: het is misschien wat weinig. Laten we ook eerlijk zijn, zeg ik tegen de heer Wolting, op het moment dat het 70 miljoen was geweest op het totale bedrag wat u noemt, de totale investeringsbehoefte, dan is dat nog steeds relatief een klein bedrag. Ik denk dat de stap die wij nu zetten, de eerste stap die de provincie Utrecht zet, maar ook andere partijen zetten binnen onze provincie, maar ook binnen de provincie Zeeland, heel duidelijk laat zien dat er commitment is om hierin te staan, dat wij open staan voor dat gesprek en ook serieus kijken naar nieuwe kapitaalbehoeften die er zijn. Weet aan de andere kant ook, en dat weet u en dat weten andere Staten- en commissieleden ook, namelijk dat de financiële situatie van ons als provincie, maar ook van gemeenten, gewoon spannend en krap zal worden de komende jaren. Dus dat vraagt iedere keer een hele goede afweging over waar wij wel en niet in investeren. Wij hebben gemeend dat dat op deze wijze verantwoord is om een eerste stap in die 15 miljoen euro te zetten. We verwachten niet dat volgende maand of volgend jaar dat verzoek van Stedin op de deurmat ligt. Dat hebben zij volgens mij ook in de technische bijeenkomst duidelijk verwoord. Maar dat ergens de komende jaren, ik meen dat zij zelf het jaar 2028 ongeveer noemden, dat dan een nieuwe vraag zal komen. Ja dan gaan we dat weer, wij of onze opvolgers, zullen dat met u weer op een nieuwe manier moeten wegen hoe dat dan past binnen ook de financiële middelen die we dan hebben.

De voorzitter: Dank u.

De heer Van Essen: Nog even als aanvulling, die 1,8 miljard, een deel daarvan is al ingevuld nu. En het is niet zo dat je ieder moment zomaar kan instappen in Stedin. Daar moet echt een nieuwe emissie voor

plaatsvinden. Dan kom ik nog bij de nut en noodzaak van Partij voor de Dieren. Of, de vraag daarover. Zo krijgen we misverstanden. Volgens mij hebben wij dat in het Statenvoorstel zo helder mogelijk proberen op te schrijven. En ik herken, de heer Travaille, dat u zegt van ja, het is niet misschien niet met een schaarste te knippen. Ik denk dat horen we ook in het debat van vanmorgen terug. Dat de ene kant aangeeft van ja het mag wel meer en de andere kant zegt: moet het nu? Het feit is wel dat- Overheden zijn de enige die aandeelhouder kunnen worden. En er zit gewoon een enorme asymmetrie en er is een enorme kapitaalbehoefte. Dan is het in onze ogen ook niet te verkopen dat wij in stilletjes in de hoek blijven staan en zeggen wij doen niet mee. Want wij zijn ervan en wij zijn een van de overheden die gewoon die stap naar voren- Waar een beroep op wordt gedaan. Dat doen wij. Dat doen wij in de stap die we nu zetten in de wetenschap dat daarna naar verwachting opnieuw een beroep op ons gedaan wordt. Dat is wel echt de kern van de motivatie, ook gezien de enorme maatschappelijke belangen die hiermee gemoeid zijn. En investering hierin is natuurlijk wel, op termijn is er natuurlijk wel een dividendverwachting. Dus het is wel op termijn een investering die anders is dan een investering in, nou ja, in een natuurgebied of een weg, waar je natuurlijk niet een rendement, wel een maatschappelijk rendement uit haalt, maar het heeft daardoor natuurlijk wel een ander- financieel een andere impact. Maar dat is voor ons de belangrijkste reden. Dat maatschappelijke nut, hoor ik ook vanmiddag, staat niet ter discussie en wij willen ook gewoon onze verantwoordelijkheid hierin pakken.

De voorzitter: Dank u. Dan kijk ik even rond met het voorstel om dit als hamerstuk naar PS te sturen. Of zijn er fracties die daar anders over denken of een motie dan wel amendement mogelijk willen indienen? Ik zie geen reacties. Dan stel ik voor dit als hamerstuk naar PS te sturen. Dank. Dan ronden we dit agendapunt af en dan wil ik voor de lunch nog het volgende agendapunt doen, want dat zou hopelijk wat kort kunnen.

10. SV Actualiseren motielijst

De voorzitter: Dat is het Statenvoorstel Actualiseren motielijst. Zoals in De voorzittersmail aangegeven, is het hierbij niet de bedoeling om een discussie te voeren over de stand van zaken rond moties waarvoor niet wordt voorgesteld die als afgedaan te beschouwen. Het gaat dus om de moties waarvoor wordt voorgesteld deze bij besluit van PS op 20 maart aanstaande af te doen. Voor die moties waarvoor wordt voorgesteld deze als afgedaan te beschouwen, kunt u desgewenst kort aangeven hier anders over te denken. Om het predicaat afgedaan te veranderen, zult u een amendement in moeten dienen voor PS van 20 maart aanstaande. Dus ik kijk even. Zijn er fracties die hier iets over willen zeggen? Ik zie als eerste de BBB. Gaat uw gang de heer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Dank u wel voorzitter. Ik wil een opmerking maken over motie 61. Die gaat over de N199, Bunschoterstraatweg. Daar hebben we uitgebreid over gesproken natuurlijk in de commissie van november, denk ik. Maar mijn afdronk was uit die commissie dat we nog niet helemaal tevreden waren over de wijze waarop die motie was uitgevoerd. Die motie vroeg om twee dingen: in overleg te treden met alle stakeholders en ook indien nodig iets voor te leggen ter besluitvorming aan de Staten. Nou met name dat tweede punt. Daar kan ik me op zich nog wel in vinden dat het niet zoveel zin heeft om iets ter besluitvorming voor te leggen als je toch hetzelfde gaat doen wat je al voorgenomen hebt. Maar met het andere punt, dus het overleg met de stakeholders, daarvan ben ik toch van mening dat dat onvoldoende is gebeurd. Volgens mij heeft de gedeputeerde daarom ook een aantal toezeggingen gedaan om dat alsnog te doen. Dus daarom heb ik een vraag aan de gedeputeerde en excuus als die misschien iets te technisch is. Maar op welke termijn kunnen we daar meer over horen? En mijn vraag dan ook aan de commissie is: moeten we de antwoorden daarop dan niet afwachten voordat we deze motie als afgedaan kunnen beschouwen? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zag nog een hand, maar ik weet niet meer van wie. Partij voor de Dieren, gaat uw gang.

De heer De Weerd: Dank u wel voorzitter. Ja. De Partij van de Dieren kan zich vinden in de nieuwe procedure voor de afhandeling van moties. Binnen de commissie M&M staan er twee moties van de Partij voor de Dieren op de nominatie om als afgedaan te worden beschouwd, maar we zijn hier niet helemaal tevreden mee. Vooral wat betreft motie 76, Beveiligde overgangen trams Nieuwegein. Het afwegingskader op basis waarvan een veilige inrichting van tramkruisingen zou worden bepaald, is, ondanks eerdere toezeggingen - het staat ook in de termijnagenda - nooit naar de commissie verzonden. We hebben zo onvoldoende in beeld op basis van welke criteria wordt bepaald of een overweg veiliger moet worden gemaakt en om welke kruisingen dit dan gaat. We weten daardoor ook niet in hoeverre de kruisingen waarop ongevallen met trams hebben plaatsgevonden adequaat volgens het afwegingskader worden aangepakt. Dus nogmaals het verzoek of het afwegingskader naar de commissie gezonden kan worden. Wat betreft motie 45, provinciaal ov-abonnement, snappen we dat een dergelijk abonnement lastig te realiseren valt zonder de medewerking van landelijke partijen als het Rijk en de NS. Toch kan wellicht een provinciaal ov-abonnement zonder trein ook interessant zijn, denken wij. Maar goed, in de tabel behorende bij dit Statenvoorstel staat als toelichting dat de gedeputeerde de motie zo heeft opgevat als iets om landelijk voor te lobbyen zolang de provincie nog in coronaherstel zit. We vragen ons af wat dit inhoudt. Op welke wijze wordt er dan gelobbyd en wanneer zitten we niet langer in coronaherstel? Is dat als de reizigers aantallen weer op 100 procent van voor corona zitten? Gaat het om de afschaling? Gaat het om de financiering? Dus voordat we deze motie afstempelen als afgehandeld, zouden we daar graag eerst meer duidelijkheid over ontvangen. Dank u wel.

De voorzitter: Ook hier zit ook wel weer een hoog technisch gehalte. Ik roep u op om- Het is een nieuw onderwerp voor ons allen, maar ook hier technische vragen over te stellen voor de commissie behandeling, dat scheelt. Maar goed. Ik zie CDA, gaat uw gang.

De heer Van der Pouw-Kraan: Dank u wel. De heer Van Vuuren vroeg bij de behandeling van motie 61 om een reactie vanuit de commissie. Het CDA sluit zich aan bij het betoog van de heer Van Vuuren en ik zie in de chat dat GroenLinks dat ook doet.

De voorzitter: Dank u. De heer Vermaat, gaat uw gang.

De heer Vermaat: Voorzitter dank u wel. Ook wij zijn blij met de nieuwe handelswijze hierin. Wel wat verwarring over wanneer iets wel of niet is afgedaan. Bij één vraag, eigenlijk bij motie 128A, Veiligheid voor alles, gaat over de inpassingsplanning rond spoorondergang N226 Maarsbergen. Er staat dat die voorgesteld wordt om Q1 2024 af te doen, maar tegelijkertijd staat er nog in dat de resterende aanbevelingen voor de veiligheidsaudit ter informatie naar ons te sturen. We weten dat er al begonnen wordt, maar volgens mij is die laatste veiligheidsaudit niet naar ons gestuurd. Dus daar zouden we eigenlijk een reactie op willen.

De voorzitter: Dank. Ik zie mevrouw Rikkoert, gaat uw gang.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt voorzitter. Ook nog even reactie op motie 61, die we eerder hebben ingediend over de Bunschoterstraat. GS kwam in een eerdere Statenbrief tot de conclusie dat die 60 kilometer per uur niet logisch is, maar de gemeente Amersfoort wil dit wel. De boodschap aan hem was dan ook: de weg is van ons, van de provincie, en wij komen tot de conclusie dat die 60 niet past. Amersfoort is niet blij met deze manier van afdoen van de motie. Dan toch nog hierbij de vraag: kan GS nog eens in gesprek gaan wat de eventuele mogelijkheden zijn?

De voorzitter: Dank u. Ik zie de heer Kamp. Gaat uw gang.

De heer Kamp: Heel kort, voorzitter. Het is meer over: wie bepaalt nu of een motie afgedaan is of niet? Ik bedoel, dit is een motie 61 ingediend door de ChristenUnie en D66 en mijn persoonlijke mening is dat het uitvoerig is onderzocht. Dus ik vind dat de motie gewoon op een ordentelijke manier is afgedaan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u. Als antwoord hierop: dit is het- Deze procedure hebben we met elkaar afgesproken en het voorstel ligt nu aan u voor, straks aan PS voor, om dit als afgedaan te zien. Als PS daar anders over denkt, dat kan, dan wordt het aangepast. Maar het is dus een voorstel aan PS. Zijn alle fracties die vragen, opmerkingen hadden, hebben het woord gehad? Dan kijk ik even naar het college. Ik zie de heer Van Schie druk typen. Heeft u een schorsing nodig?

De heer Van Schie: Nee hoor, voorzitter laat ik gewoon proberen te reageren. Uiteindelijk is het inderdaad natuurlijk aan de Staten om te bepalen of iets is afgedaan of niet, maar ik kan nog wel op een paar aspecten ingaan. Om maar eens te beginnen met N199, Bunschoterweg. We beschouwen de motie nu als afgedaan. Er is ook echt wel uitgebreid met de bewoners gesproken hoor, wil ik toch nog wel een keer benadrukken, omdat de indruk werd gewekt dat dat niet het geval zou zijn. Alleen de uitkomst is natuurlijk voor hen nog steeds wel teleurstellend. Ze zijn het er niet mee eens. Nou dat kan. Maar het is niet zo dat de dialoog ophoudt. We gaan natuurlijk de komende jaren van alles nog doen aan de Bunschoterweg. Kruisingen aanpassen, we zijn ook nog in gesprek over hoe dat verder moet worden ingericht. Alleen dat is niet meer een effect van deze motie, maar dat komt gewoon in de reguliere besluitvorming naar u toe. En dan is er ook weer participatie, ook overleg met de gemeente. Dus dat is niet zo dat het gesprek dan ophoudt als deze motie is afgedaan. Dus toch nog even als reflectie daarover. Dan over het provinciaal ov-abonnement. We zijn natuurlijk ook nog bezig met een heel traject waarin we de vervoersarmoede en de bekostiging van het openbaar vervoer zo aantrekkelijk mogelijk willen maken. Daar speelt dit ook een rol in en komt dus ook nog weer terug in de Staten. Dus we beschouwen de motie als afgedaan, maar het onderwerp niet. Nou werd er concreet nog gevraagd van: hoe ziet dan zo'n lobby eruit? Nou het betekent dat wij als ik in gesprek ben aan de spootafel, maar ook nu weer in gesprek zijn met ov-payorganisaties over hoe sowieso het betalen in het openbaar vervoer zich gaat ontwikkelen en welke abonnementsvormen daar gewenst zijn. Dan is dit gewoon een gespreksonderwerp wat op de agenda staat en ook blijft. Voorzitter, dan is er nog iets gevraagd over de tramwegovergangen en het afwegingskader. Ik heb daar een heel- brief over gestuurd volgens mij waarin dat aan de orde is gesteld. Blijkbaar technisch nog niet voldoende, want er leven nog vragen over. Dus ik stel voor dat ik dat toch nog een keer opnieuw toestuur. Maar laten we nu hopen dat het niet nodig is om dan bij amendement de motie weer ongedaan te maken, maar dat we gewoon toezeggen dat we de technische informatie, zoals die gevraagd wordt, ook kunnen versturen. Dan kijk ik nog even naar de-

De voorzitter: Ik onderbreek u even. Heeft u enig idee wanneer u die kan versturen? Is dat vóór de behandeling in PS van dit voorstel?

De heer Van Schie: Kunt u me even vertellen wanneer de behandeling in PS is? 20 maart. Ja, ik denk dat dat wel moet lukken. Met betrekking tot motie 128. Die staat volgende vergadering van M&M op de agenda, dus die krijgt u vanzelf terug. Dus kunnen we de motie nu volgens mij afdoen omdat die op de volgende agenda staat. Dus dat was even een korte reflectie op een aantal van de zaken die zijn gezegd. Inderdaad, als er nog technische vragen zijn, laat ze dan vooral komen, dan kunnen we daar nog in voorzien als iets toch niet via de goede route is gekomen of nog vragen oproept technisch. Wij beschouwen nu de moties als afgedaan, maar dat betekent niet dat het werk gestopt is natuurlijk.

De voorzitter: Dank u. Dan met deze beantwoording kijk ik even rond voor een tweede termijn dan wel misschien het aankondigen van een amendement. De heer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ik denk dat wij wel een amendement overwegen over motie 61. Misschien willen de fracties aangeven of ze erbij aan willen sluiten, ja of nee.

De voorzitter: Dank. Dat aansluiten kan altijd. Het is nu vooral polsen voor welke behandeling we in PS doen. Maar aankondiging is prima. Mevrouw Rikkoert.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt voorzitter. Op basis van de reactie die we net van de gedeputeerde kregen dat dit eigenlijk een lopend proces is om ook steeds te blijven kijken naar de Bunschoterstraat, denken wij dat

voor nu dus de motie 61 wel is afgedaan, want wat is gevraagd daar is aan tegemoet gekomen. Ik denk dat het daarmee passender zou zijn als BBB een nieuwe motie indient.

De voorzitter: Ik kijk naar de BBB. Wilt u daarop reageren?

De heer Van Vuuren: Nou dat is ook wel iets waar we over nadenken hoor. Dat is alleen weer even zoeken, wat is daar dan weer een logisch moment ook voor. Ik weet niet of jullie daar dan een suggestie voor hebben.

De voorzitter: Dat kan ook buiten de vergadering, maar de aankondiging van mogelijk een amendement maakt dat ik voorstel: klein debat? Ja daar kunt u mee instemmen, dan doen we dat en mocht het- Want dit geldt natuurlijk, dit onderwerp, voor alle commissies. Mocht uiteindelijk het amendement niet doorgaan, meldt u dat, dan kan het een hamerstuk worden eventueel. Ja dan hebben we nu, zouden we aan de lunch beginnen. Maar omdat de heer Van Essen iets later is, heeft hij nog één mededeling die hij u wil meegeven voordat we met elkaar gaan lunchen. Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Dank voorzitter, dank voor de mogelijkheid om iets later toch nog even iets met u te delen. Het is een mededeling over de aanpak van netcongestie, een actueel onderwerp. We hebben- Op dit moment zijn we natuurlijk bezig met een projectbesluitprocedure voor Breukelen-Kortrijk. Er zijn een aantal andere prioritaire uitbreidingen van het elektriciteitsnet in onze provincie, die ook in de P-MIEK 1.0 waren opgenomen. Eentje daarvan is Utrecht Noord, een nieuw dubbelstation Stedin-Tennet. We zijn al even in gesprek met betrokken gemeenten. Dat zijn gemeente Utrecht, de Bilt en Stichtse Vecht en Tennet en Stedin om te zorgen dat daar een goede locatie voor wordt gevonden en ook de ruimtelijke procedure wordt gestart om daar dat station, dat dubbelstation een plek te geven. Nou dat loopt constructief en goed. Is een ingewikkeld proces, omdat het in meerdere gemeentes kan lopen en ook allerlei kabeltracés daar natuurlijk weer naartoe gelegd moeten gaan worden. En er zijn meerdere opties voor wie het bevoegd gezag wordt, waarbij wel de teneur is vanuit veel gemeentes en ook wel bij de netbeheerders dat het, ook gezien het feit dat die kabeltracés ook over meerdere gemeentegrenzen heen lopen, het weleens heel handig kan zijn of wenselijk kan zijn als de provincie daarin de bevoegd-gezagrol pakt of op zich neemt, kan ik beter zeggen. Daar moet toch een definitieve ei over worden gelegd. Mocht dat zo zijn, dan komen we natuurlijk daarover spoedig bij u terug, want dan zullen we daar ook een startgesprek over gaan voorbereiden et cetera. Net zoals we dat ook bij Breukelen-Kortrijk hebben gedaan. Maar het leek me wel goed om dat vandaag vast aan u te melden, dat dit een van de opties is die overwogen wordt. Zodra daar meer over bekend is, zal ik u daar nader over informeren.

De voorzitter: Dank u. Daar komt een vraag van mevrouw Hoek. Nog voor de lunch, gaat uw gang.

Mevrouw Hoek: Dank u voorzitter. Mijn vraag is: in het gebied wat u dus schetst, daar hebben we heel veel hoogspanningskabels al en heel veel woningen zijn in de afgelopen periode dus onbewoonbaar verklaard, of in ieder geval dat men daar niet meer mocht wonen. Boerderijen et cetera, et cetera. U heeft het nu over een verdubbeling van de capaciteit. Hoe zit dat in de lucht met de bekabeling? Want als daar weer meer bij gaat komen, houdt dat dan ook weer in dat er ook weer woningen eigenlijk gemarkeerd worden als: eigenlijk mag je hier niet meer wonen?

De voorzitter: Een heel technische vraag over een mededeling.

Mevrouw Hoek: Het is wel een zorg wat ik toch wel even genoemd wil hebben. Dank u voorzitter.

De voorzitter: Ik weet niet of hij een antwoord-

De heer Van Essen: Kabeltracés kunnen ook ondergronds liggen, dus dat hoeft niet per se bovengronds. Maar uiteraard zijn dit aspect, zowel- Het is niet een uitbreiding van een bestaand station, het is echt een nieuw station. Dus daar gaat het over. De impact op de omgeving zowel van het station zelf als inderdaad de verbinding daarnaartoe, dat is natuurlijk bij uitstek hetgeen waar nu de afweging over plaatsvindt. Dat

gaat inderdaad over woningen, dat gaat over natuur, dat gaat ook over erfgoed, we hebben ook nog zoets zoals de Waterlinie daar. Dus het is best een ingewikkelde puzzel die we nu met de netbeheerders en de gemeentes samen aan het leggen zijn, maar waar uiteindelijk ook een overheid bevoegd gezag voor moet zijn. Het besluit daarover in gezamenlijkheid verwachten we dat binnen niet al te lange termijn ook genomen zal gaan worden. Mocht dat de provincie zijn dan uiteraard hoort u dat. Mocht het een andere overheid zijn, dan hoort u dat trouwens ook.

De voorzitter: Dank u. Dan schors ik de vergadering voor een half uur lunch. Eet u smakelijk.

De heer Van Schie: Voorzitter mag ik nog één ding zeggen?

De voorzitter: Voor de lunch?

De heer Van Schie: Want ik heb net een toezegging gedaan en die gaat u vast op de toezeggingenlijst schrijven over de toezegging van de technisch afwegingskader rondom de tramwegovergangen. Maar die is al verstuurd afgelopen week en die staat voor de volgende commissie M&M gedaan. Dus ik zou zeggen, misschien kan die dan van de toezeggingenlijst af.

De voorzitter: Met terugwerkende kracht heeft de heer Van Schie aan de toezegging voldaan, maar staat genoteerd. Nogmaals, we schorsen een half uur. Eet u smakelijk.

11. SB Ontwerp Bereikbaarheidsprogramma 2024-2029

De voorzitter: Beste mensen, het is weer tijd. Zou u allen uw plek weer in willen nemen, dan gaan we door met agendapunt 11, de Statenbrief Ontwerp Bereikbaarheidsprogramma. Terwijl ik dit zeg, denk ik: de gedeputeerde is ook nog niet aanwezig. Maar die kent waarschijnlijk de Statenbrief wel. Komt ook daar niet binnen? Nee. Er ontbreekt nog een gedeputeerde namelijk. Bij de Statenvergadering hebben we zo'n mooie bel, maar die hebben we hier niet. Daar is de gedeputeerde. Dan ga ik verder. Het betreft hier een ontwerp van het bereikbaarheidsprogramma. U kunt opmerkingen en aandachtspunten aan GS meegeven. Het programma zal ook aan stakeholders ter inzage worden gelegd. Op reacties vanuit u en de stakeholders wordt in een nota van beantwoording ook gereageerd. Het definitieve Bereikbaarheidsprogramma komt via een Statenbrief terug in de commissie van 29 mei aanstaande. Omdat het een Statenbrief betreft, is de behandeling in één termijn. Dus zorg daarvoor. Ondertussen gaan nog wat fracties zitten. Nou zijn niet alle fracties aanwezig. Ik weet niet of ze ook allemaal komen. Dan hanteer ik maar weer dezelfde volgorde. Dat ik die wel zie. En dan is de heer Van Vuuren BBB als eerste aan het woord. Gaat uw gang.

De heer Van Vuuren: Dank u wel voorzitter. Ik zal in mijn inbreng ingaan op de bereikbaarheid in het algemeen. Daarna zal ik nog even mijn collega Beltman het woord geven met betrekking tot het openbaar vervoer. Het bereikbaarheidsprogramma geeft een mooi overzicht van de wensen en ambities van het college met betrekking tot de bereikbaarheid in onze provincie. Misschien eerst een opmerking vooraf: het viel ons op dat de doelen in het BBP niet erg concreet of smart geformuleerd zijn. Als mijn studenten bij mij op school zo zouden inleveren, dan zou ik het stuk toch hebben teruggestuurd. Maar misschien is dat hoe het hier gaat en doelen zoals ze nu geformuleerd zijn, zijn tenminste wel haalbaar en dat is natuurlijk ook wat waard. Voorzitter, dan een aantal inhoudelijke opmerkingen om mee te geven bij de verdere uitwerking van het BBP. Uit de analyses blijkt, en is ook duidelijk te zien in figuur 6, dat de bereikbaarheid met name aan de westkant van de provincie af zal nemen. Als BBB vragen we hier toch aandacht voor. De indruk is dat er veel focus is op het verbeteren van de bereikbaarheid in het stedelijk gebied. Wat we op zich best begrijpen, omdat daar ook een grote groeiopgave ligt. Maar het kan volgens ons niet zo zijn dat tegelijkertijd de bereikbaarheid in de rest van de provincie dan afneemt. Verder zou ik de gedeputeerde willen vragen om voorzichtig te zijn met beperkende maatregelen van autogebruik. Het is mij de laatste tijd opgevallen dat veel beleid hieraan wordt opgehangen, maar hebben we voldoende in beeld wat de consequenties van dit beleid zijn voor bijvoorbeeld de verpleegkundige die voor haar nachtdienst afhankelijk is van de auto, of de elektricien en de stukadoor die voor hun werk gewoon een werkbus nodig

hebben. Of de gevolgen voor hulpdiensten die hierdoor bepaalde plekken minder goed kunnen bereiken. Ik refereer dan ook even aan de Marnixlaan in Utrecht. Hetzelfde geldt voor betalen naar gebruik of rekeningrijden. BBB is hier geen voorstander van, omdat dit juist ook de mensen in de buitengebieden zal raken, omdat die simpelweg gewoon langere afstanden moeten rijden voor bijvoorbeeld de boodschappen of naar het werk. Een ander punt dat ik miste in het BBP is de mogelijkheid om in te spelen op functieveranderingen op het platteland. De provincie Utrecht heeft grote ambities als het gaat om het landelijk gebied. Boeren zullen daarom genoodzaakt zijn om hun bedrijfsvoering op een andere manier in te richten en zullen mogelijk overstappen op andere activiteiten, zoals zorg en recreatie, wat kan resulteren in extra verkeersbewegingen. Mijn vraag aan de gedeputeerde is daarom: in hoeverre biedt dit bereikbaarheidsprogramma daar de ruimte voor om in de toekomst op dit soort functieveranderingen en mogelijke extra verkeersbewegingen in te spelen? En is hij bereid om daar in het BBP op toe te zien? Dan geef ik nu het woord aan de heer Beltman.

De voorzitter: Gaat uw gang.

De heer Beltman: Dank u wel voorzitter en dank collega Van Vuuren. In het coalitieakkoord staat dat de provincie voor iedereen een goed en toegankelijk openbaar vervoer wil en de beschikbaarheid van ov in de kleinere kernen en landelijk gebied wordt onderzocht. BBB wil graag een lans breken voor de lokale coöperatieve initiatieven die binnen onze provincie aanwezig zijn. Burgerinitiatieven die de provincie helpen om niet alleen vervoersarmoede tegen te gaan, maar ook het heft zelf in handen neemt met een veertal aan vrijwilligers. Graag vragen wij de portefeuillehouder om concreet rechtstreeks de kernen en dorpen in te gaan en niet via de gemeente, om te inventariseren welke concrete ideeën op het gebied van publieke mobiliteit er zijn en welke mogelijk specifiek voor een kern een oplossing kan zijn, zodat deze inwoners ook de publieke mobiliteit optimaal kunnen benutten. Graag horen wij of deze actie een onderdeel gaat zijn van het onderzoek naar publieke mobiliteit. Dan een vraag aan de fracties van Partij van de Arbeid en GroenLinks. In het verkiezingsprogramma van de afgelopen verkiezingen staat er bij beide het volgende. Ik quote: "De overheid moet weer regie krijgen in het openbaar vervoer. Zo gaan wij marktwerking tegen en kunnen wij de capaciteit en de betaalbaarheid van het ov verbeteren. Op dit moment worden verbindingen die niet winstgevend genoeg zijn, wegbezuinigd en blijven de prijzen stijgen. Wij, GroenLinks-Partij van de Arbeid, willen hier andere keuzes maken. Overal moeten de mensen snel van A naar B kunnen. Of dit naar werk, ziekenhuis of supermarkt is, ook in kleinere dorpen." Onze concrete vraag aan de beide partijen is dan ook het volgende: kan BBB met GroenLinks en Partij van de Arbeid samen optrekken om in het vervolg van dit nieuwe bereikbaarheidsprogramma de marktwerking binnen het ov tegen te gaan, zodat de provincie weer de regie krijgt in het ov? Graag een reactie van beide fracties. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: U krijgt een interruptie of een vraag van de heer Bosch. Gaat uw gang.

De heer Bosch: Ik hoor dit nu zeggen, BBB hoor ik dit zeggen, maar waar heeft BBB het dan over? Na de huidige aanbesteding die net loopt, neem ik aan?

De voorzitter: Mijnheer Beltman.

De heer Beltman: Uiteraard. De concessie is nu geweest, dus daar kunnen we helaas niks meer aan doen. Maar ik wil toch wel een lans breken aan het feit dat binnen de verkiezingsprogramma's van Partij van de Arbeid en GroenLinks toch de behoefte is om de marktwerking in te dammen. Ben ik even benieuwd naar hun visie daarop.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord digitaal aan GroenLinks. De heer Oude Wesselink, gaat uw gang en neemt u de beantwoording mee op de vraag van de heer Beltman.

De heer Oude Wesselink: Dank u wel voorzitter. Ik had nog wel een korte interruptie op de heer Beltman eigenlijk. Alleen even de korte vraag of hij ingaat op het verkiezingsprogramma van de Tweede Kamerverkiezingen en niet van de provincie. Klopt mijn aanname daarin?

De voorzitter: Mijnheer Beltman.

De heer Beltman: Dat klopt helemaal, mijnheer Oude Wesselink.

De heer Oude Wesselink: Dank u wel. Ik denk dat ik gelijk even inga op de vraag van de heer Beltman. Hij geeft inderdaad aan dat het gaat om het landelijk verkiezingsprogramma en dat is wat ons betreft ook waar deze vraag hoort te liggen. Hij gaat namelijk in over de marktwerking van het openbaar vervoer. Het is eigenlijk heel duidelijk: wij kunnen daar als provincie niet over beslissen. Wij zouden dat inderdaad heel graag anders zien, maar helaas is het op dit moment ons niet gegund dat we bijvoorbeeld zelf een ov-systeem kunnen inrichten, maar dat we bij wet verplicht zijn om minimaal bij een van onze twee concessies dat openbaar aan te besteden. Daar gaan we op dit moment van uit. Daar hebben we ook een aantal jaar geleden een besluit overgenomen en daar geven we op dit moment ook uitvoering aan. Desondanks hadden we het inderdaad liever wel anders gezien.

De voorzitter: Dank u. U krijgt nog een vervolgvraag of interruptie van de heer Beltman. Gaat uw gang.

De heer Beltman: Dank u wel voorzitter. Ik wil toch wel even wat ruis wegnemen. Er zijn vorig jaar twee moties door de Tweede Kamer geaccepteerd waarin de daadwerkelijke minister is gevraagd om te kijken of de ov weer in publieke handen kan worden gezet. En de vraag is eventjes: kan GroenLinks aangeven of zij een lans willen breken naar het Rijk om dit te bewerkstelligen?

De voorzitter: Mijnheer Oude Wesselink.

De heer Oude Wesselink: Ja, want dat is- Zoals eerder heb gezegd, is dat dan wel aan de Tweede Kamer, want daarbij hoort dat verkiezingsprogramma en die uitspraak daarbij. Die zullen dan die lans dan inderdaad ook breken richting de minister toe. Of wij als regionale overheid aan zet zijn om die wens kenbaar te maken? Vind ik een lastige. In elk geval past het denk ik niet op dit moment in het proces aangezien we nou net met een aanbesteding zijn gestart, dus dan zou ik misschien eerder kijken naar een provincie waar het wellicht binnenkort een keer uitgezet gaat worden. Daar zou het wellicht meer interessant zijn dan in een provincie waar eigenlijk nou net de inschrijftermijn is gesloten voor de vervoerders.

De voorzitter: Dank en gaat u verder nu met uw inbreng.

De heer Oude Wesselink: Prima, dank u wel voorzitter. GroenLinks dankt de gedeputeerde van harte voor de goede beantwoording van de vragen. Dat waren er niet weinig namens GroenLinks, maar wij waren van mening dat we in elk geval technisch en schriftelijk gebruik konden maken van die mogelijkheid om in elk geval een flink aantal onderwerpen aan te snijden. In de algemene reactie had het wat GroenLinks betreft nog net wel wat een stuk progressiever, nog net wat meer aandacht voor duurzaamheid en milieu. Aan de andere kant denk ik wel dat we met dit bereikbaarheidsprogramma zoals het nu gepresenteerd is een mooi programma hebben met breed draagvlak in de PS en dat is uiteindelijk ook het doel daarvan. Ten aanzien van de beantwoording wil ik nog op een punt nader ingaan en dat is het STOMP-principe. Nog even korte achtergrond: STOMP is het principe en het is een afkorting. De S voor stappen oftewel lopen, de T voor trappen oftewel fietsen, de O voor openbaar vervoer en de M van MaaS voor deelvervoer en de P voor privé mobiliteit. We hebben daar als vraag gesteld: eigenlijk wordt zowel in het coalitieakkoord als in het bereikbaarheidsprogramma de principes van STOMP al omarmd. Dat wordt ook wel toegegeven in de beantwoording. Deels althans. Het antwoord daarop lijkt nog wel wat vaag te zijn. Enerzijds erkennen ze er wel in dat wel het principe zoals het nu staat eigenlijk wel gehanteerd wordt, maar toch wil GS zich er niet aan wagen om dat STOMP-principe ook echt te introduceren. Daar heb ik eigenlijk de vraag over. Als het

toch eigenlijk al bestaat, het past eigenlijk heel goed binnen de algemene spreuk van bijvoorbeeld het coalitieakkoord, we willen mensen verleiden tot duurzame keuzes. Eigenlijk past STOMP daar in principe heel goed bij. Ook met name omdat het gewoon een heel herkenbare term is die ook op diverse andere plekken in Nederland gehanteerd wordt, denk ik dat het daarbij heel waardevol zou zijn als dat leidend principe ook gehanteerd zou worden. Omdat het eigenlijk een hele mooie combinatie is met: we geven de keuze aan iedereen, maar we kijken wel bij een bepaalde volgorde in de aanpassing of bij nieuwe realisaties van mobiliteit. Dus daar hoort GroenLinks graag of de gedeputeerde toch bereid is om eventueel dat principe te hanteren. GroenLinks denkt dat dat prima binnen het bestaande beleid en binnen het bestaande bereikbaarheidsprogramma mogelijk is. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Even als algemene mededeling om een punt van orde te voorkomen. De tijd van GroenLinks wordt handmatig aangepast en hetgeen de heer Oude Wesselink net heeft verbruikt. Dan de VVD, de heer Hossain. Gaat uw gang.

De heer Hossain: Dank u wel voorzitter. Voor ons ligt een mooi en lijvig bereikbaarheidsprogramma die ons een doorkijk biedt hoe we de groei-, schaal- en systeemsprong - goede vraag van D66 - in onze provincie in goede banen leiden zodat iedereen in onze mooie provincie veilig en snel van A naar B kan blijven bewegen. Dank aan de ambtelijke organisatie en gedeputeerde voor al het harde werk, ook bij het beantwoorden van de vele vragen die ook wij in concurrentie met GroenLinks hebben gesteld. Qua concept bewegen wij van mobiliteit richting bereikbaarheid. Het was eerst een mobiliteitsprogramma, nu een bereikbaarheidsprogramma. Dat impliceert vooral een sterkere nadruk op nabijheid. Maar de vrijheid om ook buiten het eigen gebied te kunnen wonen en werken met behoud van bereikbaarheid is niet alleen emanciperend voor het individu, maar het komt ook de economische flexibiliteit van onze regio ten goede. Aan die vrijheid en flexibiliteit hecht de VVD enorm, dus ook de technische beantwoording dat langere reizen mogelijk maken geen enkele prioriteit geniet, zelfs wanneer nabijheid misschien de voorkeur geniet, baart ons zorgen. Want zeker in een tijd waarin het verrekte moeilijk is om in onze provincie een goede woning te vinden en wij dus voor veel essentiële beroepsgroepen afhankelijk zijn van mensen die bereid en in staat zijn om te reizen, vinden wij het belangrijk dat ook die reizen voorbij de nabijheid goed mogelijk blijven. Dus de eerste vraag is: hoe kunnen wij in ons bereikbaarheidsprogramma meer oog hebben voor de grote maatschappelijke en economische waarden van ook juist die mensen die verder reizen om hun expertise en kunde over een groter gebied te valoriseren voor onze samenleving? Continuerende, ook op het gebied van openbaar vervoer zien wij mooie dingen staan. Het is goed dat er bijvoorbeeld nog steeds goed en extra wordt ingezet op flexibele netwerken, zodat ons budget minder op gaat aan lege blikken verwarmde lucht laten rondrijden. Maar desondanks lijkt het hoofdstuk publieke mobiliteit een erg sterke nadruk op het stedelijke gebied te hebben. Daar de meeste van de genoemde elementen en synergieën uit publieke mobiliteit vooral kansen bieden in dat stedelijk gebied. Het valt ons ook op dat zo'n beetje alle metriecken voor het effectiever uitvoeren van het openbaar vervoer het makkelijkst en effectiefst behaald worden door te focussen op stedelijk gebied. Logisch natuurlijk, want er zitten veel gebruikers, maar onze taak en verantwoordelijkheid rijkt natuurlijk verder. Dus uit technische beantwoording bleek dat we kennelijk geen goede indicatoren hebben om goed te vangen hoe tevreden al onze inwoners met het ov zijn, waardoor wij ons afvragen of het mogelijk en realistisch is om zo'n indicator te ontwikkelen, bijvoorbeeld zodat beoordeling van onze doelen minder gevoelig is voor de selection bias van mensen voor wie ov goed beschikbaar is en goed werkt. Tot slot maken we ons zorgen over de bestuurlijke afwegingsruimte die we overhouden door het toepassen van de meer en strengere normen voor onder andere geluid. Geluid en gezondheid zijn natuurlijk van enorm groot belang. Maar we hebben ook de afgelopen jaren gezien dat een veelheid aan normen verlamd kan werken en zelfs evident te prefereren oplossingen geblokkeerd kunnen worden hierdoor, zodat we minder integrale afwegingsruimte hebben. Ook het RIVM heeft aangegeven dat de bestuurlijke afwegingsruimte minder zou kunnen worden door deze normen. Dus onze vraag is hoe we voorkomen dat die advieswaarden, waar we oprecht wel naar willen streven, toch als dwangbuis in de toekomst ons zouden kunnen beperken en welk risico GS ziet dat

we later concluderen dat we onze provincie op slot hebben gezet. In algemene zin baart het de VVD zorgen dat de auto toch vooral wordt genoemd als iets om ontmoedigd te worden. In ons coalitieakkoord Aan de slag voor Utrecht wordt de auto terecht als onderdeel van de oplossing voor het bereikbaar houden van de provincie genoemd. In veel gevallen is de auto voor het individu het snelst, meest comfortabel en dikwijls ook nog eens veilig en duurzaam. En het is de bedoeling wat ons betreft om aan de ene kant reizigers tot fietsen en openbaar vervoer te verleiden, maar aan de andere kant het essentiële belang van die automobilititeit te erkennen en hier dus ook flink in te investeren. Die wil om daar ook echt in te gaan investeren na een aantal jaren dat we dat minder hebben gedaan, die klinkt voor ons nog te weinig door. De nasmaak is een beetje dat we nog steeds mensen uit de auto zouden willen duwen.

De voorzitter: U krijgt een interruptie van de Partij voor de Dieren. Gaat uw gang.

De heer De Weerd: Dank u wel voorzitter. Ik vroeg me af- In het bereikbaarheidsprogramma staat in bijlage 2 een tabel waarin je kan zien dat wandelen, fietsen en ov fors meer ruimte per persoon innemen dan een reiziger die de personenauto gebruikt. Dus aangezien we in een kleine provincie wonen en diverse forse ruimtelijke opgaven hebben, vroeg ik me af hoe de VVD daar tegenaan kijkt. Tegen de ruimte wat personenvervoer inneemt.

De voorzitter: Mijnheer Hossain.

De heer Hossain: Dat is een goede vraag. Ik denk dat- Aan de ene kant is dat een van de redenen waarom we mensen verleiden tot die andere keuzes. Aan de andere kant is het natuurlijk ook juist zo dat het inherent is dat op bepaalde plekken waar er veel ruimte is, waar de afstanden groter zijn, dat de auto eigenlijk goed werkt, ook op die plekken waar het ruimtegebruik wat intensiever is. Dus ik weet niet of die vergelijking helemaal eerlijk is en het complete beeld daarin geeft. Maar het is zeker waar dat een stedelijk gebied, waar de ruimte het meest beperkt is, dat je daar natuurlijk extra inzet op ov en fiets en dat het daar ook veel reëler is dat je daar een redelijke modal shift kunt bereiken. Maar voor dat landelijk gebied ligt dat bijvoorbeeld heel anders en zeker ook die verbinding tussen de bijvoorbeeld Vinex en andere werklocaties. Ik vervolg als het mag?

De voorzitter: Voordat u verder gaat, u heeft ook een digitale interruptie van de heer Oude Wesselink. Gaat uw gang.

De heer Oude Wesselink: Dank u wel voorzitter. Mijn vraag aan de heer Hossain is eigenlijk: hij gaf aan dat ten aanzien van autobereikbaarheid dat al vaak de snelste en meest comfortabele oplossing is. Is de heer Hossain het dan met mij eens dat we ons juist met bereikbaarheid moeten focussen op juist de vervoerswijzen waar het dan minder aan is, en dat een vervoerswijze die al het snelst en het beste is in dat geval juist minder aandacht nodig heeft?

De voorzitter: Mijnheer Hossain.

De heer Hossain: Dank voorzitter. Daar ben ik het niet mee eens met de heer Oude Wesselink. Want wij geloven dat we juist het individu die keuze moeten laten maken en dat we op al die mogelijkheden moeten inzetten. Dat iets goed werkt, betekent niet dat daar niet veel ruimte nog tot verbetering is en die bereikbaarheid en die snelheid staan natuurlijk ook flink onder druk voor automobilisten omdat wij zo groeien als provincie, juist vanwege die schaa sprong die wij als provincie maken. Dus nee, ik denk dat je in al die mobiliteiten serieus moet investeren, juist ook in die auto. Maar dat neemt niet weg, daar heb ik ook al aan gerefereerd, dat natuurlijk daar waar het reëel is, willen we de randvoorwaarden voor ov en fiets die extra boost geven, omdat dat natuurlijk wel in ruimtelijk opzicht in gezondheids- en duurzaamheidsopzicht een aantal extra positieve externe effecten geeft. Dus nee, maar ik denk dat we het niet helemaal met elkaar oneens zijn.

De voorzitter: Dank u. Ik wil u oproepen om uw beantwoording van interrupties zo kort mogelijk te houden. Dat scheelt weer. Gaat u verder met uw bijdrage.

De heer Hossain: In het coalitieakkoord Aan de slag voor Utrecht wordt de auto dus terecht als onderdeel van de oplossing voor het bereikbare van onze provincie genoemd. En we willen dus mensen verleiden. Maar ook dat essentiële belang van automobilititeit erkennen en hier dus ook flink in investeren. Uiteindelijk willen we namelijk gewoon mogelijk maken dat mensen veilig en snel van A naar B kunnen. Die gezonde en duurzame opties aantrekkelijk maken, zonder dat wij gaan invullen of in de schoenen gaan staan van mensen die een keus maken. Hoe ga ik naar mijn werk toe, hoe krijg ik mijn kinderen bij het kinderdagverblijf en kom ik ook nog eens op tijd aan bij die opdracht waar ik wordt verwacht.

De voorzitter: U krijgt wederom een interruptie.

Mevrouw Flink: Dank voorzitter. Ik hoor heel veel over vrijheid en keuzevrijheid die er vooral moet zijn om zelf de modaliteit te kunnen kiezen die het handigst is. Maar is de heer Hossain het dan met mij eens dat juist om te zorgen dat die keuzevrijheid er is er heel veel geïnvesteerd moet worden in het ov in bijvoorbeeld juist die kleine kernen waar het nu niet bereikbaar is? Dank u wel.

De voorzitter: U had blijkbaar kaartje niet? Het in was ieder geval niet in beeld. Dat was geloof ik het signaal wat- Maar maakt niet uit. De heer Hossain geeft een antwoord.

De heer Hossain: Goede vraag. In een ideale wereld is dat absoluut het geval. Dan wil je alles en-en-en. Natuurlijk hebben we beperkte middelen en daarom proberen we zo gunstig mogelijke randvoorwaarden te scheppen binnen hetgeen wat mogelijk is en die vrijheid, die keuzevrijheid te maximaliseren. Als het reëel was om elk kwartier een bus door elke kern te laten rijden, ook de kleine kernen, dan zou dat fantastisch natuurlijk zijn. Maar u weet net zo goed als ik dat dat niet duurzaam is en niet betaalbaar is. Openbaar vervoer is zeker voor veel mensen belangrijk en daarom noem ik ook eerder, we vinden het zo fijn om te lezen dat Flex Vervoer, dat we daarop blijven inzetten omdat wij denken dat dat veel kansen biedt. Flex Vervoer en ook multimodale knooppunten, bijvoorbeeld dat mensen bij een P+R kunnen overstappen. Het eerste stukje vanuit landelijk gebied met de auto en daarna in het ov stappen. Dat we ervoor zorgen dat het ov dus juist ook voor die mensen goed toegankelijk is.

De voorzitter: Dank u. Gaat u verder met uw-

De heer Hossain: Ik ben bijna klaar, het zal de voorzitter verheugen.

De voorzitter: Ik zie dat mevrouw Flink toch nog een vervolgvraag heeft. Gaat uw gang.

Mevrouw Flink: Ja. Het is een vervolgvraag enerzijds op de beantwoording van de heer Hossain net en ook de interruptie die de heer Oude Wesselink net had gedaan. Want u geeft aan, voor de auto is het nu al super comfortabel en het zit eigenlijk heel erg goed. En u bent het met mij eens dat het met het ov nog niet is. Is het dan niet juist logisch dat we nog meer gaan investeren in het ov en juist niet nog meer gaan investeren in mobiliteit voor de auto?

De voorzitter: Mijnheer Hossain.

De heer Hossain: Ik snap wat u bedoelt. Maar de premisse die hieronder ligt, is dat ze allebei vergelijkbaar zouden kunnen zijn. En dat klopt natuurlijk niet. Mensen die maken de keuzen die het beste van nature door allerlei externe omstandigheden passen bij hun vervoers-mobiliteitsvraag. En in heel veel gevallen is de auto gewoon een veel effectievere manier om van A naar B te komen, in heel veel gevallen ook niet en is dat niet wenselijk. Maar het feit dat die auto een comparatief voordeel heeft, is juist ook een reden dat daarin investeren juist heel effectief is, omdat je veel meer mensen helpt om sneller, veiliger, comfortabel op een bestemming te komen. Dus volgens mij kun je hem ook juist omdraaien dat juist als die auto in heel

veel gebruiksscenario's zo goed presteert dat dat juist dus een plek is waar elke euro die we investeren heel veel rendeert voor mensen om dáár te kunnen werken en wonen en recreëren waar zij willen.

De voorzitter: Dank u gaat u verder nadat ik de opmerking nog heb gemaakt: zowel voor de vraag stellen als de beantwoording graag via de voorzitter. De enige 'U' ben ik. Gaat u verder, mijnheer Hossain.

De heer Hossain: Dank u wel voorzitter, u heeft natuurlijk helemaal gelijk. Tot slot twee vragen. Klopt het dat er in ons bereikbaarheidsprogramma dus beperkt aandacht ook lijkt te zijn voor nieuwe woon- en werklocaties ontsluiten? Dat het vooral over binnenstedelijke verdichting gaat. En kan gedeputeerde ook uitleggen hoe we ook echt een focus leggen om naast die binnenstedelijke verdichting, die niemand in twijfel trekt, ook die uitleglocaties die mogelijk zijn voor mensen die bijvoorbeeld wel een tuintje voor de deur willen of bedrijven die wat meer ruimte nodig hebben, bijvoorbeeld juist in de duurzaamheidsindustrie. En ten tweede: is het mogelijk om concretere indicatoren en doelen op te nemen voor automobilititeit over bijvoorbeeld reistijd en filedruk? Want goede bereikbaarheid is als doel nog heel algemeen, voor mijn smaak. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar D66. Wie kan ik het woord geven? De heer Kamp, gaat uw gang.

De heer Kamp: Dank u wel voorzitter. Laat ik beginnen met een woord van dank voor het beantwoorden van de technische vragen, 87. Ik begreep dat, vorige week hadden we natuurlijk reces, een aantal ambtenaren in de griffie daar nog hard aan gewerkt heeft, dus welgemeende dank daarvoor. Laat ik beginnen met een groot compliment. Ik heb het van A tot Z gelezen en ik word erg blij van wat ik lees over onder andere de toevoeging van het lopen, het wandelen. Dat is volgens mij nieuw in dit bereikbaarheidsprogramma dat dit opgenomen staat. Ik vind dat erg mooi en best uitgebreid geformuleerd en dat geldt ook voor de fiets. Dus mijn welgemeende dank daarvoor, daar word ik echt blij van. Zit ook een nadeeltje aan. Daar kom ik zo op terug. En dat sluit ook een beetje aan bij de discussie die net gevoerd werd over inhoudelijke keuzes maken. Ik heb twee opmerkingen, daarna zal mijn collega Harinck ook nog even wat vragen stellen. Het eerste is: een van de technische vragen van mij ging over de N-wegen. We hebben net bij de rondvraag over Maarsbergen-Leersumtraject de N226 gesproken. Gaat mij niet over het onderhoud van de wegen, want vaak wordt daarnaar verwezen, maar het gaat mij over de inrichting van de weg. Ik heb begrepen dat de CROW allerlei richtlijnen heeft waaraan een provinciale weg moet voldoen. Ik stel daar een technische vraag over en dat kan te maken hebben met de tijd hoor. Maar ik word een beetje met het kluitje in het riet gestuurd en daar hou ik eigenlijk niet zo van. Vraag was vrij concreet en dat ging over hoeveel percentage van het aantal wegen in onze provincie de N-wegen voldoet aan die CROW-richtlijn. Ik krijg gewoon geen antwoord. Er wordt verwezen naar het uitvoeringsprogramma en ik moet zeggen dat ik me daar een beetje aan stoort. Als ik een technische vraag stel, dan wil ik ook een concreet technisch antwoord. Dat is één. Het tweede dat heeft te maken met alle mooie ambities. Ik heb, dus vraag 64, heb ik een vraag gesteld over de betaalbaarheid daarvan. De bedragen die nu opgenomen staan in 2025 en verder, die zijn allemaal niet geïndexeerd. En wat ik mis, en dat is eigenlijk ook een beetje de politieke discussie die net hier gevoerd is: hoe gaan we nou afwegen wat we wel en wat we niet doen? Want volgens mij staat er duidelijk in wat de ambitie is en die ambitie, dat ga je nu wel zien, die gaat gierend uit de klauwen lopen. Want we willen dit, we willen dat, maar hier komen uiteindelijk politieke keuzes aan ten grondslag te liggen. Wat gaan we wel doen, wat gaan we niet doen? Net hoor ik al een mooie discussie voor auto en ov. Nou ik kan nu voor u zeggen dat met name D66 zal kiezen voor de fiets en het ov. Maar ik wil eigenlijk voorkomen dat we straks bij de begroting, want dat is het standaard antwoord dat je van GS krijgt, Provinciale Staten gaat uiteindelijk over het vaststellen van de begroting. Dus zoekt u het maar uit. En ik wil eigenlijk dat voor zijn. Ik wil eigenlijk met elkaar een discussie hebben: wat gaan we nou wel doen en wat gaan we niet doen en hoe komen we tot een soort consent dat er een bereikbaarheidsprogramma ligt, wat ook daadwerkelijk uitvoerbaar is.

De voorzitter: Excuus, u wordt geïnterrupteerd door de heer Bosch. Gaat uw gang.

De heer Bosch: Ik hoorde de heer Kamp zeggen van, als ik het zo door de regels heen lees van: er moeten keuzes worden gemaakt, wat gaan we wel doen, wat gaan we niet doen. Dus eigenlijk geef D66 daarmee ook aan dat het wat we hier vandaag zitten te bekijken ook niet heel realistisch is. Klopt die conclusie of duidt dat net iets anders? Via u, voorzitter.

De voorzitter: De heer Kamp.

De heer Kamp: Dank u wel voorzitter. Dat zijn uw woorden, die neem ik niet over.

De voorzitter: Niet mijn woorden.

De heer Kamp: Natuurlijk zitten we hier niks te doen. Ik denk dat het allemaal ingrediënten zijn voor een verdere gedachtenontwikkeling. Ik wil alleen hier oproepen en ook een soort realiteitsbesef onder de aandacht brengen, dat bij gemeenten wordt gesproken in 2026 van een ravijnjaar. Het is nog onduidelijk welke financiën precies beschikbaar komen, ook als het gaat landelijk vanuit mobiliteit. En ik wil hier alleen een appel doen aan alle politieke partijen. Bent u er zich van bewust dat er ook scherpe keuzes straks gemaakt moeten worden? En hoe gaan we dat doen? Ik wil eigenlijk voorkomen dat wij straks in de Staten iedereen weer met een amendement of een motie, dat we zeg maar in die evenwichtige afweging gaten gaan schieten. Dus dat is mijn oproep: hoe komen we nou tot die keuzes die gemaakt moeten worden? Want niet alles kan. Dus dat is mijn appel hier. En ik denk dat ik niet alleen vanuit mobiliteit spreek, maar ik denk dat andere gedeputeerden die zorg ook zouden kunnen delen. Dat was in ieder geval mijn bijdrage. En dan geef ik nu het woord aan de heer Harinck.

De voorzitter: U krijgt nog een interruptie van de heer Bosch.

De heer Bosch: Het is een heel lang antwoord op een vrij simpele vraag overigens. Maar ik vind- U zegt, er moeten keuzes worden gemaakt en die keuzes kan het dus ook inhouden dat wat hier dan achter zit, dat dat uiteindelijk niet de realiteit wordt. Is de heer Kamp dan ook met ons eens dat je ook de realiteit dan constant met vinger aan de pols moet houden? Of de doelen die je hebt om bijvoorbeeld automobilititeit terug te dringen, als een voorbeeld, en die kun je niet halen omdat het ov niet op peil raakt of omdat het fietsen niet gaat zoals hier voorspeld is, dat dan ook de doelen aan het einde worden bijge-

De voorzitter: Uw vraag is duidelijk, houdt u het kort.

De heer Bosch: Deze vraag was nog een stuk korter dan het antwoord net.

De voorzitter: De heer Kamp, ook kort.

De heer Kamp: Heel kort. Ik begrijp niet wat u bedoelt met een lang antwoord. Want ik zei: het zijn uw woorden, niet mijn woorden. Dus voor-

De voorzitter: Via de voorzitter graag, geen 'u' of 'uw', maar- De heer Bosch heeft het woord.

De heer Bosch: Een punt van orde dan, want dan heeft de heer Kamp een hele bijdrage zitten doen in de tijd van- niet van zijn eigen tijd.

De voorzitter: Dit is geen punt van orde, de heer Kamp gaat over zijn eigen bijdrage, mijnheer Bosch.

De heer Bosch: Het is wel een punt van orde, want dan wordt zijn tijd- Het is wel een punt van orde.

De voorzitter: De heer Kamp gaat over zijn eigen bijdrage.

De heer Bosch: Maar dan moet er ook even wat van zijn tijd af.

De voorzitter: Daar ga ik- Daar let de griffie op.

De heer Kamp: Ik wil nog één reactie geven voorzitter, dat iedere vraag aan een ander is een vraag aan uzelf. Dus bij dezen. Ik heb er verder niks aan toe te voegen.

De voorzitter: Prima. Dan houden we het daarbij. Dan gaan we naar uw buurman de heer Harinck. U krijgt nog een interruptie. Laatste.

De heer Bosch: Schijnbaar is het heel moeilijk voor D66 om antwoord te geven op vragen. Dat blijkt maar weer, want het was gewoon een hele simpele vraag. Als die doelen die hierin staan niet gehaald worden, gaat u dan de uiteindelijke aansturing van die doelen ook bijsturen over de jaren heen?

De voorzitter: Mijnheer Bosch, uw vraag is duidelijk en het is aan D66 om daarop te antwoorden. En als het antwoord niet is wat u hoopt of wenst, dat is wat u vindt. Maar daar kunnen we niet iets aan veranderen. Dus ik laat het even hierbij en ga door naar de buurman, de heer Harinck. Gaat uw gang.

De heer Harinck: Dank voorzitter. Dan nog een klein gedeelte over specifiek het openbaar vervoer. Wij zijn enthousiast over de manier waarop het openbaar vervoer hierin is geland en de balans die net al uitgebreid is langsgelopen, we vinden dat die hier op zich goed land. Maar wel sluit ik me graag aan bij de bijdrages van zowel de VVD als de BBB omtrent het landelijk gebied en de VVD over de effectiviteit van de meetbaarheid, hoe gaan we dat nou doen? En de BBB over het aansluiten bij die lokale initiatieven, die daar misschien wel heel goed invulling aan geven en die wij zouden kunnen ondersteunen. Dus steun voor die bijdrages. Daarnaast is D66 erg benieuwd hoe de provincie aankijkt naar deelmobiliteit in de provincie. Het wordt hier en daar genoemd in het bereikbaarheidsprogramma als middel, uiteraard voor een hoger doel. En dat is prima, maar wij missen een beetje visie over het geheel. Wij merken bij heel veel gemeentes in onze lokale fracties dat er behoefte is aan bovenlokale coördinatie rondom dit onderwerp. Ik ben heel erg benieuwd hoe de gedeputeerde daarnaar kijkt en ook of de commissie het interessant vindt om daarover door te praten op een ander moment. Dank.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik over naar het CDA, mevrouw Bikker.

Mevrouw Bikker: Dank u wel voorzitter. Een goede bereikbaarheid is van belang voor dorpen en steden, wonen en werken, naar school gaan en recreatie. Daar gaat dit programma over. Het proces van totstandkoming van het BBP is in de vorige commissie in de memo ook toegelicht en bij de dialoogsessie die hieraan vooraf is gegaan, is door ons ook al veel input geleverd. We hebben gezien dat er een aanscherping heeft plaatsgevonden van het programma. Dus dat wilden wij ook genoemd hebben. Waarvoor dank natuurlijk. In deze fase wil het CDA nog graag de volgende zaken meegeven. Het sluit deels ook al aan op bijdragen die geleverd zijn. Verkeersveiligheid en leefbaarheid zijn belangrijke uitgangspunten voor alle bereikbaarheidskeuzes en verdienen de hoogste prioriteit. Dat is ook te volgen uit het coalitieakkoord. Wat ons betreft, zou dit in algemene zin nog meer de nadruk kunnen krijgen in de tekst van dit programma. Dat is het eerste. Tweede: het BBP geldt als uitgangspunt bij alle planvorming bij ruimtelijke keuzes. Zoals woningbouw, aanleg en onderhoud van wegen en dergelijke. Of een weg dan wel of niet opengebrouwen wordt of wat er ook aan de hand is, we zijn voor een goede bereikbaarheid. Ik zeg dat zo, omdat ik bedoel: het gaat om permanente situaties en om nieuwe situaties en om tijdelijke. Dus bereikbaarheid bij de bouw van nieuwe woningen, maar ook bijvoorbeeld ontsluiting van woonwijken. We hebben daar een technische vraag over gesteld, juist over die tijdelijke situaties waar je vaak ziet dat die bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid nog wel eens te wensen overlaat. En wat ons betreft is daar ook het BBP op van toepassing. Eigenlijk zouden we daar nog wel graag van gedeputeerde toch ook nog van willen horen dat het BBP daar bijvoorbeeld nog een stukje aanscherping op krijgt. Want we denken niet dat voor tijdelijke situaties dat dat een soort van uitzondering is. Mijn derde punt betreft de uitwerking van motie 90. Is het juist dat de verdere uitwerking in het uitvoeringsprogramma zal terugkomen? Dan is mijn vierde punt: we vragen aandacht voor de bereikbaarheid en leefbaarheid van de kleine dorpskernen en de ontlasting van zwaar verkeer. Uit verschillende woon-dorpsvisies blijkt dat er bijvoorbeeld behoefte is om hier verder het gesprek met de provincie aan te gaan, in sommige gevallen over randwegen of

randweggetjes. We vragen het college of er met dit BBP daar ook mogelijkheden toe zijn. Nog twee punten. Op verschillende kaartjes, die volgens mij in de bijlagen zijn toegevoegd, zien we dat bijvoorbeeld er meer woningbouw bij de ene gemeente dan bij de andere te verwachten is. En dat gaat soms om echt forse verschillen. Wordt er inderdaad dan significant rekening gehouden met aandacht voor ontsluiting, maar ook budgettering en dergelijke voor bestaande kruispunten en nieuwe wegen? Het is misschien voor de hand liggend, maar ik vraag het toch, omdat het uit die kaartjes zo duidelijk blijkt dat daar grote verschillen te verwachten zijn qua woningbouw. En ik wil ook wat dat betreft met nadruk de regionale bedrijventerreinen noemen, die natuurlijk groot verkeer aan gaan zuigen. We willen ook vragen of daar aandacht voor is. Tot slot gaat over het ov ja. Als je kijkt naar aandacht een effectiviteit van het ov, dan zeggen wij altijd: naast de steden moet ook het landelijk gebied heel goed bereikbaar zijn met het ov. We zien dat er echt wel aandacht voor is in het BBP en wat ons betreft ook op een goede manier, al is het natuurlijk zo dat de personeelstekorten gewoon, dat zien we, leiden tot zaken waar we natuurlijk minder blij mee zijn, maar het BBP geeft daar hele goede aanzet toe om dat ov op een goede manier te benaderen. En ook die bereikbaarheid van de landelijke gebieden en ook de hubs die genoemd worden, daar zijn we blij mee. Gaat daar vooral zo mee door, met de ontwikkeling daarvan. Dit was onze bijdrage. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de Partij van de Arbeid, mevrouw Flink. En ik wil u vragen om ook in te gaan op de vraag van de BBB. Gaat uw gang.

Mevrouw Flink: Dank voorzitter. Het doorzetten van het oude beleid, dat is wat we hoorden in aanloop naar de bespreking van dit ontwerp. Maar volgens mij zien we daarin iets fundamenteels over het hoofd. De komende jaren zijn niet hetzelfde als de afgelopen jaren. We zitten namelijk in een gigantische verbouwing. Niet alleen hebben we te maken met de klimaatcrisis, waarvoor we de komende vijf jaar zo'n 55 procent van de CO2-uitstoot in de provincie willen besparen en ongeveer de helft daarvan zit in mobiliteit. Bovendien hebben we ook te maken met de gigantische woningnood. Als provincie willen we daar voortvarend mee aan de slag gaan. In onze Woondeals hebben we voor de komende 5 jaar de afspraak om zo'n 50.000 woningen te bouwen erbij. En een van die randvoorwaarden is investeren in bereikbaarheid. Daarom vinden we het ook mooi dat nu in plaats van over mobiliteit we het hebben over bereikbaarheid. Bereikbaarheid van voorzieningen, werk, diebieren. Hoe zorgen we ervoor dat alle mensen die in onze provincie wonen en komen wonen de dingen die belangrijk voor ze zijn kunnen bereiken? Dit programma biedt daarvoor een begin, zoals de inzet op het toegankelijker maken van bushaltes, het bereikbaar maken van ov-voorzieningen met de fiets en de eerste formulering van hoe we vervoersarmoede willen aanpakken. Toch valt ons ook op dat het werk bijvoorbeeld slecht te bereiken is met het ov. Binnen de gemeente Utrecht kun je misschien de auto gemakkelijk laten staan, maar daarbuiten ben je snel veel langer dan 45 minuten onderweg als je forenst met het ov. We zien daar met het toekomstig beleid niet heel veel verbetering in. Zoals al door de BBB genoemd werd: de westkant van de provincie zal er bijvoorbeeld op achteruitgaan in bereikbaarheid, omdat we daar in gaan zetten op maatwerk zoals belbussen en deelmobiliteit. Tegelijkertijd zien we dat de streefwaarde, onze ambitie voor de aanpak van een vervoersarmoede weinig concreter gemaakt kan worden dan een toename van mensen met een krappe beurs in het ov. Voorzitter, ov hoort voor iedereen toegankelijk te zijn. En we zullen ons als provincie ervoor moeten inzetten dat dit ook zo is. En om hier ook maar meteen even te reageren op het mooie citaat uit ons verkiezingsprogramma van de BBB: wij vinden het onwijs belangrijk dat ov voor alle minima gratis is en dat zou bijvoorbeeld een concrete invulling kunnen zijn van die ambitie, die streefwaarde die is genoemd. Maar het gratis maken voor iedereen is toch echt iets wat landelijk geregeld moet worden. Helaas zit GroenLinks-PvdA nu niet aan de landelijke formatietafel, dus wij zijn vooral benieuwd hoe de BBB dit nu daar in Den Haag zal bereiken.

De voorzitter: U krijgt meteen een reactie van de heer Beltman. Gaat uw gang.

De heer Beltman: Dank voor de bijdrage van de Partij van de Arbeid. Voordat ik de vraag ga stellen aan Partij van de Arbeid. Hopelijk gaat u mij even toestaan om een kleine toelichting te geven ook naar

aanleiding van de concrete vraag. Wij zitten als provincie niet aan de onderhandelingstafel in Den Haag. Dus daar wil ik het even bij laten. Maar ik wil wel even teruggaan op het feit van de ov, het stukje ov-betoog van de Partij van de Arbeid. Want op 14 december jongstleden heeft het lid De Hoop van de Partij van de Arbeid een initiatiefwetsvoorstel Wet provinciale inbesteding vervoersconcessies gepubliceerd.

De voorzitter: Mag ik u toch vragen dit kort te houden. Dit is een interruptie en interrupties zijn kort en vragend.

De heer Beltman: Ja, ik ben bijna klaar. Uiteraard, maar ik ben bijna klaar voorzitter. Daarin vraagt hij of het oprichten van een provinciale vervoersbedrijf mogelijk zou kunnen gemaakt worden. Staatssecretaris Heijnen heeft toen gezegd, en nou komt mijn vraag zo direct, voorzitter, is dat de provincies op dit moment nog geen signalen geven dat zij behoefte hebben aan een mogelijkheid voor een provinciale openbaarvervoersbedrijf. Mijn concrete vraag aan de Partij van de Arbeid is: kan de fractie van de provincie Utrecht mij garanderen dat zij naar staatssecretaris Heijnen gaan om te zeggen dat zij graag deze mogelijkheid willen onderzoeken? Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Flink.

Mevrouw Flink: Voorzitter, ik zou best een brief willen schrijven naar de staatssecretaris. Ik weet niet of die een brief van een gewoon Statenlid zal lezen. Maar in de allereerste bijdrage die ik in de commissie M&M heb gedaan, heb ik ook gepleit voor: hoe kunnen we nou meer sturing krijgen als provincie, hoe kunnen we die marktwerking eruit halen? Dus in die zin ziet u de PvdA echt wel aan uw zijde. Ik stel voor dat ik verder ga met mijn betoog. Bovendien, als wij dit als provincie zouden doen, het volledig gratis maken van ov, dan zouden we dit met een à twee maanden zouden we denk ik door onze gehele begroting heen zijn. Dus de vraag is ook wel: hoeveel wil je daar als provincie in investeren? En daarom vragen we juist aan de gedeputeerde hoe deze van plan is om de aanpak van vervoersarmoede concreter te maken, als onze ambitie in het plan al niet concreet gemaakt kan worden. Ten slotte verwachten we in dit programma dat voor elke woning van die 50.000 woningen die gebouwd worden er bijna 1,5 auto bij komt. En gezien de verwachting is dat pas na 2030 met alle landelijke investeringen ons ov-systeem aantrekkelijk genoeg wordt om met de auto te concurreren, verbaast me dat niet. Maar we staan hier wel voor een grote uitdaging. Het werd al even gezegd: zo'n auto, dat neemt rijdend op 50 kilometer per uur zo'n 100 vierkante meter in. Maar de ruimte is in ons provincie al zo schaars en we moeten onwijs veel uitstoot besparen op verkeer. En door de overbelasting van onze wegen ontstaat er ook nog eens verkeersonveiligheid, waar het CDA al zo vaak om heeft gevraagd. Ik snap daarom ook niet waarom we het oude beleid hierop doorzetten en dat er zoveel extra auto's bij zullen komen. En graag vraag ik hier dan ook een reflectie van de gedeputeerde op. Voorzitter, we staan voor een grote uitdaging met zijn allen, waarop we vaak horen dat we daar nu op moeten handelen. Ik vind het daarom ontzettend pijnlijk dat van alle technische vragen die ik heb gesteld de vraag over hoe de inspanningen vanuit het coalitieakkoord in dit beleid zijn verwerkt, niet beantwoord kunnen worden. Wij als PvdA willen dat er komende jaren al werk wordt gemaakt om vervoersarmoede tegen te gaan en daarvoor hebben we 12 miljoen jaarlijks vrijgemaakt om te investeren in bereikbaarheid. Zowel in het bereikbaar houden van gebieden buiten en tussen de steden, als in de betaalbaarheid van ons ov. Maar omdat wij het nu niet kunnen zien hoe dit hier precies in verwerkt is, hoor ik graag van de gedeputeerde hoe dit verdeeld is in het programma en waarom het niet mogelijk was om dit te beantwoorden. Voorzitter, gelukkig is dit nog maar het ontwerp. Hoewel we hier niet over stemmen, kunnen we hier wel onze mening uitspreken. En ik ben dan ook erg benieuwd naar de mogelijkheden die de gedeputeerde ziet om dat programma aan te vullen, concreet te maken en te verhelderen. Maar omdat we er niet over zullen stemmen, heb ik wel overwogen hoe wij als PvdA het concreter kunnen maken als de antwoorden ons niet bevredigen. Dus afhankelijk van de beantwoording van het debat hier in deze commissie overwegen wij om een actuele motie over het bereikbaarheidsprogramma in de volgende Statenvergadering in te dienen. Tot slot zou ik dan ook van mijn inbreng gebruik willen maken om de polsen hoe andere partijen hier in staan. Want hoewel dit proces misschien op de oude voet al in beleidskaders is

gevat, blijven de uitdagingen van de woningnood, de klimaatcrisis en vervoersarmoede groeien. En om die het hoofd te bieden hebben we allemaal baat bij goede bereikbaarheid. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Er is een reactie van D66 en daarna de heer Beltman, BBB.

De heer Harinck: Dank voorzitter. Wat is dan precies de strekking van die motie? Als wij daar onze visie op moeten geven, dan zou dat wel fijn zijn om dat te weten.

De voorzitter: Mevrouw Flink.

Mevrouw Flink: De strekking is ook nog wel afhankelijk van wat er nu op basis van de reactie van de gedeputeerde ingevuld kan worden. Maar waar ik me echt grote zorgen om maak is enerzijds die toename van autogebruik en anderzijds dat het ov-systeem niet de investeringen krijgt om te zorgen dat het een reëel alternatief is. Met name buiten de stad om. Dus dat zou enigszins in de strekking van de motie vallen.

De voorzitter: We hebben geen tweede termijn, maar misschien na beantwoording van het college dat mevrouw Flink daar nog even op terug kan komen wat ze wil, hoe dat eruit gaat zien. De heer Beltman.

De heer Beltman: Het gebeurt niet vaak, maar wij hadden eigenlijk exact dezelfde vraag als D66, dus prima.

De voorzitter: Prima, dan is die beantwoord. Dan gaan we over naar de Partij voor de Dieren, de heer De Weerd.

De heer De Weerd: Dank u wel voorzitter. Conform de werkwijze onder de Omgevingswet kunnen we helaas geen moties indienen bij het bereikbaarheidsprogramma, dus dat wou ik ook nog even meegeven. Wel kunnen we tijdens de behandeling van het bereikbaarheidsprogramma in de commissie een aantal principes en gedachten meegeven, wat we nu ook graag doen. Allereerst wat ons opviel was dat er een actielijn in het programma staat, genaamd Samen gezonde groei bereikbaar maken. Dit riep meteen een aantal vragen op. Want wat staat er nou eigenlijk? Hoe maak je groei bereikbaar? Het is immers een abstract begrip. Wat is gezonde groei dan en voor wie? En eigenlijk ligt daaronder een meer fundamentele vraag die wat de Partij voor de Dieren betreft te weinig wordt gesteld. Moeten we die groei wel altijd willen? Want er wordt binnen het bereikbaarheidsprogramma vooral ingezet op het duurzaam ontsluiten van nieuwe woon- en werklocaties, vooral rondom ov-knooppunten. Met als gevolg dat die locaties door een goede ontsluiting aantrekkelijker worden, wat weer leidt tot meer mobiliteit, et cetera. Nou is natuurlijk niet alle groei problematisch en zeg ik bovendien niet dat we moeten ophouden met het bouwen van woningen, maar ik zou wel de vraag mee willen geven bij de verdere uitwerking van het bereikbaarheidsprogramma en aan de overige commissieleden: stel jezelf eens de vraag: waar liggen de grenzen van de groei eigenlijk in Utrecht? We hebben beperkte ruimte in onze provincie en deze willen we ook niet helemaal volbouwen. Daarom zou de Partij voor de Dieren in navolging van GroenLinks graag zien dat het STOMP-principe duidelijker wordt doorgevoerd in het bereikbaarheidsprogramma. Ik hoef niet meer uit te leggen wat STOMP dan inhoudt, maar het biedt wel kansen volgens ons om te komen tot veilige en duurzame bereikbaarheid en biedt tevens kansen als het gaat om slimme gebiedsinrichting. En voorzitter, ik wil nog even iets rechtzetten. Ik zei net in mijn interruptie bij de heer Hossain dat wandelen, fietsen en ov meer ruimte per persoon in beslag nemen dan de personenauto. Dat moet natuurlijk zijn: minder ruimte. Als onderdeel van het STOMP-principe is ook MaaS, oftewel Mobility as a Service, het kunnen plannen, boeken en betalen van alle vervoersmodaliteiten in één app. Niet alleen deelmobiliteit, maar ook eigen vervoermiddelen horen hier dan onder te vallen. Het is goed om te zien dat deelmobiliteit in het BBP terugkomt rondom ov-knooppunten in de vorm van realisatie van zogeheten hubs. Door de realisatie van deze hubs kan MaaS namelijk bevorderd worden door verschillende vormen van vervoer bij elkaar te brengen. De Partij voor de Dieren wil op dit vlak graag het volgende meegeven om op te nemen in het BBP: maak de hubs en MaaS-diensten visueel herkenbaar en aantrekkelijk, zowel digitaal als in het straatbeeld. Een klein stukje context hierbij: in de zomer van 2022 is de commissie op werkbezoek geweest naar Berlijn en daar hebben we onder andere een bezoek gebracht aan het deelmobiliteitshub van Jelbi en

kregen we uitleg over de bijbehorende Jelbi app. Vooral de fysieke aanwezigheid en herkenbaarheid in het straatbeeld van het Jelbi-station sprak mij toen erg aan in dit deelmobiliteitsstation bieden verschillende aanbieders bijvoorbeeld deelscooters, deelfietsen of deelauto's aan. Deze vervoermiddelen worden na gebruik ook weer teruggebracht naar zo'n Jelbi-station. Anders is het niet mogelijk om de reis te beëindigen in de app. Ik zal nu niet verder ingaan op de details hierover, maar geïnteresseerde raad ik aan eens te googelen naar Jelbi. Partij voor de Dieren zou in ieder geval graag in de BBP meer aandacht willen voor de visuele herkenbaarheid, aantrekkelijkheid en toegankelijkheid van MaaS en deelmobiliteit. En als ik het dan toch heb, voorzitter, over toegankelijkheid, sluiten we graag aan bij de oproep van de PvdA zojuist over de noodzaak van de aanpak-

De voorzitter: Mijnheer Bosch heeft een bescheiden vinger opgestoken voor een interruptie. Gaat uw gang.

De heer Bosch: Misschien dat het aan mijn kennis ligt. Dat kan ook wel eens gebeuren. Maar is dat concept waar de Partij van de Dieren het over heeft, is dat anders dan met die deelscooters en fietsen die in Utrecht ook overal op de grond liggen? Dat is eigenlijk mijn vraag even kort.

De voorzitter: Dank u, mijnheer De Weerd.

De heer De Weerd: Dank u wel voor deze vraag. Het is zeker anders, omdat, u zegt het al, hier in Nederland liggen dat soort deelvervoermiddelen vaak verspreid over de stad. Het voorbeeld wat ik zojuist aanhaalde concentreert al die modaliteiten juist in één fysiek gebied, wat niet alleen de herkenbaarheid ten goede komt, maar het gaat dus ook de verrommeling van het straatbeeld tegen.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer De Weerd: Ik was bijna aan het einde van mijn betoog. We sluiten dus graag aan bij de oproep van de PvdA over de noodzaak van de aanpak van vervoersarmoede om die concreter te maken. En we zijn dan ook geïnteresseerd in de aangekondigde motie hierover. Dus tot zover. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. U eindigt u betoog met wat- Ik wilde zeggen van het staat Statenleden vrij om overal een motie op in te dienen. Dus de Omgevingswet staat daar niet aan in de weg. Maar goed, dat komt goed. Dank u. ChristenUnie, de heer Wolting. Gaat uw gang.

De heer Wolting: Dank u wel voorzitter. We zitten weer aan een nieuw bereikbaarheidsprogramma en we hebben hier al eerder over gesproken in andere commissies over onze beleidscyclus. Ik zou eigenlijk de gedeputeerde uit willen dagen om in het definitieve programma met een heel gedetailleerd beleidscyclus te komen: hoe wij gaan monitoren dat het programma ook daadwerkelijk uitgevoerd wordt en dat we bereiken wat we willen bereiken. Dus misschien kunnen we daar nog eens een keer over door gaan praten. Er is al heel veel gezegd, ik ga heel veel dingen ook gewoon niet herhalen. Nog wel één punt waar ik wat wil zeggen: vrijheid en flexibiliteit is heel belangrijk. En ooit was er de slogan van A naar Beter en ik zou in een bereikbaarheidsprogramma eigenlijk de slogan terug willen zien van A naar Dichterbij. Dus A naar D. En laten we die B dan misschien overslaan. Wonen en werken vooral dicht bij elkaar brengen, want dat scheelt een heleboel in de vervoersbewegingen. Is al eerder genoemd: het ov buitengebied dat is heel belangrijk. Waar ik nu nog eventjes aandacht wil vragen is het plaatje met de doorfietsroutes. Er staat een heel mooi plaatje in met routes gepland tot en met 2027, of gepland voor 2027, en routes met potentie voor 2040. Daar zou ik toch heel graag wat meer ambitie in willen zien.

De voorzitter: Mevrouw Bikker heeft een interruptie.

Mevrouw Bikker: Dank voor het woord. Ik zat al een tijdje met mijn hand omhoog. Dat is op zich geen probleem, maar het lijkt dan zo vreemd. Het ging eventjes over dat wonen en werken dicht bij elkaar gebracht moet worden. Ik wil daar toch de volgende vraag over stellen. Bedoelt u nou dat er dan alleen maar zou moeten worden gebouwd in stedelijke gebieden, waar natuurlijk heel veel mensen werken, waar

wij juist zien dat echt woningbouw ook noodzakelijk is om de leefbaarheid van dorpen en kernen te bewerkstelligen?

De voorzitter: Mijnheer Wolting.

De heer Wolting: Dat betekent ook dat in de dorpen en de kernen misschien wel veel meer gewerkt moet worden om daar ook werk beschikbaar te hebben en niet alles te concentreren in die grote stedelijke gebieden. Dat kan ook een heleboel verlichting van het vervoer bereiken.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Wolting: Nog even de doorfietsroutes. Dus graag meer ambitie en vooral ook omdat we weten dat de A27 zo rond 2030 aangepakt moet zijn, waarbij er hele fietsbruggen langs de A27 gebouwd worden, onder andere over de Lek. Nou ik zou heel graag willen dat in dit document zeker daar ook de ambitie komt om in 2030 te zorgen dat die fietsbrug ook volop gebruik gaat worden, zo gauw die klaar is. Daarbij wil ik me hier beperken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan Volt. Wie kan ik het woord geven? De heer De Jong, gaat uw gang.

De heer De Jong: Dank u wel voorzitter. Het vervoerbeleid van de Europese Unie wil zorgen voor gemakkelijk, efficiënt, veilig en vrij verkeer van mensen en goederen door de hele EU, met geïntegreerde netwerken die gebruikmaken van alle vormen van vervoer. Het bereikbaarheidsprogramma van Utrecht sluit hierop aan. Het blijft echter onduidelijk in welke mate dit BBP is gestoeld op de Europese kaders en mobiliteitsambities en wat de overwegingen zijn om optimaal aan te sluiten bij Europees mobiliteitsbeleid. We vragen daarom gedeputeerde om een reactie waarin we ook graag horen hoe afstemming is gezocht binnen het Huis van de Nederlandse Provincies en het Comité van de Regio's. Maar: goed dat er een bereikbaarheidsprogramma ligt, want er is werk in de winkel. Onze mobiliteit kan nog schoner, sneller en goedkoper. De toekomst vraagt om innovatieve oplossingen, snelle overstappunten met elektrisch deelvervoer en gratis ov voor minima. Innovatieve oplossingen worden in andere bewoordingen, genoemd in het plan. Volt is echter nog zoekende naar de visie van het college op dit punt. Hoe gaan we innovaties van morgen binnen mobiliteit actief stimuleren, faciliteren en ruimte bieden? Ook lokale innovaties op het vlak van mobiliteit en maatschappij in samenwerking met lokale partijen en overheden. En belangrijk: hoe kunnen we leren van andere Europese regio's? Binnen Europa hebben we allemaal te maken met uitdagingen van schoon, snel en betaalbare mobiliteit. Wij vragen gedeputeerde om een toezegging om de beste voorbeelden uit Europa te verzamelen voor de doelstellingen zoals in het plan genoemd en op basis van die inventarisatie aan te geven wat Utrecht kan leren en wat Utrecht andere regio's ook kan bieden. Digitalisering is daarnaast ook een belangrijk onderdeel. Volt is blij dat het plan bevestigt dat digitalisering van de mobiliteit een onderdeel van de mobiliteitstransitie is. Het plan verwijst voornamelijk naar het verwerken van internationale en nationale afspraken omtrent standaarden en de architectuur. We zouden graag beter willen begrijpen wat de visie is van het college op digitalisering en hoe de provincie actief en op inventieve wijze digitalisering kan inzetten om de doelen van schoner, sneller en betaalbaarheid te bereiken. En dan een oproep rond vervoersarmoede. Dit omvangrijk bereikbaarheidsplan maken we voor de Utrechter. Helaas kent Utrecht ook veel inwoners die het niet makkelijk hebben, vooral mensen met een kleine beurs. De afgelopen jaren is het leven door onder andere hoge inflatie en energieprijzen duurder geworden, waardoor de bestaanszekerheid van mensen met een kleine beurs onder druk staat en deze groep mogelijk gedwongen is te bezuinigen, bijvoorbeeld op minder noodzakelijke verplaatsingen. Dit verhoogt echter het risico op sociale uitsluiting. En mensen die in armoede leven, zijn al over het algemeen minder mobiel. Ze hebben minder vervoersmogelijkheden en een kleiner bereik. Bijna 80 procent van de huishoudens zonder een auto heeft een inkomen beneden het gemiddelde inkomen. Gratis of heel goedkoop ov is dus van groot belang om vervoersarmoede tegen te gaan. Uit onderzoek naar vervoersarmoede blijkt dat er meerdere oorzaken, maar ook verschillende maatregelen zijn aan te wijzen.

Economische uitsluiting is een van de oorzaken. En gratis of goedkoop openbaar vervoer een van de mogelijke maatregelen. Volt had in de Statenvergadering van december 2023 rond de tweede begrotingswijziging een motie in de pen om voor Utrecht de mogelijkheden van een ov-pas voor alle minima te onderzoeken. Samen met UtrechtNu!, de SP, de Partij van de Dieren, ChristenUnie. We zouden dan goed geïnformeerd het gesprek kunnen aangaan over de mogelijkheid om niet alleen ouderen, maar alle mensen met een smalle beurs een ov-pas aan te kunnen bieden. We kunnen daarbij leren van soortgelijke projecten in Europa, zoals bijvoorbeeld het gratis openbaar vervoer in Luxemburg, het klimaatticket in Oostenrijk of het sterk gereduceerd tarief in Duitsland. De motie hebben we uiteindelijk niet ingediend na een toezegging van onze gedeputeerde om het een en ander te adresseren in het bereikbaarheidsprogramma. En nu komt dit thema van vervoersarmoede inderdaad aan bod in het plan. Het is zelfs een van de doelen. Fijn. En er wordt gesteld dat provincie Utrecht betaalbare ov-producten voor bepaalde doelgroepen, waar dan tussen haakjes staat: minima, jongeren, zal ontwikkelen indien ervaringen met de lopende pilot daartoe aanleiding geven. En dit is voor ons een alarmbel. Want de pilots gaan niet over de mensen tussen de 12 en 65 met weinig geld. We zijn bang dat we op deze manier nog heel lang geen inzicht gaan krijgen in de voordelen en kosten van een ov-pas voor deze grote doelgroep. Het doel in het plan om de betaalbaarheid voor mensen met een krappe beurs te verbeteren, vraagt om een gericht onderzoek naar de mogelijkheden en kosten. Dat lijkt dus logisch en ook noodzakelijk. De motie blijft daarom actueel. We vragen gedeputeerde hierbij om een toezegging om de inhoud van die motie alsnog te gaan uitvoeren. Dus een onderzoek uit te voeren naar mogelijkheden, randvoorwaarden, kosten en mogelijke effecten van heel goedkoop en of gratis reizen met het ov binnen de provincie Utrecht voor alle mensen met een smalle beurs, ongeacht de leeftijd. Tot zover onze inbreng voorzitter.

De voorzitter: Dank u, dan ga ik naar UtrechtNu!, de heer Bosch.

De heer Bosch: Voorzitter er zijn een aantal interessante dingen gezegd hier. De VVD had de hartenkreet over vrijheid, die kunnen wij natuurlijk ondersteunen en in grote lijnen volgen wat de heer Hossain daarover zegt. Sommige punten hebben wij een andere nuance op, maar- Dan D66, die had een mooi betoog over de realiteit, zou ik het nog zeggen, want ik heb de antwoorden nooit gehoord dus ik ga nog steeds mijn eigen invulling eraan geven. Kijk, laten we gewoon eerlijk zijn. De heer Kamp zei heel terecht van het zijn doelen en die doelen staan er ook in. En die zijn ook mooi, maar we moeten keuzes maken. Anders dan de heer Kamp zegt UtrechtNu! wel van: hou die keuzes ook in de gaten en ook de uitwerking van die keuzes. Dus als jij, neem ik een klein voorbeeld, als je in Utrecht in de Merwedekanaalzone bouwt met de premisse dat daar een tram komt, moet die tram er uiteindelijk ook wel komen. Wil je daar je doelen halen met de mobiliteit als die tram er niet komt, ik zeg niet dat die er niet komt, maar als die er niet komt of daar uiteindelijk geen financiële middelen voor blijken te zijn, dan wordt het ook onrealistischer om te denken dat mensen daar niet een auto alsnog zullen aanschaffen. Dus dat zijn wel dingen die UtrechtNu! graag ook van het college teruggekoppeld wil hebben op een gegeven moment van hoe staan we erop voor, hoe waar zitten we nu? Gaan we die doelen halen of moet er bijsturing komen? Of moeten we ook realistischer zijn dat het automobilititeit minder afneemt dan we hadden verwacht? Want ik zie hier wat staatjes staan en dan zien we eigenlijk ook dat in 2040 al het getal niet lager is geprojecteerd, maar gewoon eigenlijk zelfs nog iets hoger. Dus het is ook niet zo dat er minder auto's gaan komen. Het doel lijkt vooral te zijn om hetzelfde aantal auto's te houden. Want anders, als het nog minder zou moeten worden dan zou er nog meer moeten gebeuren. En dat vinden wij wel goed om in kaart te houden. Dus dat meegevend. Realisme, dat is wel een belangrijke, hoe zeg je dat, een belangrijke pijler voor dit soort beleidsstukken. Want het realisme is soms ver te zoeken. En je kunt natuurlijk doelen hebben en doelen staan als een stip aan de horizon, maar realisme zijn dingen die uiteindelijk gerealiseerd worden en we komen heel vaak tot de conclusie dat dingen bijgesteld moeten worden. Al is het wat mevrouw Hoek gisteren zei in de infosessie dat de elektrische auto's helemaal niet meer geladen kunnen worden. Of verzin het maar. Dat heeft allemaal gevolgen voor: wat willen mensen of wat gaan mensen doen. Dat zijn allemaal indicaties die aangeven dat het wel eens anders zou kunnen zijn dan dat we nu willen of wensen. En tot

slot het betoog van de heer Amos De Jong. Spreekt ons natuurlijk nog steeds aan, want ook die vervoersarmoede blijft heel belangrijk en zeker ook de doelgroepen die daar nou buiten dreigen te vallen, die moeten niet vergeten worden. Want wij hebben altijd gezegd: als je openbaar vervoer voor minima gratis wil maken, moet dat ook zijn voor minima van alle leeftijdsklassen en niet alleen voor ouderen en jongeren. Daartussenin zitten ook gewoon hele groepen mensen die daar ook moeite mee hebben. Denk maar gewoon aan alleenstaande moeders met alleen een bijstandsuitkering. Die vallen dan buiten de boot en dat moet niet gebeuren. Dat is mijn betoog tot zover. Dank u wel.

De voorzitter: U krijgt een interruptie van de heer Kamp nog tot slot.

De heer Kamp: Ja, dank u wel voorzitter. Ik wil de vasthoudendheid en volhardendheid wel waarderen door een antwoord te geven, maar misschien is het niet het antwoord waar de heer Bosch op wacht. Ik heb het niet over doelen gehad maar over ambities. Want ik denk dat we in dit bereikbaarheidsprogramma het hebben over ambities en niet zozeer over-

De voorzitter: Ik interrumpeer u heel even kort. U pleegt nu een interruptie, dus houd dit ook kort. Het is geen tweede betoog van u. Gaat uw gang verder.

De heer Kamp: Nee maar goed. Er wordt een vraag aan mij gesteld en ik voel me dan verplicht uit respect voor mijn collega-Statelieden om daar serieus op in te gaan. Dus ik hoop dat ik die kans ook krijg. Waar ik om gevraagd heb, en dan leg ik het nog één keer uit en dan stop ik ermee, is dat ik denk dat wij als Staten onderling een afwegingskader moeten hebben hoe we tot die keuze komen. En dat is een oproep niet alleen aan onszelf en ik heb daar de hulp voor nodig ook van GS. Want we willen heel veel en ik denk dat je niet nu al moet zeggen: dit doen we wel dit doen we niet, want je kunt wel op basis van politieke partijkleur, want er werd net al gesproken over ov of auto, tot keuzes komen. Maar ik zeg eigenlijk: help ons met het maken van de juiste keuzes. En ik denk dat dat met name vanuit GS en de ambtenaren dat dat heel belangrijk is. Die behoefte heb ik. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u. Dan- Dit was een antwoord, dus u hoeft hier verder niet op te reageren. De SGP, de heer Van der Linden, gaat uw gang.

De heer Van der Linden: Dank voorzitter. Voor ons ligt het Ontwerp Bereikbaarheidsprogramma. Vanuit het programma welke voor de SGP belangrijke punten hiervan noemen best wel veel gezegd. Als eerste, hoofdstuk 6. Daar gaat het over een nieuwe aanpak voor studies en dan gaat het ook over prioriteren. Tijdens een commissievergadering vorig jaar hebben we dit ook al bij een P&C-stuk ingebracht. In het Ontwerp Bereikbaarheidsprogramma lees ik het volgende. Ik citeer: "Er is te weinig personeel. Daardoor is het niet mogelijk om de trajectstudies op tijd uit te voeren. Dit geldt niet alleen voor de studiefase, maar ook voor de fase daarna." Einde citaat. Daar vallen dus ook de realisatiefase bij. Dit betekent dus dat er op projecten geprioriteerd gaat worden. In de beantwoording van technische vragen lees ik immers dat er minder projecten naar de realisatiefase gaan. Op welke wijze worden dan de keuzes gemaakt wat voorrang krijgt? Er staat in het bereikbaarheidsprogramma dat er geprioriteerd wordt op diverse thema's. Maar het blijkt voor mij onduidelijk hoe dat prioriteren dan gaat. Want gaat de Provinciale Staten niet hierover? Want er moeten keuzes gemaakt worden. Graag hoor ik hier een reflectie van de gedeputeerde op. Zou dat dan op een overzichtelijke manier kunnen worden meegenomen in het BBP dat we dat ook in de uiteindelijke versie kunnen terugzien? Dan over het plannen, want dat sluit hierop aan. Er worden keuzes gemaakt, maar dat betekent dus ook dat er te vaak dingen vooruitgeschoven worden. Dat zien we ook vaak tijdens de begrotingsstukken, dan zien we vaak dat er dingen worden vooruitgeschoven. Dit vraagt toch om een realistischere planning. Want er is bekend dat er een capaciteitsgebrek is. Kan dat dan ook niet beter vooraf gepland worden? Dat is ook een vraag. En of dat dan ook een plek kan krijgen in het BBP. Als laatste een punt over de bereikbaarheid van de regio. Er is al veel gezegd door de BBB ook door de VVD als het gaat over bereikbaarheid in de regio en het belang van de auto daarin. Als SGP vinden wij het ook belangrijk dat de regio goed en veilig bereikbaar moet zijn en dat er dan ook serieus moet worden gekeken

of randwegen dan een oplossing kunnen zijn voor dorpskernen om te ontlasten van bijvoorbeeld zwaar verkeer. Dat was de bijdrage voor nu. Dank wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is de PVV als volgende. Gaat uw gang.

De heer Van der Star: Bedankt voorzitter. Een hele korte bijdrage van ons. Eveneens vinden wij net zoals andere partijen heel belangrijk een goede bereikbaarheid binnen onze provincie en dat betreft dan de bereikbaarheid voor nieuwbouwgebieden, voor instellingen, voor bedrijven, maar ook voor de buitengebieden. Ook de veiligheid vinden we heel belangrijk. Mensen moeten veilig kunnen reizen van A naar B, wat voor vervoermiddel ze ook kiezen. Wat ons echter wel zorgen baart, voorzitter, dat is de afschaling binnen het ov. Mensen moeten toch goed aan kunnen komen en binnen een bepaalde tijd op hun bestemming. Wat we eveneens belangrijk vinden dat is dat betaalbare ov, waar zonet al over gesproken is, ook door de heer Bosch, waar we in mee gaan. We mogen de doelgroepen met lage inkomens niet ontzien. En dat vinden wij ook belangrijk dat het voor die groepen ook betaalbaar blijft. Dat ze niet geïsoleerd raken. Dat was onze korte bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel. Dan, als volgorde juist is, is de heer Breur als volgende.

De heer Breur: Dank u wel voorzitter. Dit stuk blaast de loftrumpet over de mobiliteitstransitie. Op naar een schonere en gezondere mobiliteit. Scherpe keuzes. Prima, maar wat is de praktijk? In de provincie Utrecht zijn grote rivieren eigenlijk de enige barrière voor de auto, terwijl andere modaliteiten meer barrières kennen, waaronder snelwegen. Kortom, het faciliteren van de auto perkt ook nog eens de bewegingsvrijheid van andere vervoersmethoden in. De scherpe keuzes die we nu maken, staan haaks op de keuzes van de afgelopen decennia, welke neerkwamen op alle ruimte voor de auto. Het is dan ook goed om te lezen dat er ook daadwerkelijk wordt ingezet op openbaar vervoer en fietsverbindingen. Tegelijkertijd baren zinnen als 'uitbreiding van het hoofdwegennet noodzakelijk' mij wel zorgen. Als we de automobilist blijven pampieren, komt er natuurlijk niets terecht van de hele mobiliteitstransitie. Zeker in een context waarin het Rijk heeft aangegeven de hand op de knip te houden bij het ov, maar wel ruim baan voor die extra rijbaan geeft. En ja, auto en ov zijn ook te combineren. Met de auto naar een hub, alwaar je overstapt met het ov. Prima en dat moedigen we ook aan. Maar soms bijten modaliteiten elkaar en de vraag is: welke mobiliteit geven dan voorrang? Dat was mijn bijdrage. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan, de volgende is Forum, de heer Van Breukelen. Gaat uw gang.

De heer Van Breukelen: Dank u wel voorzitter. Het is altijd lastig om zo achteraan te zijn. Heel veel dingen zijn al gezegd. Maar ik zal een aantal dingen misschien herhalen, opnieuw inbrengen. Forum voor Democratie maakt zich toch wel redelijke zorgen over het bereikbaarheidsprogramma. Als eerste zien wij een neiging om autobezit en -gebruik te ontmoedigen. We zien dit als een inbreuk op persoonlijke vrijheid en de vrijheid van bezit. De auto biedt natuurlijk de mens een vrijheid om zich onafhankelijk te verplaatsen en te gaan staan waar hij of zij wil, ook wanneer die plekken slecht bereikbaar zijn met het openbaar vervoer. Voor Forum voor Democratie is een vrijheid van groot belang. Wij vragen de gedeputeerde vanuit zijn vrijheidslievende hart niet deel te nemen aan de anti-autoagenda en ook juist te investeren in automobilititeit. Juist wanneer groepen die kwetsbaar zijn-

De voorzitter: U krijgt een interruptie van de SP. De heer Breur, gaat uw gang.

De heer Breur: Dank u wel. De heer Van Breukelen die zegt: juist op plekken die minder goed bereikbaar zijn voor het openbaar vervoer. Maar zou je op die plekken niet juist moeten inzetten dat ze beter bereikbaar zijn met het openbaar vervoer in plaats van individueel autobezit blijven stimuleren en blijven pampieren?

De voorzitter: Mijnheer Van Breukelen.

De heer Van Breukelen: Voorzitter, ik was het daar met de heer Breur helemaal eens, totdat hij zei 'in plaats van'. Daar ga ik misschien verder zo in mijn betoog nog op in, want ik denk dat het juist in het landelijk gebied, wat slecht bereikbaar is, juist echt de ruimte is om in beide te investeren, zoals de heer Hossain net als zei. Dan vervolg ik. Juist wanneer groepen die kwetsbaar zijn voor vervoersar-

De voorzitter: U krijgt nog een interruptie achter u. De heer Bosch.

De heer Bosch: Is de heer Van Breukelen het met UtrechtNu! eens dat dat op zich wel aardig klinkt wat de heer Breur zegt, maar dat het ov dan, wil dat echt een alternatief vormen voor die mensen, ook tot 's avonds laat moet gaan rijden en niet een of ander gaar buurtbusje moet zijn en dat er dan ook op zaterdag en zondag een fatsoenlijke dienstregeling achter moet liggen en dat dat wel eens flinke investeringen gaan kosten, waar het geld er waarschijnlijk niet voor is.

De voorzitter: Mijnheer Van Breukelen.

De heer Van Breukelen: Dit klonk eigenlijk meer als een vraag aan de heer Breur, maar ik ben het er zeker wel mee eens inderdaad, dat vooral inderdaad de bereikbaarheid in het landelijk gebied vooral 's avonds laat of op zondagen het aller-allslechtste is en dat dat inderdaad absurd dure investeringen gaat kosten en dat de auto dan voor veel mensen een beter en betrouwbaarder alternatief is.

De voorzitter: Mevrouw Bikker wil hier nog wat op zeggen. Gaat uw gang.

Mevrouw Bikker: Een kleine interruptie, want ik mis even in het betoog de doorfietsroutes. Zou dat niet ook een hele goede maatregel kunnen zijn, ook zeker in het landelijk gebied?

De voorzitter: Mijnheer Van Breukelen.

De heer Van Breukelen: Nou de doorfietsroutes kunnen natuurlijk zeker een goed alternatief zijn. Alleen het eerlijke verhaal is wel dat plekken die echt slecht bereikbaar zijn, over het algemeen toch minder fijn is om 's avonds daarnaartoe te fietsen. Een uur fietsen kan best een behoorlijke barrière opwerpen in plaats van een tien minuten met de auto bijvoorbeeld. Dus fietsen is regelmatig een goed alternatief, maar heel vaak is dat ook een veel slechter alternatief.

De voorzitter: De heer De Jong had ook een interruptie.

De heer De Jong: Dank u wel voorzitter. Dit betoog voor ruimte voor de auto, wat soms in een debat lastig is, want dan lijkt het als je het daar niet mee eens bent dat je meteen tegen de auto bent, en dat is natuurlijk niet altijd het geval. Maar ik wilde, voorzitter, Forum wel eens even vragen- Want Forum is er voor alle mensen in Utrecht, heb ik begrepen. Dat er een hoop mensen in Utrecht ook helemaal geen auto kunnen betalen en onderhouden. En dan gaan we nu zeggen van: er zijn heel veel plek in Utrecht niet bereikbaar, dus geef daar ruimte voor de auto. Dus ik was benieuwd, voorzitter, of de heer van Forum ook dan beseft dat hij daar heel veel Utrechters mee buitensluit.

De voorzitter: Mijnheer Van Breukelen.

De heer Van Breukelen: Nou, het is een leuke interruptieronde. Maar, ja, er zijn inderdaad veel mensen die in de provincie Utrecht een auto niet kunnen betalen. Dat is zeker een redelijke aanname. Veel studenten, maar die hebben weer het voordeel van gratis ov. Maar ik denk dat het toch voor een groot deel van de lagere klassen met lager inkomen dat daar toch heel veel mensen alsnog afhankelijk zijn van de auto, want heel veel mensen daar kunnen het ov simpelweg ook niet betalen. Dus dat is ook misschien een pleidooi voor een beter betaalbaar ov.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Van Breukelen: Dan wordt het even lastig waar ik precies gebleven ben. Juist wanneer groepen die kwetsbaar zijn voor vervoersarmoede door anti-autobeleid ook geraakt worden. Verder sluit ik me verder

aan bij de opmerking van de heer Hossain van de VVD. Hij heeft er denk ik al voldoende over gezegd. Toch zien wij ook de- Eigenlijk heb ik een deel van mijn betoog net al gehad bij de interrupties, maar leuk. Toch zien wij ook een grote waarde in een goed functionerend ov-netwerk. Voor mensen die de auto niet kunnen of willen gebruiken zou vervoer natuurlijk ook bereikbaar moeten zijn. Daarom maken wij ons ook zorgen over de focus voornamelijk op binnenstedelijke ov-verbindingen en -ontwikkelingen, juist wanneer de bereikbaarheid in het landelijk gebied dubbel onder druk staat door de ontmoediging van autogebruik. We vragen dus ook aandacht voor de bereikbaarheid in kleine kernen. Het mag niet zo zijn dat vervoersbeleid op de stedelijke populatie, die vaak toch al gemakkelijker bij essentiële voorzieningen komt, focust. Wel spreekt Forum voor Democratie lof uit voor de uitbreiding van het netwerk van de U-liner. Langeafstandsbussen bieden een goed alternatief op plekken waar een treinstation slecht bereikbaar is. De bus is een, als niet het belangrijkste, vervoersmiddel voor ov-afhankelijke verplaatsingen binnen de provincie Utrecht. Daarom is het van belang dat dit middel ook betrouwbaar blijft. Zoals jullie misschien al vermoeden, is Forum voor Democratie geen voorstander van elektrische bussen. De toename van de hoeveelheid elektrische bussen is met het oog op netcongestie dus een zorgwekkende ontwikkeling. Wij maken ons dus ook ernstige zorgen dat bussen straks niet meer kunnen rijden, omdat ze niet opgelaten kunnen worden door de problematiek op het stroomnet. Kan de gedeputeerde toezeggen dat de bussen straks niet gaan uitvallen omdat ze niet opgeladen kunnen worden? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan hebben we nog 50PLUS, de heer Van Reenen. Gaat uw gang.

De heer Van Reenen: Dank voorzitter. Bereikbaarheid is belangrijk. Dat is wel duidelijk vanmiddag. En daar is 50PLUS het van harte mee eens. 50PLUS heeft in haar verkiezingsprogramma staan dat ov ondergebracht moet worden in een provinciaal vervoersbedrijf, omdat privatisering niet heeft geleid tot betere kwaliteit. Wij zijn het dus volstrekt eens met de BBB en zouden in tegenstelling wat de BBB vraagt of mevrouw Flink een brief wil sturen aan de gedeputeerde, invloed bij het kabinet wil gaan uitoefenen. Voor iedereen is het essentieel om mee te kunnen doen in de samenleving, dus ook in de buitengebieden en kleine kernen. Ook als dat niet rendabele lijnen heeft. In ons verkiezingsprogramma staat dat er een veilige overdekte bushalte op loopafstand moet zijn met voldoende mogelijkheden om de fiets te stallen. En nu zien we juist een beweging in de provincie, zoals in Maarsbergen, dat haltes uit het dorp worden verplaatst naar rondwegen. Zou de, het is ook al eerder genoemd, de gedeputeerde willen onderzoeken of het investeren in particuliere initiatieven, zoals het Automaatje, meegenomen kan worden in dit programma? Automaatje verzorgt vervoer van deur tot deur in plaats van halte naar halte. In het programma staat gezonde groei bereikbaar maken. Gezond is ook het bereiken van gezondheidszorg. Daarom is 50PLUS ervoor dat binnen honderd meter van de hoofdingang van zorgcentra, ziekenhuizen en huisartsenposten een goede ov-voorziening is. Volt had het terecht over de digitalisering in het ov. Hoe gaat de gedeputeerde ervoor zorgen dat laaggeletterden en senioren hier ook mee om kunnen gaan? En in het stuk staat nog het versterken van de verkeershandhaving door de politie. Afgelopen jaar is er een verdubbeling geweest van het alcoholgebruik in het verkeer. Gepleit wordt voor meer alcoholcontroles. Is de gedeputeerde bereid om hierover afspraken te maken met de politie? Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan hebben we de inbreng van de commissie gehad. Dan kijk ik naar de gedeputeerde. Wilt u schorsen of gaat u direct aan de slag?

De heer Van Schie: Nou ik kan direct aan de slag, maar ik denk toch nu dat een kleine sanitaire stop misschien ook nog wel handig is.

De voorzitter: Oké. Dan schors ik kort. Schorsen we vijf minuten.

De voorzitter: Beste mensen. Neemt uw plaats weer in, dan gaan we verder. De gedeputeerde zit er klaar voor. Dus als iedereen weer wil gaan zitten en het gesprek graag afronden. Mijnheer Hossein, mevrouw Flink. Dank u en dan geef ik het woord aan de heer Van Schie. Gaat uw gang.

De heer Van Schie: Dank voorzitter. En ook, sommige van de Statenleden hebben dat al ingebracht, maar ook van mijn kant grote waardering en dankbaarheid voor zowel de inbreng van de commissie bij de technische vragen, als ook voor de beantwoording daarvan in het reces door de ambtelijke ondersteuning, die ook nu weer driftig hebben meegeschreven met alle vragen, zodat ik die netjes kan beantwoorden. Het is natuurlijk een enorm proces, zo'n bereikbaarheidsprogramma, omdat er heel veel bij elkaar wordt gebracht in één document. Je ziet ook in de discussie hier vandaag al dat de diepte en de breedte van het speelveld goed worden benut, zullen we maar zeggen, en iedereen ook zijn eigen politieke achtergronden gebruikt om ook nog even daar de aandacht op te vestigen. Dat geeft ook wel aan hoe breed zo'n bereikbaarheidsprogramma eigenlijk moet zijn. Want we hopen uiteindelijk dat het toch een programma is waar het merendeel van de Staten zich in kunnen vinden als de uitgangspunten voor de manier waarop we straks met het mobiliteitsbeleid omgaan. Fijn ook dat dat in de breedte denk ik omarmd wordt. Het principe van bereikbaarheid en de keuzes die we maken om voor alle modaliteiten in te blijven zetten en niet te kiezen voor maar één of twee. Die herken ik dan ook wel uit de breedte van de inbreng. Niettemin moeten we natuurlijk ook wel met elkaar realiseren, en dat zal ik ook wel een paar keer zeggen in de beantwoording, denk ik dat het abstractieniveau van dit programma natuurlijk niet hetzelfde is als van: wat gaan we nou precies doen op welk moment. We krijgen nog uitvoeringsprogramma's en die komen ook weer bij u terug en dan gaan we nog weer verder de diepte in op de verschillende thema's. Maar we hopen in elk geval wel met dit bereikbaarheidsprogramma alle onderwerpen voor de bereikbaarheid in onze provincie geadresseerd te hebben. Nou, enkelen van u heeft daar nog aanvullingen, nuanceringen uitbreidingen op. Daar zal ik straks op ingaan. Maar in elk geval denk ik dat de ontwerpversie zoals die er nu ligt in elk geval een heel eind is in het bereiken van dat doel om in elk geval een kapstok te hebben waar we onze uitvoeringsprogramma's de komende tijd op kunnen gaan bouwen. Dan toch voorzitter, wou ik maar even de fracties langsgaan, want ik heb even gedacht van ik ga alles bundelen naar onderwerp, maar met zoveel fracties is dat toch een beetje onhandig. Ik wil toch iedereen recht doen. Dus ik ga abstract proberen veel van de vragen te beantwoorden. De heer Van Vuuren vraagt ook: kunnen we niet wat concreter worden? Het antwoord daarop natuurlijk dat in het uitvoeringsprogramma we natuurlijk een grotere mate van concreetheid gaan nastreven. Dit is een programma voor zes jaar, dus dat betekent ook dat we best wel een hoog abstractieniveau zoeken. Ook in de evaluatie gaan we natuurlijk dat steeds terugzien in de normale P&C-cyclus. Dus u krijgt niet nog weer per uitvoeringsprogramma aparte evaluatiemomenten, maar dat komt gewoon op de normale manier terug, zoals u ook op andere beleidsterreinen gewend bent om de voortgang te monitoren. Dus het komt gewoon terug in de reguliere cycli. Dan vragen de BBB ook of we nou autogebruik heel erg beperken. Dat was in elk geval niet de bedoeling om dat zo op te schrijven. We faciliteren het autoverkeer gewoon met het bereikbaarheidsprogramma en er zit ook een enorme investering aan vast. Kom ik straks ook nog op terug. Maar het gaat wel over, andere fracties vroegen daar ook naar: hoe gaan we nou de groei faciliteren op zo'n manier dat we de bereikbaarheid ook waarborgen? En dat is wel de grote uitdaging waar we voor staan met een provincie waar we heel veel woningen moeten bouwen, bedrijf- en werklocaties moeten realiseren. Hoe gaan we daar dat optimaliseren in het gebruik tussen al die verschillende modaliteiten die mensen tot hun beschikking hebben. De heer Hossain zei het ook al: ga je dan verleiden of ga je dan dwingen of hoe werkt dat dan? Het is natuurlijk een mix van allerlei instrumenten waarbij we weten dat we niet al het verkeer en alle groei kunnen faciliteren met alleen autoverkeer. We kunnen ook niet alleen zetten op openbaar vervoer, want dat zou veel te kostbaar worden, dus je hebt altijd een mix van maatregelen nodig. Daarom zit hij ook hier als beleidsambitie in om op allerlei manieren de bereikbaarheid te waarborgen, maar tegelijkertijd ook ervoor te zorgen dat het hele systeem blijft werken. Dat blijft de grote uitdaging met de enorme groeiopgave die we hebben. Betalen naar gebruik, BBB had het daarover, is wel een van de middelen die we heel goed zouden kunnen gebruiken om de keuzes die mensen maken ook van een prikkel te voorzien die er nu niet is. Dat zit in het huidige kabinetsbeleid. Maar we weten ook, het kabinet dat is demissionair en zit niet zo heel erg lang meer en het is maar de vraag wat er voor terugkomt. Het is niet ons voornemen om een eigen lokaal betalen naar gebruik instrument in te gaan zetten als dat landelijk niet ook wordt ondersteund. Maar nu gaan we er dus nog van uit dat het er waarschijnlijk komt. En tegelijkertijd weten we ook wel dat dat heel

erg van de Haagse dynamiek afhangt hoe dat er dan precies uit gaat zien. Ik denk dat het op de lange termijn onvermijdelijk is, eerlijk gezegd, dat er een vorm van betalen naar gebruik gaat komen, maar we gaan daar niet direct over op dit moment. Een hard pleidooi natuurlijk van de fractie van BBB, voorzitter, en van meerdere fracties naar de bereikbaarheid van het landelijk gebied. Dat is bij uitstek ook de reden waarom we hier van allerlei dingen ook over hebben opgeschreven, zowel op het openbaar vervoer als ook met betrekking tot de autobereikbaarheid. Die zullen dan ook allebei noodzakelijk zijn. Velen van u hebben ook al in een bijdrage aangegeven hoe balancerend dat soms is, want je kunt niet midden in de nacht in het hele landelijk gebied bussen laten rijden, terwijl er toch ook echt wel mensen zijn die daar dan behoefte aan hebben. Maar je kunt ook niet zonder openbaar vervoer, want als iedereen met de auto zou gaan, zou dat ook heel lastig worden. Meerderen hebben ook gevraagd van hoe kunnen we het openbaar vervoer verbeteren? We gaan natuurlijk met een plan daarvoor komen, wat zowel ziet op de bereikbaarheid als op de betaalbaarheid van het openbaar vervoer in het landelijk gebied. Maar ook daar worden natuurlijk keuzes onvermijdelijk. De heer Kamp vroeg daar ook om, van hoe gaan we dan keuzes maken? Nou dan komt het college natuurlijk met een voorstel waar u dan ook van alles mag van gaan vinden, want uiteindelijk landen die voorstellen allemaal in de begroting of in de kadernota of op andere momenten waarop de Staten aan zet is om ook daar sturing en richting aan te geven. Want we sturen natuurlijk onze activiteiten ook gewoon wel met het budget wat we beschikbaar stellen voor die verschillende activiteiten. Maar we gaan het ook wel voorzien van goed onderzoek en een goede samenwerking, ook met de partijen die daarbij betrokken zijn. De heer Beltman vroeg daar natuurlijk ook naar van hoe gaan we nou in het landelijk gebied ook zorgen dat we niet alleen de bestaande gebruikers van het openbaar vervoer betrekken, maar juist ook die mensen die misschien nu niet het openbaar vervoer gebruiken? Dus het is ook zeker ons voornemen om in de participatie rondom de aanpak van die vervoersarmoede en die uitbreiding van het openbaar vervoer de boer op te gaan en de kernen te bezoeken. Ik zal dat zelf in elk geval graag doen en ik neem aan dat u dat ook allemaal doet. Maar daar gaan we ook echt mee aan de gang dus dat kan ik ook toezeggen. In de tweede helft van dit jaar gaan we dat inrichten en die gesprekken ook voeren. Dan, voorzitter, complimenten van de heer Oude Wesselink. Heel fijn natuurlijk. Die vroeg heel nadrukkelijk ook naar het STOMP-principe: stappen, trappen, ov, Mobiliteit as a Service en privaat vervoer en inderdaad is dat bij de mobiliteitstransitie een veel gebruikte term om ervoor te zorgen dat we in die model shift mensen uitdagen om de goede keuzes te maken, daar ook een voorkeur in aangeven. Maar als algemeen principe voor de hele bereikbaarheid is het natuurlijk voor sommige mensen STOMP en voor de andere mensen PTOMS en voor weer anderen komt stappen helemaal niet voor omdat ze dat niet kunnen en sommigen hebben ook geen fiets of willen niet met het ov. Dat is weer een individuele keuze en daar hebben wij geen voorkeursvolgorde voor hoe mensen dat doen. Dus het past bij de mobiliteitstransitie, maar als algemeen beleidsprincipe vinden wij keuzevrijheid heel belangrijk en zijn alle bereikbaarheidsinstrumenten ons wat dat betreft ook even lief. Daar kon ik op wachten natuurlijk, een interruptie van de heer Oude Wesselink op dit punt.

De voorzitter: U krijgt een interruptie van heer Oude Wesselink. Gaat uw gang.

De heer Oude Wesselink: Dank u wel voorzitter. Het antwoord zeer geholpen met hoe de gedeputeerde hier tegenaan kijkt. Hij geeft vooral aan waarde te zien in die keuzevrijheid en dat iedereen daar een eigen prioritering in maakt. Dat beaamt GroenLinks ook wel, die keuze moet er ook in zijn. Maar volgens mij weerlegt dat niet het feit dat je daarbij nog steeds prima het STOMP-principe kan hanteren. Daarmee ontnem je het niet mensen te kiezen voor een bepaalde vervoerswijze om daar een onderlinge prioriteit in aan te brengen, maar het geeft wel duidelijkheid in wat de provincie beaamt met bijvoorbeeld verleden tot duurzame keuzes. En als ik dan zie dat bijvoorbeeld zelfs een gemeente Ronde Venen dat principe omarmt-

De voorzitter: Mijnheer Oude Wesselink, houd het kort.

De heer Oude Wesselink: Prima, dan houd ik het hierbij.

De heer Van Schie: Nee, het is heel goed dat gemeentes daar ook hun eigen afweging in maken. En volgens mij is dat ook met name dan gericht op die mobiliteitstransitie. En ik ben heel erg met de heer Oude Wesselink eens dat we gezonde en duurzame keuzes absoluut ook aantrekkelijk moeten maken. Dus dat is ook niet de vraag die voorligt, maar het risico bestaat een beetje dat als we het als uitgangspunt voor al ons beleid opschrijven, dat er ook de indruk mocht ontstaan dat dat inderdaad ook een liefde en voorkeur voor de een of voor de andere aangeeft met de keuzes die mensen maken. En dat signaal wil ik in elk geval op dit moment niet op deze manier afgeven. Maar de heer Oude Wesselink heeft terecht ook in het hele stuk gelezen natuurlijk op heel veel plekken waar we keuzes gaan maken met elkaar, we steeds opnieuw moeten afwegen welke modaliteit we ook inzetten. Daar zal ook iedereen weer zo zijn eigen voorkeuren voor hebben. Ik hoor partijen roepen die heel graag het individueel vervoer willen adresseren, ik hoor partijen die heel erg U en MaaS willen benadrukken. Zo heeft iedereen weer zijn eigen voorkeur daarbij. Dat is een mooi bruggetje voorzitter, als ik mag, naar de bijdrage van de heer Hossain die natuurlijk die keuzevrijheid heel belangrijk vond, maar ook zich afvroeg wat nabijheid dan betekent-

De voorzitter: U krijgt een interruptie van de heer De Jong. Gaat uw gang.

De heer De Jong: Dank u wel voorzitter. Die hand was al eventjes omhoog nog het bij de vorige punt. Ik wil daar toch nog even een verduidelijking. Want ondanks dat het plan inderdaad wel verschillende opties behandelt en inderdaad per situatie zegt dat daar een afweging te maken is, komt het nu een beetje over alsof: afhankelijk van je politieke kleur kun je er zo naar kijken of heb je die voorkeuren. Ja, hadden we die luxe maar. Maar die luxe is er niet, want we hebben namelijk te maken met enorme klimaatverandering en klimaatproblemen. Dus volgens mij is het niet zozeer van iedereen heeft een andere smaak en we kiezen weer wat. Ik hoor net de gedeputeerde zeggen, voorzitter, alle mobiliteitsalternatieven zijn mij even lief. En dan ging net de discussie over duurzame keuzes aantrekkelijk maken, waarbij nu wordt gezegd: ja dan kan je nog steeds alle modaliteiten overwegen. Dat is natuurlijk gewoon niet het feit. Het feit is dat we helemaal niet alle keuzes kunnen maken. Eén zin nog. Omdat we beperkt zijn door de klimaatverandering. Mijn vraag is dus: moeten we met die ogen toch wel het plan lezen, dat we niet altijd alle keuzes hebben?

De voorzitter: Mijnheer Van Schie.

De heer Van Schie: Het ging natuurlijk een discussie rondom STOMP en de suggestie als je bijvoorbeeld stappen op 1 zet dat je dan bijvoorbeeld ook zou zeggen van nou de hoofdinspanning van het provinciale beleid is stappen, dan zeg ik: nee, dat is niet waar. De hoofdinspanning zit toch op die plek waar we ook heel veel geld aan uitgeven: openbaar vervoer, wegen, verkeersveiligheid en dat soort dingen. Tegelijkertijd willen we stappen wel faciliteren. Maar het is dus niet zo dat als je zegt van we doen STOMP, dat we dan bij alles in eerste instantie nadenken: kunnen mensen ook stappend daarmee uit de voeten? Er hebben ook mensen gevraagd: hoe maak je bedrijventerreinen nou bereikbaar? Nou, bedrijventerreinen zijn te voet heel slecht bereikbaar. Gaan we dan nu ons best doen om die bedrijventerreinen enorm bereikbaar te maken met stapvervoer? Of zeggen we van we willen juist dat het openbaar vervoer daar verbetert? Dan zeg ik toch openbaar vervoer. Maar ja, dat is pas stap drie in STOMP. Dus daar een echte voorkeurspelling aangeven, dat ik bedoel met even lief, is heel lastig, want op elke plek is het weer anders en voor iedereen is de keuze ook weer anders. En ik zou me niet willen beperken door op die manier naar de problematiek te kijken. Dat is meer wat ik heb willen zeggen voorzitter.

De voorzitter: Dank u, gaat u nu verder.

De heer Van Schie: Ja dat dat was ook weer een naadloos bruggetje naar de bijdrage van de heer Hossain, die zei van: mogen mensen ook nog over lange afstand reizen? Dat is natuurlijk- Ja, natuurlijk mag dat. Het is ook zo dat natuurlijk het mooie van wegen en ov-tracés dat ze met elkaar verbonden zijn en netwerken vormen. Dat maakt het ook sterk. En dat je dus soms op één reis meerdere modaliteiten kan gebruiken hoort daar ook bij. Dus dat wordt zeker niet uitgesloten. Het is wel eens de vraag van hoe ver rijkt het dan? Maar Utrecht ligt in het midden van het land. Is de best bereikbare plek van Nederland om te wonen en

ook om te werken. En dat betekent dus dat ik geloof dat driekwart van Nederland kan binnen een uur in Utrecht zijn en vanuit Utrecht kun je in een uur in driekwart van Nederland zijn. Die reizen die willen we zeker niet beperken en die mogelijkheid ook bieden. Maar wij richten ons natuurlijk wel in ons, met name het ruimtelijk beleid, dat collega Van Essen ook meeluistert, dat we er wel naar streven dat als we werklocaties organiseren, dat dat ook in de buurt van woonlocaties is. Zodat die mensen die in de buurt willen werken dat ook kunnen. Daarom vind ik ook op het moment dat we dus inderdaad heel veel woningbouwambitie hebben, dat daar ook werklocaties bij horen op diezelfde plek en niet per se dan 50 kilometer verderop. Dus zo moeten we nabijheid ook zien dat het niet alleen hier voor de bereikbaarheid, maar in de breedte van het provinciaal beleid natuurlijk daar de voorkeur heeft. Dan is de heer Hossain een beetje teleurgesteld over dat er veel nadruk lijkt te liggen op het stedelijk gebied. Dat is ook geenszins de bedoeling, want, ook aan andere fracties al uitgelegd: het landelijk gebied is echt ons ongelooflijk belangrijk in de bereikbaarheid. En ook de concrete vraag of we dan ook een soort indicator kunnen toevoegen over de tevredenheid over die bereikbaarheid voor alle inwoners. Dat gaan we uitwerken ook om te zien of we daar een indicator voor kunnen ontwikkelen. Dat vergt wel een andere manier van meten, want dan zul je misschien met enquêtes moeten werken en daar hebben we nu nog geen zicht op. Dus die houdt u als toezegging in de zak, zullen we maar zeggen, dat we even kijken hoe we dat een goede invulling kunnen geven. Want op dit moment hebben we die data gewoon niet. Dan maakt de heer Hossain zich zorgen over het ontmoedigen van het autogebruik. Nou ja, dat ontmoedigen, dat ligt er maar aan hoe je het bekijkt natuurlijk. Als we in het faciliteren van de groei niet investeren in de autobereikbaarheid, dan gaat het niet lukken. Maar we moeten ook heel veel doen op het gebied van ov en fiets en alles wat we net al hebben benoemd, maar we hebben wel voor ruim 500 miljoen aan investeringen in wegen op de rol staan en het wordt een enorme uitdaging om die ook weggezet te krijgen. Dus het is niet zo dat we niks doen aan autobereikbaarheid. Integendeel. Het is dus het is ook niet zo dat we dat op die manier willen afremmen, maar we weten ook dat we de groei van de provincie niet alleen maar met autobereikbaarheid kunnen faciliteren. Dat zal echt alle zeilen moeten bijzetten in alle modaliteiten. Dan nog een vraag over de werklocaties, heb ik net al iets over gezegd. En indicatoren voor de auto en dat is natuurlijk wel lastig. Want we monitoren nu de prestatie van het wegennet. Heb je eigenlijk: doet hij wat hij moet doen, namelijk die bereikbaarheid faciliteren, en niet zozeer de tevredenheid van de automobilist of tevredenheid van de fietser of zoiets. Maar we zullen in het uitvoeringsprogramma rondom wegen natuurlijk wel blijven aangeven: waar zitten de knelpunten. In de gesprekken die ik nu voer, hoor ik ook regelmatig van: er kunnen daar nog misschien 5000 motorvoertuigen bij op een weg, maar geen 10.000 meer, want dan zit hij gewoon vol en dan staat iedereen de hele dag vast. Dus hoe die provinciale wegen doen wat ze moeten doen en hoeveel ruimte daar nog in zit, dat krijgt u vast in het uitvoeringsprogramma te zien. Maar een aparte indicator op de tevredenheid van de automobilist, dat is dan wel weer een beetje veel gevraagd. Dan voorzitter, de vraag van D66, de heer Kamp die had een hele concrete technische vraag, die was een beetje narrig dat hij niet technisch beantwoord was. Soms proberen we het wel een beetje te verbloemen dat we iets gewoon niet weten, want het is nu geen indicator wat de heer Kamp heeft gevraagd. Dus we moeten echt nader onderzoek doen binnen de data wat we daarvan kunnen vinden. Maar we zullen bij het uitvoeringsprogramma, en dat was ook de reden dat we daarnaar verwezen, wel kijken of we daar stappen in kunnen maken. Daar moeten we ook nog een kanttekening bij plaatsen. De heer Kamp vroeg specifiek naar de CROW-richtlijn, terwijl wij natuurlijk op aandringen van uw Staten ook bezig zijn om tegen de CROW-richtlijnen ook 60-kilometerwegen in te richten. CROW zegt, dat moet 80 zijn. Zeggen wij nou, het kan ook 60 met een eigen zichtbaarheidsindicator, we hebben ook de parse lijn. Dus het kan ook best zijn dat u niet tevreden bent met het antwoord dat u krijgt door uw eigen beleid, zullen we maar zeggen. Maar dat- In elk geval is het streven van deze gedeputeerde om altijd volgens CROW-richtlijnen zaken aan te leggen. Maar hoeveel ervan nu al voldoet, weten we gewoon nog niet. Krijgt u later nog terug. Ik heb al gezegd, we gaan zeker met GS ook komen met voorstellen bij de kadernota wat we dan wel of niet gaan doen. De heer Kamp maakt zich zorgen, ook over de indexatie. Daarom hebben we nu voor het bereikbaarheidsprogramma ook echt zero based, zeg maar, weer gekeken van wat hebben we nou eigenlijk allemaal te doen? Wat kost dat

en hoe verdelen we dat over die verschillende beleidsambities en doen daar een voorstel voor, maar we weten ook dat daar nog niet voldoende middelen voor zijn. Het wordt bij de kadernota echt een enorme puzzel om de ambities van het bereikbaarheidsprogramma en de ambities die andere collega's nog in te brengen hebben ook tot een sluitende puzzel te brengen. En helaas kan ik daar dus op dit moment ook niet op vooruitlopen. Ik kan alleen wel al wel bijna garanderen dat we- Nee, ik kan zeker garanderen dat we niet alle beleidsambities kunnen waarmaken op het niveau zoals u Staten dat willen. En dan verwijst ik maar naar gratis openbaar vervoer, wat sommigen van u willen, naar nog meer snelwegen die anderen willen, dat gaat allemaal niet in één begroting passen. Maar we gaan daar een goede voorzet voor doen om daar uw Staten in mee te krijgen. De heer Harinck die zoekt nog naar een soort coördinatie op deelmobiliteit. We pakken dat natuurlijk aan in het programma Goed op weg. Dat is ook een onderdeel van het bereikbaarheidsprogramma en komt ook in het uitvoeringsprogramma nog terug en is een hele goede invulling van wat wij dan publieke mobiliteit noemen in dit programma. Dat is ook echt iets wat natuurlijk op een of andere manier gaat zwaluwstaarten naar die private mobiliteit als mensen ook hun eigen vervoermiddelen gaan inzetten en bekostiging daarvan ook. Het openbaar vervoer door bijvoorbeeld de ANWB. Ook met particulieren die hun tijd en vervoermiddel inzetten, ook om anderen te helpen. Daar zijn ook weer afrekeningsystemen voor. Is dat dan MaaS, is dat dan privaat, daar komt een soort grijs gebied in. In elk geval vinden wij het een waanzinnig goed idee om op allerlei niveaus mobiliteit te organiseren en zullen we daar ook vanuit het uitvoeringsprogramma gaan bijdragen aan publieke mobiliteit. En ja dat werd door de BBB ook al gevraagd. Hoe verhouden particuliere initiatieven zich hier nou toe? Als we daar als overheid een heel klein beetje particulier initiatief kunnen stimuleren en er zo voor kunnen zorgen dat mensen hun onderlinge vervoersbehoefte zelf organiseren, is dat natuurlijk aller kortste klap. Het is natuurlijk veel beter als de buurman iemand even naar het ziekenhuis brengt dan als wij daar een taxi of een bus voor moeten laten rijden. Dus dat op een of andere manier mogelijk maken, ook binnen publieke mobiliteit-

De voorzitter: U krijgt een interruptie van de heer Bosch en ik wil u vragen om te proberen iets korter, zo kort mogelijk te beantwoorden. Dat scheelt in de daginvulling vandaag. Maar de heer Bosch, gaat uw gang.

De heer Bosch: Ik weet niet of ik het helemaal goed hoorde. Maar had de heer Van Schie het nu over dat mensen gewoon hun eigen openbaar vervoer kunnen oprichten? Want volgens mij heb je dan toch ook te maken met concessiehouders en kun je niet zomaar in een ander concessiegebied een ov-lijn beginnen? Of zie ik dat verkeerd?

De voorzitter: Mijnheer Van Schie.

De heer Van Schie: Nee voorzitter. De vraag was: wil de provincie ook private initiatieven steunen? Zoals we hier zeiden: bepaalde buurtschappen die belabberd openbaar vervoer ervaren, maar wel de behoefte natuurlijk om soms ergens met de auto naartoe te gaan, omdat ze zelf geen vervoer hebben. Daar zijn private initiatieven een heel goed middel voor. Dat is niet strijdig met ov-concessievoorwaarden. Het is zeker niet zo dat wij nu een soort mini-concessies in de dorpen gaan uitzetten. Dat is ook weer niet het plan. Dus in de verschillende fasen van verschillende dienstverleningsniveaus die we kunnen bieden is- . Regel je het helemaal op jezelf, prima, hebben we niks mee te maken. Regel je het een beetje met elkaar en heb je daar steun bij nodig, dan willen we zeker nadenken hoe we dat als overheid ook kunnen faciliteren, zonder daarmee ook weer een te grote broek aan te trekken. Want uiteindelijk zal privaatininitiatief privaat moeten blijven.

Voorzitter, ga ik dan rap naar CDA. Die vraagt natuurlijk weer naar verkeersveiligheid. Herkenbaar thema en komt dus ook op diverse plekken terug. Het CDA zegt: we vinden het nog niet prioritair genoeg. Het zou de eerste prioriteit moeten zijn, hoor ik mevrouw Bikker eigenlijk zeggen. Ik twijfel daarover omdat uiteindelijk het doel van het bereikbaarheidsprogramma is vooral bereikbaarheid. Dat willen natuurlijk zo veilig mogelijk organiseren. Maar absolute veiligheid, dat weet mevrouw Bikker ook, bestaat ook niet. Maar we zullen toch nog even kijken hoe we op diverse plekken dat als belangrijk uitgangspunt nog even kunnen

benadrukken. Want iedereen vindt natuurlijk niks belangrijker dan veilig van A naar B kunnen. Maar van A naar B kunnen is wel de eerste prioriteit, zullen we maar zeggen. Dan zegt mevrouw Bikker ook nog nadrukkelijk aandacht te willen vragen voor tijdelijke situaties. Want bij beleid gaan we natuurlijk vaak over wat willen we bereiken en hoe komen we daar dan is dan minder relevant. Daar hebben we heel weinig invloed op. Ja, natuurlijk als we zelf aan de provinciale weg werken. Maar heel vaak zijn het toch gemeentes die met bouwontwikkelingen bezig zijn, met allerlei zaken die van invloed zijn op de bereikbaarheid en die zijn er ook verantwoordelijk voor om dat goed te regelen. Dus we hebben daar op dit moment niet een rol of een taak in. Ik vraag me ook af of we dat zouden moeten willen. We coördineren wel natuurlijk met gemeentes. Als ze in de ene gemeente of de ene kern aan het werk zijn en de andere, dan houden we daar rekening mee, ook voor omleidingsroutes en zo, maar meer dan dat faciliteren vind ik een moeilijke taak om op ons te nemen. Dan vraagt mevrouw Bikker naar motie 90. Die gaat over scholierenfietsroutes. Die wordt uitgewerkt in het programma Gezond en veilig. Gaan we dus mee aan de gang, want dat is ook het mooie van die nieuwe indeling, dat we daar ook een kapstok voor hebben. Zwaar verkeer, kleine kernen, ringwegen vroeg meerdere fracties ook naar. Is inderdaad wel echt een zorgpunt. Het BBP maakt dat soort dingen nu niet onmogelijk. Dus als er een rondweg ergens nodig is, dan kan dat natuurlijk, want het valt onder programma 1, Bereikbaarheid. Ik wil wel de verwachtingen temperen dat we overal rondwegen kunnen gaan aanleggen. Want de paar plekken die ik nu gezien heb waar we dat dan onderzoeken, is het echt verdraaid lastig. Je hebt vaak te maken met natuur, je hebt met allerlei omgevingsfactoren te maken. Het is ongelooflijk kostbaar. Dus het sluit het niet uit, maar ik wil ook niet de suggestie wekken dat we op twaalf plekken rondwegen gaan aanleggen in de provincie. Want dat- Die paar rondwegprojecten die we hebben, Veenendaal, Amersfoort, Utrecht, daar zie je al hoe iets ontwikkeld is.

De voorzitter: Het mag iets korter. Het is duidelijk.

De heer Van Schie: Dank voorzitter. We hebben een vraag gehad nog van CDA over de woningbouw. Dat dat in stedelijk gebied en ook in het landelijk gebied heel anders is. Dat klopt ook. Dus daar gaan we ook op een andere manier mee om en we houden ook echt, dat was ook een vraag, rekening met bedrijventerrein en de aandacht hiervoor om die ook bereikbaar te maken, ook met het openbaar vervoer. Nou zelfs nog natuurlijk bij Gaasperwaard 3 moties over gemaakt, dus dat komt zeker aan de orde. Dan mevrouw Flink. Die heeft een heel betoog gehouden natuurlijk ook weer over betaalbaarheid en vervoersarmoede. Heel helder wat het standpunt van de PvdA daar ook is, maar ook fijn dat het realisme er is dat gratis ov voor iedereen er niet in zit, qua ook budget. We hebben in de volgende commissie de Statenbrief Toegankelijk en dekkend openbaar vervoer onder uw aandacht te brengen. Ik neem aan dat mevrouw Flink en sommige anderen die gaan agenderen voor bespreking en dat is dan ook het moment waarop we graag met elkaar gesprek gaan over hoe we de middelen vanuit het coalitieakkoord ook kunnen inzetten om dat zo goed mogelijk invulling te geven. Dan waarschuwt mevrouw Flink dat we niet voor elke woning anderhalve auto erbij kunnen hebben. Dat is wel een grote uitdaging, inderdaad. Hoe gaan we die private wens van sommige fracties om wel auto's te hebben en ook de noodzaak dat die daar moeten zijn combineren met de beperkte ruimte en ook beperkte ruimte op de weg? We zien bij sommige woningbouwontwikkelingen nu, zoals Bunnik, collega Van Essen is natuurlijk druk bezig om daar ook samen met de gemeente woningbouwambities waar te maken. Dat lukt niet met een parkeernorm van twee per woning, zullen we maar zeggen. Dat kan alleen maar met lage parkeernormen. Dat weten gemeentes heel goed en het is ook hun verantwoordelijkheid om daar in overleg met ons voor te zorgen dat die nieuwe woningbouwlocaties ook bereikbaar zijn. Dus dat zien we vanzelf op die manier terug. Budget heb ik het al even over gehad. Hoe we dat ook doen met de kadernota. Wat kunt u nog doen om het programma bij te stellen? Bij motie is inderdaad wel dé manier om nog dingen aan ons mee te geven, maar alles wat u vandaag gezegd heeft, wordt natuurlijk ook- is driftig megeschreven, meegenomen in de overweging om uiteindelijk tot een definitief programma te komen. Als u echt dingen wil meegeven waarvan u zegt maar dat moet er echt in want anders ben ik heel ongelukkig, dan kunt u inderdaad een motie daarover componeren en gewoon bij de volgende Statenvergadering indienen. We hebben nog even de tijd, want we gaan ook breder natuurlijk

het maatschappelijk middenveld betrekken bij het bereikbaarheidsprogramma en dat komt vanzelf aan de orde. Dan vraagt de Partij van de Dieren, voorzitter, wat nou eigenlijk gezonde groei mogelijk maken betekent. Ja dat komt natuurlijk een beetje vanuit de Omgevingsvisie maar ook de manier waarop het college wil werken. Groen, gezond, duurzaam en ondernemend als kernthema's van deze coalitieperiode. Dus dat vertaalt zich ook door in de belangrijkste opgave die we hebben: de groei en de manier waarop die groei dus willen faciliteren. Gaat rondom die vier thema's een rol spelen en mobiliteitstransitie speelt daar een belangrijke rol in. Dus we kunnen eigenlijk niet de woningbouwambitie waarmaken met de model split die we nu hebben. Dus dat betekent dat bij die uitbreiding en daarom hadden we het gesprekje met de heer David Oude Wesselink ook natuurlijk over, dat juist bij nieuwe ontwikkelingen het openbaar vervoer en de deelmobiliteit, de lagere parkeernormen onvermijdelijk zijn om die groei ook mogelijk te maken. Anders lopen we met zijn allen gewoon gierend vast. Dus ja, is dat dan gezond, is dat dan groen? Ja, is waar. Betekent het dat we alleen maar op die modaliteit kunnen inzetten? Nee dat kan ook weer niet. Vervoersarmoede heb ik denk ik voldoende besproken richting mevrouw Flink. Komt dus terug volgende vergadering en dan hebben we daar misschien ook wat meer tijd om daar uitgebreid op in te gaan. De heer Wolting vraagt om een goed monitoringsprogramma. U heeft misschien gezien dat we met een hele andere set van doelstellingen en indicatoren gaan werken, ook voor de uitvoeringsprogramma's, dus dat is best wel even wennen straks aan iedereen dat we heel erg natuurlijk echt de effecten van ons beleid ook in de monitoring gaan terugpakken. Dus we gaan niet alleen maar inzetten op van we doen ons best voor dit of dat doel, maar we gaan ook echt aangeven: dit willen we bereiken en dat jaarlijks monitoren in de P&C-cyclus en dan ook bijstellen als we misschien een tandje erbij zoeken. Maar die uitwerking daarvan die ziet u nog terug in het uitwerkingsprogramma.

De voorzitter: U krijgt een interruptie van de heer Wolting.

De heer Wolting: Dank u wel. U zegt dat in de P&C-cyclus voorkomt- Wordt nu uitwerking gegeven om net juist een beleidscyclus te doen naast de P&C-cyclus, waar we dit soort programma's in zouden kunnen verwerken. En waardoor we dus meer focus hebben als Staten op het beleid en de uitwerking daarvan op onze doelen. Dus daar bedoelde ik op. Dus misschien met juist uit P&C-cyclus halen en in de nieuwe beleidscyclus stoppen.

De voorzitter: De heer Van Schie.

De heer Van Schie: Maar we gaan die beleidscyclus niet jaarlijks van indicatoren en monitoringsrapportages voorzien. Dus die sturingsmomenten en dat zei ik net ook al even, dat ging over de budgettering, die zitten toch gewoon in onze standaardsystematiek bij de P&C-cyclus. Maar misschien praten we langs elkaar heen hoor. Dit beleid doen we nu één keer vaststellen voor zes jaar. De uitvoeringsprogramma's en alle indicatoren die we daaraan hangen die komen twee keer per jaar terug bij de kadernota en de begroting. Dan vroeg de heer Wolting ook nog heel specifiek naar de doorfietsroutes en ook de fietsbrug langs de A27. Die doorfietsroutes voor 2040, dat is het eindbeeld waar we naartoe willen. We hebben er een aantal die nu op de rit staan en die ook gewoon vol in uitvoering gaan, die we in gebruik gaan nemen hopelijk met veel plezier. En we gaan natuurlijk ook nog nieuwe doorfietsroutes uit dat mandje van ambitieroutes naar voren trekken en uitvoeren in deze periode. Daar komen we nog met een voorstel voor. Er zijn meer fracties die daar ook vragen over hebben die daar meer duidelijkheid over moeten geven. Maar ook daarvan is weer duidelijk dat onze ambities verder reiken dan de middelen op dit moment toestaan en ook de uitvoeringskracht. Dus daar zullen we in faseren en daar keuzes te maken en daar nemen we u ook in mee bij het uitvoeringsprogramma. Dan de heer De Jong, de gewetensvraag van: hebben we wel voldoende gekeken naar het EU-beleid en dat als kader meegenomen? Nou, het is zeker bekend. Het zal ook niet onbekend zijn dat het abstractieniveau van het EU-beleid nog weer twee stappen hoger is dan wat wij hier in het bereikbaarheidsprogramma doen. Maar waar we nog met die blik even kunnen kijken naar het bereikbaarheidsprogramma, gaan we dit toevoegen. Want het is inderdaad- We hebben onze eigen beleidskaders, onze wettelijke kaders vanuit de Tweede Kamer meegenomen, dus EU-beleid kunnen we

ook nog even in kijken. We staan ook zeker open voor leren van andere regio's. Aan de andere kant is onze capaciteit daarin ook wel beperkt, dus als- Sommigen hadden net al specifiek goede voorbeelden van andere landen, ik heb dat zelf ook wel eens als ik op vakantie ben, dat ik denk van goh, hier pakken ze het op een hele andere manier aan. Interessant, zou ik wel wat meer van willen weten. Dus misschien kunnen we ook aan collectieve kennisdeling doen door dat dan ook gewoon in te brengen en met elkaar een keer te bespreken in een benen-op-tafelsessie. Het zou mij een lief ding waard zijn om daar ook wel weer van te leren, zonder dat ik nu een enorme ambtelijke taskforce Europa in stuur om overal te gaan ontdekken wat daar mogelijk is. Dus we staan zeker open voor suggesties. Digitalisering, ja die digitalisering zit ook aan tafel. Ik zal hem eens vragen wat hij hiervan vindt. Nee, dat is natuurlijk ongelooflijk belangrijk. En juist als het gaat om die reis inzichtelijk en aantrekkelijk maken, kunnen we daar nog veel van leren. We zouden het ook heel fijn vinden als er allerlei standaarden kwamen waardoor alle aanbieders van mobiliteitsproducten allemaal in één systeem informatie uitwisselen. Daar is ook een digitaal stelsel voor opgericht waar we zijn bij aangesloten. Dus als wij daar iets aan kunnen doen, dan doen we dat. Maar als de suggestie van de fractie van Volt is dat het nog wel een tandje erger kan verbeteren, dan ben ik dat zeer met ze eens. En dan toch nog weer een hartenkreet ook van Volt, voorzitter, over de sociale uitsluiting en dat veel huishoudens zich een auto noch openbaar vervoer kunnen veroorloven. Dat klopt. Tegelijkertijd is het inkomensbeleid natuurlijk in Nederland niet belegd bij de provincie, maar bij gemeenten en de Rijksoverheid die daarmee bezig zijn. Dus we doen onderzoek. We komen ook met voorstellen over wat onze rol daarin zou kunnen zijn, maar het minimale dat kunnen ons niet 100 procent aantrekken. Dus nogmaals, volgende maand hebben we een gesprek hierover in de commissie.

De voorzitter: De heer De Jong heeft een interruptie.

De heer De Jong: Dank u wel voorzitter en via u ook dank aan gedeputeerde voor de antwoorden. Een drietal vragen, ik zal ze heel kort stellen. In eerste instantie over het argument dat de capaciteit te beperkt is om actief een aantal goede Europese voorbeelden te gaan verzamelen waarmee we ons kunnen laten inspireren hoe we de doelen die we hier hebben gesteld in ons eigen plan misschien goed kunnen behalen. Een benen-op-tafelsessie wordt hier gezegd. Zou dat in een vorm van een informatiesessie kunnen zijn waar we toch een aantal experts voor uitnodigen die wel dat overzicht hebben, zouden we ons laten voeden? Kan dat een toezegging zijn? Tweede vraag is over de visie op innovatie. Die had ik nog niet helemaal terug gehoord in de beantwoording. En tot slot: het inkomensbeleid is niet belegd bij de provincie. Nee, eens, dat vroegen we ook denk ik niet helemaal. Wij vroegen gewoon heel gericht: kunnen wij niet een onderzoek gaan doen naar de voordelen en kosten van een ov-pas voor minima. Heel goedkoop of gratis ov, dat was de vraag of we daar een onderzoek naar kunnen starten. Dat kan natuurlijk altijd.

De voorzitter: Mijnheer van Schie.

De heer Van Schie: Voorzitter expertsessie lijkt me een leuk idee zeker als we richting- vanuit het bereikbaarheidsprogramma richting uitvoeringsprogramma gaan, kunnen we dat organiseren. Het is misschien een laagdrempelige manier om toch nog nader gedachten uit te wisselen. Innovatie is natuurlijk een belangrijke manier om ermee om te gaan en daarom is dit beleid natuurlijk op een vrij abstract niveau. Alles wat er nog gaat komen om bereikbaarheid te verbeteren, omarmen we op allerlei manieren en faciliteren we ook, denk ik. En een specifiek onderzoek naar hoe kunnen we een ov-pas gebruiken voor minima. We hebben daar onderzoekingen naar gedaan in het kader van die aanpak vervoersarmoede. Daar heeft u een brief over gekregen. Die behandelen we volgende maand in de commissie en dat lijkt me ook goed moment om verder van gedachten te wisselen, voorzitter, over hoe we dat vorm en inhoud geven, ook in het kader van het coalitieakkoord. Dan voorzitter, vroeg UtrechtNu! naar eigenlijk de grote projecten zoals de Merwedelijn en het MIRT die randvoorwaardelijk zijn voor de groeiopgave en hoe we daar de Staten ook in betrekken bij de voortgang. Daar wordt u natuurlijk over nog geïnformeerd. We hebben een dialoogsessie gepland op 27 maart. Maar in alle eerlijkheid, het is best spannend inderdaad. Lukt het ons

om een Merwedelijn aan te leggen die zowel Rijnenburg als de A12-zone, als de Merwedekanaalzone, op een goede manier faciliteert, zodat die groei binnenstedelijk en buitenstedelijk ook mogelijk is. Is een groot vraagstuk, vooral in relatie tot de budgettaire scope. Dus daar praat u graag over bij. En inderdaad hangen onze ambities op de verstedelijking wel sterk samen met ook de visie van de Rijkspartners daarin en zitten we niet helemaal zelf aan het stuur. Hangt het sterk samen met of het ons lukt om de middelen daarvoor ook bij mekaar te krijgen. Dus ik deel dat realisme van de fractie van UtrechtNu!, voorzitter.

Vervoersarmoede heb ik net al het een en ander over gezegd, komt volgende maand terug. Voorzitter dan: PVV maakt zich zorgen over de afschaling in het ov. Nou, dat zijn we ons allen zeer bewust en willen ook zeker daarover u nog nader informeren. We hebben daar maandelijks gesprek over weet u, met onze vervoerder, met name met Qbuzz die achter loopt.

De voorzitter: U krijgt een interruptie van de heer De Weerd. Gaat uw gang.

De heer De Weerd: Dank u wel voorzitter. Het ging eigenlijk nog even over de grote projecten, zoals de Merwedelijn. Ik zag in de termijnagenda dat er in 2024 een infosessie over gaat komen. Ik vroeg me af: is al bekend wanneer dat ongeveer gaat zijn?

De heer Van Schie: Ja 27 maart, dus dat is nog vier weken geduld en dan gaan we u nader informeren. En dat is een belangrijke stap ook, voorzitter, want we zijn natuurlijk nu bezig met het doorwerken naar een voorkeursalternatief. En alle bouwstenen daarvoor brengen we graag ook voor de Staten in kaart, zodat ze goed weten waar we mee bezig zijn. Afschaling ov, richting de PVV, wat een belangrijk onderwerp is, dus we hopen dat binnenkort we berichten kunnen sturen over de eerste opschalingen. Maar het blijft kwetsbaar om het openbaar vervoer dat we beogen ook waar te maken op dit moment met alle krapte op de arbeidsmarkt. We zien wel dat Qbuzz daar ontzettend hard aan werkt en we stimuleren ze natuurlijk ook enorm door de boetes en door de gesprekken die we daarover hebben en de monitoring die we daarop plegen. En binnenkort komt er een memo richting u waarin we dat nog nader duiden, ook richting 1 april. Dan voorzitter, SGP heeft ook nog een keer benadrukt, het landelijk gebied natuurlijk. De bereikbaarheid daarvan zijn we het heel erg mee eens. Maar u vraagt ook: hoe zit het nu met de studies en de prioritering in de verschillende projecten daarvan, als we die trajectaanpak loslaten en meer projectmatig gaan doen? Nou we geven daar wel een soort prioritering in BBP al aan? Dus als onderhoud noodzakelijk is dan gaan we daar aan de gang en pakken we mee wat we op dat moment mee kunnen pakken ook aan ambities, tenzij dat dan weer te groot is. Dan gaan we een stapje verder en maken we er weer een investeringsproject van. Dat ziet u dan ook jaarlijks in het MIP terug. Dus dat is ook het moment waarop we de projecten die allemaal in de voorraadkalender zitten langs de uitvoeringsrealiteit halen. Zien of we mensen, of we budget hebben, of we het op een gunstig moment doen en hoe noodzakelijk het is, of nog een jaartje kan wachten of nog twee. Zo maken we jaarlijks die afweging. Die krijgt u ook gemotiveerd bij alle projecten bij het MIP dan te zien. Bereikbaarheid en randweg heb ik net al iets over gezegd bij het CDA. De SP vraagt natuurlijk aandacht voor het openbaar vervoer, maakt zich zorgen over de uitbreiding van het hoofdwegennet. Dat blijft toch ook wel, maar dat is natuurlijk wel een beetje de politieke strijd die ik hier bij uw Staten ook wel merk, de twee kanten van de medaille. We moeten echt allebei doen, we kunnen niet het een laten en het ander niet doen. Het openbaar vervoer heeft het wegennet ook nodig hè. Dus als op heel veel plekken als het op de weg vaststaat, komt het openbaar vervoer ook niet verder. En hoe graag ik alle provinciale wegen tweebaans zou willen maken en nog een derde baan erbij voor de openbaar vervoer, dat dat past gewoon ruimtelijk ook niet. Dus uiteindelijk heeft ook het openbaar vervoer profijt van een goed werkend wegennet en willen we natuurlijk juist op het hoofdwegennet ook veel meer van die U-liners gaan inzetten om het spoorwegennet aan te vullen met een hoogwaardig openbaar vervoersproduct over de hoofdwegen.

De voorzitter: U wordt geïnterrupteerd door de heer Breur.

De heer Breur: Allereerst blij met de laatste toezegging dat er U-liners in het verschiet liggen. De gedeputeerde geeft aan: ook het ov heeft belang bij goede wegen. Dat is helemaal waar, maar andersom is

het ook waar, want op het moment dat er drie automobilisten ervoor kiezen de bus te nemen, heeft dat een enorme besparing op de druk van het wegennet. Je helpt dus automobilisten ook door te zorgen dat die ov-verbindingen goed zijn. Dus het is niet alleen dat het ov de wegen nodig heeft, maar het omgekeerde is ook waar.

De voorzitter: De heer Van Schie.

De heer Van Schie: Heel erg eens, voorzitter. Daarom zetten we ook in op die mobiliteitstransitie en is ons beleid er ook op gericht om het openbaar vervoer zo aantrekkelijk mogelijk te maken. Dat is natuurlijk wat meer mensen hebben gezegd, ook bijvoorbeeld over bereikbaarheid van landelijk gebied natuurlijk: als we beginnen met aanvullend vervoer en we kunnen met flexbussen en met buurtinitiatieven het openbaar vervoer ook echt aantrekkelijk maken voor mensen, dan kunnen we ook misschien wel zien dat die latente behoefte zich ontwikkelt tot een echte behoefte en meer openbaar vervoer ook reguliere lijnen gaan laten rijden. Dus ik denk dat het hier ook wel de samenleving zelf is die met de voeten zeg maar, ook als we dat maar faciliteren, aangeeft welke richting ze op willen. En als er meer gebruik wordt gemaakt van het fijnmazige openbaar vervoer wordt het grootschalige openbaar vervoer vanzelf ook aantrekkelijker. Dus dat gaat echt hand in hand. Voorzitter, Forum voor Democratie maakt zich zorgen over het ontmoedigen van het autobezit. Nou dat was zeker niet bedoeld. Dus we hebben toch blijkbaar iets fout gedaan dat sommigen van u dat erin lezen. De heer Hossain gaf het ook al aan natuurlijk, dat is heel goed- De automobilist wordt goed bediend in onze provincie en dat willen we vooral ook zo houden. Maar we willen er ook voor zorgen dat we die groei mogelijk maken. En misschien is daar wat veel aandacht naartoe gegaan in dit bereikbaarheidsprogramma. Zoals ik zojuist al zei dat het faciliteren van de groei vooral ook heel veel investeringen vraagt in de andere modaliteiten, omdat het met de auto over het algemeen al heel goed geregeld is. Maar we kunnen ons die groei niet veroorloven zonder alleen autovervoer te faciliteren, dat moet ook duidelijk zijn. Over het landelijk gebied en U-liner heb ik al het een en ander gezegd. Dan maakt de heer Van Breukelen zich zorgen over elektrische bussen en of die niet stil komen te staan. Dat is een belangrijke vraag inderdaad. We gaan ervan uit- Wat we natuurlijk uitgevraagd hebben bij onze vervoerders is vervoer emissieloos, dus we gaan ervan uit dat ze dat leveren. En stilstaande bussen is geen vervoer, dus we zullen erop aandringen dat die bussen ook rijden, maar helemaal garanderen dat er nooit een bus zal stilvallen kan ik ook niet. Dus het is wel een experiment dat we met zijn allen aangaan om het hele busnet emissieloos te gaan rijden. We weten nu nog niet of dat alleen maar elektrisch is, of dat er ook waterstofvarianten worden aangeboden. Dat moeten we nog gaan ontdekken. Daar komen we ongetwijfeld op terug bij de nieuwe concessie. En dan voorzitter, fractie van 50PLUS vroeg nog om maatwerk voor de kleine kernen en met name ook bushaltes in de buurt. Dat is natuurlijk een wens die iedereen heeft. Je wil graag het liefst de bushalte voor de deur en dat hij ook gewoon eindigt waar je wil zijn. Maar dan hebben we 900.000 bushaltes nodig in onze provincie. Dat gaat hem niet worden. Dus die balans tussen bereikbaarheid en ook efficiëntie die wordt overal altijd gemaakt. En we gaan daar natuurlijk wel ook keuzes in maken en zijn er ook steeds over in gesprek. We hadden natuurlijk gisteren een spreker ook die nog weer aangaf: zo'n halte die je net buiten de kern verplaatst hebben we begrip voor, want het is op dit moment de beste plek. Dus dat doen we ook steeds natuurlijk in gesprek met bewoners. Dus dat gaan we doen. Net al iets gezegd over hoe we in publieke mobiliteit de particuliere initiatieven ook meenemen. Zorginstellingen. Ja, dat is wel een goed punt natuurlijk dat je dat heel graag ook daar heel dichtbij wil hebben. We hebben daar nu niet expliciet iets over opgenomen. Daar kunnen we bij de vervoerplannen nog wel een keer goed naar kijken. Iets is natuurlijk al gauw een zorginstelling hè? Dus je kan ook niet bij elke tandarts en elke huisartsenpost een bushalte neerzetten. Maar als het nou echt een bovenregionale functie heeft, een ziekenhuis of zo, dan moet je natuurlijk zorgen dat het openbaar vervoer heel dichtbij kan komen. Dus als er situaties bekend zijn bij de fractie van 50PLUS, waar dat onder de maat is, dan horen we dat wel graag en dan kunnen dat natuurlijk met vervoerders en onze eigen inspanning ook bespreken. Toegankelijk ov ook voor laaggeletterdheid en senioren nemen we zeker mee. Is onderdeel van toegankelijk ov. En dan nog een pleidooi voor meer alcoholcontroles. Dat is wel weer een beetje inderdaad

een- Soms weet je niet waar je wel of niet over gaat. Het lijkt me nou niet iets dat wij daar nou heel erg over gaan. En de heer Van Reenen is daar meer in thuis dan gedeputeerde, moet ik ook bekennen. Maar we hebben wel regulier overleg natuurlijk met de politie over de handhaving op allerlei aspecten van verkeersveiligheid. En we hebben straks natuurlijk ook een heel eigen programma over verkeersveiligheid waarin gedrag ook een belangrijke rol speelt. Dus ik kan me ook wel voorstellen dat we daar ook de bewustwordingscampagnes van het Rijk nog gaan ondersteunen. Maar ook in het gesprek met de politie nog eens kijken over hoe dat gaat met die handhaafbaarheid. We hebben al behoorlijk gesprek met Openbaar Ministerie en politie natuurlijk als het gaat om de snelheid op de provinciale wegen.

De voorzitter: U krijgt een interruptie.

De heer Van Reenen: Voorzitter, dank. Neem nou niet een kopje op van versterken van de verkeershandhaving. Want als je zegt van ik ga er eigenlijk niet over, wat ik hoor zeggen, waarom neem je het dan op? Dus of je gaat erover of je gaat er niet over. Maar niet alleen blad vullen lijkt mij.

De voorzitter: Nee. Dus waar het om gaat als we dus in gesprek zijn- U had nog niet het woord. Ik wil alleen zeggen: uw vraag graag richten via de voorzitter, want u noemde zelfs het woord 'je'. Ik snap dat het spreektaal is, maar probeer uw vraag volgens de afspraak te regelen.

De heer Van Reenen: Voorzitter als u zegt kort en u gaat over dit soort futiliteiten zitten praten '...'

De voorzitter: Ik probeer de orde en de afspraken te handhaven. Dank u.

De heer Van Reenen: Duurt het alleen maar langer.

De voorzitter: Ja, begrijp ik. Maar we moeten ons allen aan de afspraken houden. Mijnheer Van Schie, aan u het woord.

De heer Van Schie: We komen ook tot een afronding langzamerhand. Verkeersveiligheid is ongelooflijk belangrijk. Daar hebben we allerlei instrumenten voor. Eén daarvan is ook de samenspel met de politie en het Openbaar Ministerie, vanuit mijn perspectief nu vooral gericht op handhaven van snelheid. Daar heb ik regelmatig gesprekken ook over het inzetten van ook meldsystemen van 'u rijdt te hard'. Ook trajectcontrole, dat soort dingen. Daar hebben we natuurlijk heel veel gesprekken al over. Alcoholgebruik stond bij mij niet vooraan op het lijstje op dit moment als een aandachtspunt. Ik ben blij dat de heer Van Reenen het inbrengt. We zullen dat ook zeker meenemen in het uitvoeringsprogramma hoe we dat ook in de campagnes vorm kunnen geven. Zo, voorzitter, heb ik een heleboel vragen geprobeerd te beantwoorden. Ook een aantal keren aangegeven: nemen we mee. Dat betekent natuurlijk ook in het proces dat we daar in de tekst en ook in de uitvoeringsprogramma's straks op terugkomen. Het wordt voor mij nog even een uitdaging om te kijken hoe we dat ook voor jullie inzichtelijk kunnen maken als commissie, wat we dan precies hieruit hebben meegenomen. Ook omdat er natuurlijk ook nog maatschappelijke inspraak komt op het bereikbaarheidsprogramma. Maar we gaan op een of andere manier proberen om dat ook in een brief of in een bijlage helder te maken welke aandachtspunten vanuit deze commissie we nog meenemen uiteindelijk in het definitief programma.

De voorzitter: Dank. Wij zien het komen. Ik zie dat de heer Van Vuuren nog een vraag of opmerking heeft.

De heer Van Vuuren: Ja. Ik moest natuurlijk even op de beantwoording van de gedeputeerde kauwen. Maar ik zou ook nog één vervolgvraag willen stellen, als u mij toestaat voorzitter.

De voorzitter: Dat gaat eigenlijk niet. Nee het is één termijn en het komt nog een keer terug, zoals ik heb gezegd en wat gedeputeerde ook zegt en dan heeft u termijn gehad om alles-

De heer Van Vuuren: Als ik het direct had gedaan was het wel toegestaan geweest, dus dat is een beetje flauw denk ik.

De voorzitter: Maar dat heeft u niet gedaan, dus- De afspraak is één termijn en daarna kunt het op een andere manier nog kenbaar maken. Het enige wat ik nog had toegezegd is dat ik naar mevrouw Flink kijk of zij nog de aangekondigde motie gaat indienen na deze beantwoording.

Mevrouw Flink: Nou voorzitter, het was zo'n uitgebreide beantwoording dat wij daar even in de fractie over gaan broeden en er nog even over gaan nadenken. Dus daar kan ik nu niet concreet op terugkomen.

De voorzitter: Prima. Dan wachten we af. De heer De Jong wil iets zeggen over een motie, geloof ik, maar zegt u het via de microfoon, dan kunnen we het allemaal horen.

De heer De Jong: Dank u wel voorzitter. Volgens mij is het de bedoeling langzamerhand dat we moties gaan aankondigen, dus bij deze kondigen we dan ook aan dat we de motie die we al hadden over de ov-pas serieus overwegen alsnog te gaan indienen. En dat we iets in de vorm van een motie overwegen op het gebied van een visievorming op innovatie en digitalisering.

De voorzitter: Prima, dan weten we dat twee moties van Volt en mogelijk een van de Partij van de Arbeid. Dus dan komt het in ieder geval op een of andere manier nog terug. De heer Van Schie wil hier nog even reageren.

De heer Van Schie: Nou misschien zou ik de suggestie willen doen om de motie dan wel nog even in de tas te houden tot nadat we het in de commissie volgende maand besproken hebben hoe we de vervoersarmoedeaanpak met elkaar bespreken. Want anders gaat dat misschien heel erg door elkaar heen lopen.

De voorzitter: Dat laat ik aan de fracties over of ze dat dan nog opportuun vinden of- Maar het is gehoord wat u meegeeft. Dank u. Dan sluiten we dit agendapunt en gaan we door naar het volgende.

12. SV Leidende Principes Energievisie

De voorzitter: Dat is het Statenvoorstel Leidende Principes Energievisie. Naar aanleiding van een motie van uw Staten worden de leidende principes nu via een Statenvoorstel aan u voorgelegd in deze commissie. Het is een behandeling in twee termijnen. En ik dacht ik begin eens een keer de andere volgorde. Maar ik zie de Van Breukelen zit niet meer- die is even weg. Dan is in ieder geval eerst 50PLUS aan de beurt. Maar omdat de heer Van Breukelen zei: ik zit steeds achteraan, dacht ik, ik draai de volgorde voor hem even om, maar ik- Dan gaan we zien of hij er zo bij is. Maar dan begin ik bij 50PLUS. Mevrouw Hoek.

Mevrouw Hoek: Dank u voorzitter. Dat is even een verrassing. Maar goed, maakt niet uit. Ik had mijn lijstje al gemaakt. Er is heel veel al- Het is niet de eerste keer dat we hierover hebben. We hebben het er al zo vaak over gehad met allerlei sessies. Gisteravond was 50PLUS ook aanwezig en dat was echt shocking wat we toen allemaal weer gehoord hebben. Het is gewoon zo van, dat bericht kwam net nog door, dat waar windmolens geplaatst worden dat tussen nu en-

De voorzitter: Mevrouw Hoek? Ik ga niet over uw inbreng, maar we hebben het nu nog niet over de meest kansrijke gebieden. Windenergie. We hebben het nu nog over Statenvoorstel Leidende Principes Energievisie. Ik herken de verwarring en overlap maar- Dus agendapunt 12.

Mevrouw Hoek: Even kijken. Leidende principes.

De voorzitter: Omdat u dus gisteravond noemt en dat ging vooral over 13.

Mevrouw Hoek: De leidende principes dat is het lokale eigenschap inderdaad van energievoorziening. De energiebedrijven, de particulieren, de coöperaties zeg maar die ook op dit moment al een tijdje in ontwikkeling zijn. Van bijvoorbeeld een aantal agrariërs als groep, die dus al hun daken vol leggen met zonnepanelen en vervolgens de energie daarvoor voor zichzelf gebruiken. 50PLUS vindt dat daar gewoon heel veel ruimte voor moet zijn, juist voor die kleinere coöperaties, groepen, et cetera. Ik las dat vandaag

ook ergens: een stukje grond, dat men daar eigenlijk woningen wil bouwen, volgens mij is het de gemeente Utrecht, en dat men heeft besloten om daar een zonneweide te realiseren. Het gebeurt ook zonneweides bij een kleine woninggroep. 50PLUS vindt dat we daar gewoon heel veel ruimte voor moeten geven, zodat niet altijd maar gezegd wordt: dat kan niet of dat willen we niet. Maar juist ook en ook zelfs bij de particulieren. Op dit moment wordt er enorm veel energiegebruik bespaard bij de gewone normale huishoudens. En op de een of andere manier wordt daar ook haast badinerend op gereageerd en daar heeft 50PLUS heel veel moeite mee. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u. U bent gelukkig terug, mijnheer Van Breukelen. Ik had speciaal voor u de volgorde omgedraaid, zodat u niet steeds achteraan drijft, of uw inbreng heeft. Dus u bent nu aan de beurt. Gaat uw gang.

De heer Van Breukelen: Dank u wel voorzitter. Ik vernam het inderdaad op de gang dat de volgorde was omgedraaid. Dank daarvoor, dus zijn wij ook een keertje als eerste aan de beurt. Heel fijn. Wat wij in het Statenvoorstel Leidende Principes Energievisie lezen, en het is toch wel enigszins zorgwekkend, is dat wij een aantal aannames zien en doelen die behoorlijk tegenstrijdig zijn. Met oog voornamelijk op de netcongestie, waar ik eerder in deze vergadering al over heb gehad, maken wij toch ons ernstige zorgen dat de provincie Utrecht streeft naar een klimaatneutrale energievoorziening, terwijl de vraag is of dit realiseerbaar is. Voornamelijk wanneer we kernprincipe oftewel gebruik D lezen: energie is in voldoende mate beschikbaar en betaalbaar voor alle inwoners en bedrijven, dan lezen wij in de toelichting dat er toch zelfs vanuit het college al twijfels zijn of dit überhaupt wel geleverd kan worden. En dat er eigenlijk al plannen klaargemaakt zijn om keuzes te maken over wie wel en wie niet aan de beurt is op het moment van energieschaarste. Dit is toch best wel een ernstig stuk wat ik hier lees. Wij zullen dan ook voornamelijk gaan zeggen: op het moment dat we voor een klimaatneutrale energievoorziening streven, daar kan iedereen zijn eigen mening over hebben, maar het ziet ernaar uit dat we het gaan doen, dan is het toch van belang dat je inzet op energievoorziening die stabiel is en blijft, zodat je voor de burgers en bedrijven in onze provincie energievoorziening kan blijven garanderen. Daarom ook de oproep: zet in op een eventuele kerncentrale voor stabiele energievoorziening. Vooral op het moment dat we met pieken en dalen toch al moeten gaan compenseren met gascentrales om überhaupt de energievoorziening stabiel te houden voor de burgers en bedrijven in de provincie. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is als volgende de SP aan het woord. Gaat uw gang.

De heer Breur: Ja dank u wel. Ik moet zeggen dat we hier een bijzonder ambitieus kernprincipe te pakken hebben. Klimaatneutrale energievoorziening in 2040, ik kan daar een heel uitgebreid betoog over houden, maar ik hou het liever kort met eigenlijk de vraag waar het om gaat. Is dit uiterst ambitieuze kernprincipe ook haalbaar, of blijft het bij streven? Voor de rest kan het wat mij betreft een hamerstuk zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Daar komen we straks in tweede termijn nog op. Als volgende de PVV, de heer Van der Star. Gaat uw gang.

De heer Van der Star: Bedankt voorzitter. Wij sluiten ons volledig aan bij de heer van de FvD. We vinden het belangrijk dat er een betrouwbare energievoorziening is voor de consument, voor de mensen en ik denk dat het heel belangrijk is om allereerst de netcongestie die op te lossen of tegen te gaan. Tot zover onze korte bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel. De SGP, de heer Vermaat. Gaat uw gang.

De heer Vermaat: Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, we zijn blij dat motie 84a met dit voorstel is uitgevoerd. We begrijpen dat er tijdsdruk was, maar danken de gedeputeerde voor zijn inzet. Voorzitter, dan gaan we naar de leidende principes of de kernprincipe en dan als eerste de kernprincipe A. Het is eigenlijk een doel of een uitgangspunt, of een besluit wat wordt geformuleerd en eigenlijk is de vraag die wij hebben: is dit ook vastgesteld door deze Staten? In de toelichting wordt verwezen naar het

coalitieakkoord en volgens mij wordt een coalitieakkoord niet vastgesteld in de Staten. Dus even een vraagje van: is dit al een besluit of besluiten we dit met het vaststellen van deze principes? Dan het onderdeel Benutten. We zijn ook blij met deze kopjes, eigenlijk de verdeling die is aangepast daarbij. We zijn blij met de realistische insteek daarvan, waarin staat dat het realisme over energieneutraal. We kunnen daarom als provincie niet energieneutraal worden. En dan wordt uitgelegd over de zelfvoorzienendheid op het vlak van energie, waarbij alle energie die gebruikt wordt op het oppervlak van de provincie ook wordt gebruikt. Dus we streven naar zo veel mogelijk, maar wij weten ook al: dit is niet haalbaar. En dat is ook goed om in het vervolg. Dan als het gaat over het gebruik. Dat begrijp ik ook helemaal en uiteindelijk komt het natuurlijk ook deels in de P-MIEK, wat we later nog bespreken. Dan eigenlijk twee punten waar wij voornamelijk de aandacht op willen vestigen, is dat stukje verbinden en dan is de eerste bij E over de laagste maatschappelijke kosten. We begrijpen de uitleg. Toch missen wij hier de onderwerpen draagvlak van inwoners en de gezondheid van onze inwoners. In de hele energietransitie zijn dit pijlers geweest voor de transitie. Als SGP vinden wij eigenlijk daarom ook dat deze toegevoegd moeten worden aan de leidende principes. En we zijn benieuwd hoe andere fracties daar tegenaan kijken. Dan als laatste nog de uitgangspunt over lokaal eigenaarschap. Dat wordt nu vrij breed geformuleerd. Wat ons betreft zou daar minimum van 50 procent lokaal eigendom moeten, maar we zijn ook benieuwd hoe andere fracties er tegenaan kijken en wat ons betreft zou dat eventueel met een amendement moeten gebeuren. Dank u.

De voorzitter: Dank u. De volgende fractie is UtrechtNu! en ik begrijp dat de heer Fiscalini digitaal aanwezig is. Gaat uw gang.

De heer Fiscalini: Ik heb een paar simpele, korten vragen. Ik zal het niet heel lang houden vanwege de tijd. Bij het punt B gaat het over de hernieuwbare bronnen en iets verder staat dat er zoveel mogelijk manier om energie op te wekken worden onderzocht. Dat lijkt mij een klein beetje met elkaar stroken als we het alleen over vernieuwbare bronnen hebben. Ik zou daar graag een verdere uitleg in krijg en van de gedeputeerde. Kan het dan ook zijn dat er bijvoorbeeld dan niet-hernieuwbare bronnen worden onderzocht? Verder bij punt C hebben we het over energiebesparing, dat wordt gestimuleerd. Dat klinkt heel mooi, maar hoe willen we dat nu precies gaan stimuleren? Want verderop hebben we het over een prijsprikkel. Die prijsprikkel hebben we gewoon een klein- Daar wringt een beetje de schoen, want niet iedereen heeft een negen-tot-vijf baan. Wordt er ook rekening mee gehouden dat bijvoorbeeld op bepaalde tijden de prijs van stroom dan duurder gaat worden of niet? En daarnaast: we gaan nu iets vaststellen in dit Statenvoorstel en daarna gaat het naar de gemeentes. Vervolgens gaat het dan weer naar de Provinciale Staten. Hoeveel sturing hebben wij dan nog op dit stuk? Of moeten we dan- Ik snap eigenlijk niet dat dan- Gemeentes die gaan dat dan zo natuurlijk vaststellen, dat snap ik, maar daarna komt het weer bij de Staten. Kunnen wij dan ook nog wel wat hierin wijzigen? Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is de volgende fractie Volt. De heer Van Lunteren, gaat uw gang.

De heer Van Lunteren: Dank u wel voorzitter. Dat grote opgave liggen in Europa en ook in onze provincie op het gebied van energie is meer dan evident. Ontwikkeling van uw visie op energie wordt door Volt daarom ook ten zeerste aangemoedigd, maar dan wel in nauwe samenhang met andere Europese regio's en de Europese bestuurslaag. Want wat ons betreft is de grootste energiepuzzel te leggen op Europees niveau. Een gecoördineerde aanpak zorgt dat we samen efficiënt en effectief kunnen zijn. Optimaal opwekken van duurzame stroom daar waar het meest logisch is en die energie dan opslaan en delen via Europese netwerken. Als we samen de transitie en innovaties faciliteren, hebben we veel sneller veel meer voor veel minder. Dit is wat Volt betreft dus hét primaire leidende principe. Nauwe afstemming met, en ondersteuning van, de Europese visies en ambitie. We vragen hierbij of de collegapartijen dit met ons eens zijn en eventueel amendementen willen steunen. De gedeelde leidende principes in het Statenvoorstel vormen een goede basis maar zijn ons inziens nog vatbaar voor aanvulling en aanscherping. De energievisie gaat over de toekomst van ons energielandschap. In elke toekomst zullen innovaties in sterke mate bepalend zijn. Ook hier is een visie op innovatie belangrijk. Volt wil dat de provincie Utrecht innovaties en

experimenten actief gaat stimuleren en faciliteren. We zouden daar graag een leidend principe van maken in de beantwoording, zoals een energiemix met veel ruimte voor innovaties en vernieuwende experimenten. Daarnaast zijn wij van harte het principe van lokaal eigenaarschap van de energievoorziening. Wij zouden dit graag aanscherpen naar het streven naar zoveel mogelijk lokaal eigendom. Het liefst 100 procent. Dit dan wel op een inclusieve wijze, zodat echt alle Utrechters een evenredige kans op deelname hebben. Tot slot voorzitter, Volt zou graag een additioneel leidend principe zien gericht op de energiemix, die veelzijdig moet zijn om risico's te verlagen en implementatie te kunnen versnellen. Het principe kan dan leiden een veelzijdige mix van alle beschikbare en haalbare vormen van opwerking. Volt zal dit principe lezen als ruimte voor kleinschalige kernenergie in de toekomst. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de ChristenUnie. Mevrouw Rikkoert, gaat uw gang.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt voorzitter. Ik wil allereerst even beginnen met een reflectie op het proces wat we de afgelopen tijd hebben doorlopen. Wij waren in de veronderstelling dat wij bij de werksessie over de leidende principes zouden worden gevoed over de dilemma's en risico's achter de leidende principes. Het was wenselijk geweest wat ons betreft als deskundigen van buitenaf waren betrokken en ons inzicht hadden gegeven, zodat we ook meer inhoudelijk een goed gesprek met elkaar hadden kunnen voeren. De eerlijkheid gebiedt te zeggen als we naar het document kijken, dat we weinig gevoel krijgen bij de leidende principes. De leidende principes zijn algemeen omschreven en ook niet zozeer toegespitst op de rol en de verantwoordelijkheden van de provincie. In de aanbevelingen van Netbeheer Nederland voor het landelijk commissiedebat Nationaal Plan Energiesysteem geven zij aan dat het heel belangrijk is dat er een goede regionale doorvertaling komt van het NPE. Het gaat om een helder toekomstperspectief voor het energiesysteem. De afgelopen jaren heeft het Rijk geen integrale visie weten te ontwikkelen, maar wel steeds meer taken naar gemeenten geschoven. En als provincie zitten we daar precies tussenin en moeten we vooral in verbinding staan met andere provincies om een gezamenlijke vuist te maken richting EZK en tegelijkertijd ook gemeentes supporten en bovengemeentelijke zaken faciliteren. Het is cruciaal dat we dit terugvinden straks ook in die provinciale energievisie. Leg daarbij dan vooral ook de verschillende scenario's voor. Kortom, met deze leidende principes kun je het in principe niet oneens zijn en wij hebben onze hoop nu gevestigd op de energievisie, waar we hopen dat daar de provinciale rol en verantwoordelijkheid nadrukkelijker naar voren komt. Bedankt.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Travaille heeft al het lampje aan, gaat uw gang.

De heer Travaille: Dank u. Wat betreft het proces sluiten we ons volledig aan bij de opmerking van de ChristenUnie. We hebben dat ook gedeeld in de werkbijeenkomst zelf. Er is eigenlijk niet goed gebruik gemaakt van de mogelijkheid om die leidende principes wat beter te bespreken en te bediscussiëren. Wel fijn dat de leidende principes zoals ze nu tekstueel voorliggen qua opbouw en qua tekst nog een verbeterlag hebben gehad. We hebben nog wel een paar wensen. De leidende principes die moeten eigenlijk altijd gaan over hoe we iets willen bereiken, in dit geval de energietransitie. Daarom is het eerste principe uit die Statenvoorstel, namelijk dat we in 2040 een klimaatneutraal energievoorziening willen hebben: dat is geen principe, want dat gaat over het 'wat', wat willen we bereiken. Dat is ons doel, het is geen principe. Dus wat ons betreft kan die eruit. Kan er gewoon boven staan. Daar moeten die principes uiteindelijk aan bijdragen. Principe B en C zouden we graag willen omdraaien. Dus besparing eerst en daarna de opwek. Dat is om allerlei redenen heel veel logischer. ChristenUnie noemde het net ook al, wij zoeken eigenlijk ook nog een principe dat gaat over de eigen verantwoordelijkheid van de provincie Utrecht. Bijvoorbeeld met betrekking tot de eigen gebouwen, de diensten, de voorzieningen. En we missen eigenlijk ook nog een principe over de rol van provincie Utrecht in RES en in besparing. In de sessie over publieke belangen kwamen nadrukkelijk ook duurzaamheid en leefomgevingskwaliteit ofwel gezondheid aan de orde. Dit zien we ook nog niet terug in de leidende principes. Misschien valt het onder de huidige opzet onder principe 1, namelijk de laagst maatschappelijke kosten waarin bijvoorbeeld ook milieueffecten

worden meegerekend. Ik weet het niet precies. Maar de Partij van de Dieren zou er voorstander van zijn om dit als een zelfstandig principe te benoemen. Bijvoorbeeld: provincie Utrecht kiest voor een duurzame energievoorziening en wendt niet af op volgende generaties en andere regio's. Overigens stond het wel in de toelichting bij de eerste infosessie. En in het verlengde hiervan: we hebben binnenkort dan een infosessie over kernenergie. Lijkt ons bijzonder interessant, maar onze fractie zou ook graag een infosessie willen organiseren of laten organiseren over de plussen en minnen van mestvergisters en biomassacentrales. Daarbij kunnen we onder andere kijken naar milieuproblemen zoals CO2-uitstoot van biomassacentrales en digestaatafval van mestvergisters. Onze vraag aan de gedeputeerde zou zijn of we zouden kunnen voorzien in een infosessie over biomassacentrales en mestvergisters. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan hebben we de PvdA, de heer Dekker. Gaat uw gang.

De heer Dekker: Dank u wel voorzitter. Mijn collega Flink heeft net een paar seconden minder overgehouden dan de gedeputeerde voor zijn collega. Maar ik heb ook iets minder te vertellen vandaag denk ik, dus mijn bijdrage zal kort zijn. Qua proces had voor ons niet per se deze leidende principes vandaag voor hoeven liggen. Het is wel zo gebeurd met een Statenvoorstel. En ik twijfel of ik het nu alsnog prettig vind of niet. Want aan de ene kant had ik graag dit nog verder uitgewerkt gezien in een breder, groter stuk. Tegelijkertijd, ook als ik luister naar de inbreng van de Partij voor de Dieren, denk ik dat het wel goed is dat dit soort punten ook worden aangebracht. Verder heb ik daarom voor nu niet zelf per se heel veel toe te voegen anders dan dat ik met belangstelling kijk naar wat de Partij van de Dieren wil gaan doen rondom amendering. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan het CDA. Wie kan ik het woord geven? Mevrouw Bikker, Gaat uw gang.

Mevrouw Bikker-Trouwborst: Dank u voor het woord voorzitter. We hebben inderdaad al Staten via een motie gevraagd om deze leidende principes naar voren te halen en te expliciteren. Wij vinden het goed dat het er nu ligt en waarvoor dank aan alle genen die daaraan hebben bijgedragen. We herkennen de inhoud voor het grootste deel. Tegelijkertijd hebben we ook een aanvulling. We vinden dat gezondheid, en dat is zojuist ook al benoemd geloof ik door de SGP, als leidend principe ook echt een plek verdient in deze energievisie. Niet alleen horen we dit vaak terug bij gesprekken met inwoners, maar het is ook de lijn die we de afgelopen jaren als CDA maar ook volgens mij binnen deze Staten gevolgd hebben met elkaar. En het is de intentie van de provincie ook om gezondheid als leidend principe en als kernprincipe steeds te hanteren. Deze toevoeging kunnen we wellicht ook als een amendement gaan indienen. Dat hebben we in het kader van de RESSen toen ook gedaan en die werd meen ik unaniem aangenomen, in ieder geval heel breed gesteund. Daarnaast is er nog een ander punt waarvan we zeggen: is dat ook niet iets voor toevoeging aan deze notitie? Dat gaat over de zorgvuldige inpassing van energievormen in landelijk en stedelijk gebied. En daar zorgvuldigheid in betrachten, een soort balans in zien te vinden. Ook dit streven vinden wij dus passend als leidend principe in deze energievisie. We worden natuurlijk ook graag van gedeputeerde hoe hij daar in staat. Tot zover voor nu.

De voorzitter: Dank u wel. Dan D66. Wie kan ik het woord geven? De heer Borger gaat uw gang.

De heer Borger: Dank u wel voorzitter. Wij herkennen ons in de leidende principes. Die zijn erg breed geformuleerd zoals ook door de ChristenUnie al aangegeven. We onderschrijven de principes bijvoorbeeld waar het gaat om lokaal eigendom, het combineren van de energietransitie met andere opgaven zoals het versterken van natuur en landschapskwaliteit. Ook onderschrijven we de aandacht voor besparen, betaalbaarheid en maatschappelijke kosten en baten, waarbij, zoals de PvdD al voorgesteld heeft, besparing eigenlijk het startpunt moet zijn. De SGP gaf aan: het streven zou moeten zijn naar 50 procent lokaal eigendom of meer. Waar dat mogelijk is, onderschrijven wij dat ook graag. Maar waar dat in specifieke situaties niet haalbaar blijkt, is het wel belangrijk om oog te houden- om te voorkomen dat projecten stil komen te vallen. En wij blijven aandacht houden voor de integratie van de energieopgave met andere ruimtelijke opgaven, zoals landbouw, erfgoed en woningbouw. We kijken uit naar de verdere

uitwerking van de visie en dat geldt tot slot ook voor de uitkomsten van het participatietraject, die pas over een paar weken beschikbaar kwam. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is de VVD. En het wordt mevrouw De Man.

Mevrouw De Man: Dank u wel voorzitter. We zijn blij met de toevoeging die we hebben aangedragen over voldoende mate beschikbaar en betaalbaar voor alle inwoners en bedrijven. Opmerking van de ChristenUnie sluit ik me bij aan over het proces. Dat liet af en toe te wensen over. We kijken uit naar de voorstellen van de Partij voor de Dieren, die klinken erg zinnig. En over het principe draagvlak gezondheid en wat is nou precies onze rol, daar beraden we ons nog mogelijk op een amendement. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Matser.

Mevrouw Matser: Dank u wel. Ik wil toch ook beginnen met zeggen: van GroenLinks had het niet per se gehoeven om nu de leidende principes los te bespreken. Dat is vooral omdat we zien dat het lastig is om onderscheid te maken tussen die leidende principes en het document wat zo meteen voor komt te liggen, omdat de leidende principes eigenlijk nog weinig uitwerking hebben. En die krijgen dat ook pas zo meteen in het visiedocument. Desalniettemin zouden we graag nu alvast graag een aantal aandachtspunten meegeven bij deze goede start. Dat gaat om vijf aandachtspunten. De eerste is dat het kernprincipe A, dat loopt nu tot 2040. Dan willen we een klimaatneutrale provincie zijn. Maar de energievisie loopt tot 2050, dus het zou volgens GroenLinks goed zijn om ook een doel op te nemen wat loopt tot 2050. Daar zouden we bijvoorbeeld aan toe kunnen voegen: we willen verdere besparing, zodat we in toenemende mate zelfvoorzienend kunnen worden in 2050. Dan bij punt B of F, dat is nog een beetje de vraag: punt B gaat over de hernieuwbare bronnen willen we optimaal benutten en punt F over dat we de transitie zoveel mogelijk combineren met andere opgaven. Dat sluit eigenlijk aan bij een oproep die er breder werd gedaan om de gezondheid van een mens te betrekken. Het is denk ik goed als die expliciet benoemd worden in de leidende principes. En dat geldt ook voor natuur. Beide staan nu niet expliciet benoemd in de leidende principes. En als dat niet logisch is om te in te passen in de energievisie, zou het interessant zijn om te kijken of die passen in deze leidende principes. Punt 3 gaat over punt C, de energiebesparing. We zouden graag zien dat dat natuurlijk ook tot stand komen met regelgeving en handhaving, maar dat is waarschijnlijk een onderdeel wat zal landen in de uitwerking in de energievisie en dat we daarom nog niet nu zo kunnen zien in dit leidende principe. Punt 4 gaat over punt D, de beschikbaarheid en de betaalbaarheid is namelijk inderdaad erg belangrijk voor GroenLinks. Alleen in onze provincie wonen naast inwoners en bedrijven ook maatschappelijke organisaties en zijn er mogelijk nog andere doelgroepen die gebruik maken van energie en de beschikbaarheid en betaalbaarheid van energie is niet alleen voor inwoners en bedrijven belangrijk, maar ook voor hen. Dus graag zouden we die nog terugzien in dit principe. Dan het laatste principe gaat over lokaal eigenaarschap. In navolging van de SGP, Volt en volgens mij waren er ook nog een aantal andere partijen, zouden we ook daarbij graag een explicietere doel zien, zoals inderdaad bijvoorbeeld die 50 procent of mogelijk zelfs 100 procent. Dus daar denken we graag over mee met voorgenoemde partijen. We kijken met enthousiasme uit naar het vervolg en ik hoor graag van de gedeputeerde of deze punten een plek moeten krijgen in de leidende principes of in de visie. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan mevrouw Van den Broek, BBB. Gaat uw gang.

Mevrouw Van den Broek: Dank u wel voorzitter. Allereerst wil ook BBB de gedeputeerde en de ambtenaren bedanken voor het uitvoeren van motie 84a. Dan ga ik snel over tot het lijstje. Wij missen in het lijstje van de leidende principes in ieder geval twee punten die in onze ogen van cruciaal belang zijn en waar wij aandacht voor willen vragen. Er zijn er meer, maar die zijn onder andere door onze collega van de Partij voor de Dieren aangedragen. Om die reden zouden wij dan ook enkele aanpassingen willen zien voordat wij akkoord kunnen gaan met deze leidende principes. Bij punt H zien wij graag staan dat het uitgangspunt lokaal zeggenschap is en vervolgens ook lokaal eigenschap. Dit zijn echt twee punten die je niet onder één noemer kunt plaatsen. Wat BBB betreft staat lokaal zeggenschap boven lokaal eigenaarschap. Het kan

namelijk niet zo zijn dat als je geen geld hebt om te investeren in bijvoorbeeld een coöperatie, je vervolgens geen recht hebt op zeggenschap over wat er in jouw directe omgeving gebeurt. Dus nogmaals wat BBB betreft eerst lokaal zeggenschap en daarna pas lokaal eigenaarschap. Dit is overigens niet alleen een punt van BBB. De gedeputeerde heeft eerder aangegeven het advies van het Burgerforum als zeer zwaarwegend mee te nemen. Ook in dat advies wordt aangegeven dat het lokaal zeggenschap vooral belangrijk is en dat daarna lokaal eigendom komt. Vervolgens missen wij een punt I: er moet duidelijk zicht zijn op gezondheidsrisico's via gevalideerd onafhankelijk onderzoek, bijvoorbeeld zodat tijdig maatregelen kunnen worden getroffen. Omdat wij bovengenoemde punten zo belangrijk vinden, kunt u van ons hierover een amendement van BBB verwachten, eventueel in samenwerking met Partij van de Dieren en iedere andere fractie die hierbij wil aanhaken. Gezien de tijd laat ik het hierbij.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is de eerste termijn van de commissie geweest. Ik kijk naar de gedeputeerde. Kunt u meteen beginnen?

De heer Van Essen: Ja hoor.

De voorzitter: Dan gaan we meteen door met de heer Van Essen.

De heer Van Essen: Dank. Dank ook voor deze complimenten. Eerst in plaats voor de organisatie die inderdaad met stoom en kokend water dit Statenvoorstel in elkaar heeft gezet naar aanleiding van uw motie van december. Misschien een paar dingen over het proces, naar vandaag toe maar ook na vandaag. Het klopt dat- Er zijn natuurlijk twee infosessies geweest. Een infosessie over de leidende principes en een werksessie over de energievisie. In die laatste kwam wat minder terug van de die leidende principes. Dus ik herken dat dat wat verwarring heeft opgeleverd. We zijn ook bezig om een vervolg daarop te organiseren en daar willen we- Die moet beter qua werksessie dan de vorige, laat ik het zo zeggen. Dan misschien even het proces na vandaag. Na de Statenvergadering dan stelt u de leidende principes vast. Er lopen parallel een paar participatieprocessen. Daar heeft u ook in de motie toe opgeroepen. Daarna gaan we die energievisie verder uitwerken, hebben we met u nog een sessie over en dat gaat u ook uiteindelijk vaststellen. En we hebben inderdaad in de tussentijd ook afstemming met gemeentes en andere partners, omdat we natuurlijk ook zeer hechten aan hun inbreng. Maar u stelt hem vast, dus dat is dat dat is uiteindelijk- En u kunt het dan ook gewoon weer amenderen, net als u dit Statenvoorstel, deze leidende principes ook kunt amenderen. Dan: ik merk dat er best veel van uw inbreng ook gaat over de rol van de provincie en hoe gaan wij de energietransitie vormgeven en als bestuurslaag stimuleren of versnellen. Daar gaat de energievisie niet over. Die gaat er echt over: hoe ziet het energiesysteem in onze provincie eruit in 2040, 2050. Niet zozeer over onze rol, dat is meer een aangelegenheid programma, rolopvatting. Dat zijn echt andere dingen. Dus als u zegt: hier staat niet zoveel in over die rol, dat klopt, maar daar gaat de energievisie ook niet echt over. Dus dat is denk ik goed om even bewust van te zijn. En ik denk ook het aanvullen van die leidende principes met zaken die daarover gaan. Dan wordt het denk ik wat schimmigs. Dus dat zou ik u ontraden.

De voorzitter: De heer Travaille, gaat uw gang.

De heer Travaille: Die rol van de provincie is natuurlijk wel hartstikke belangrijk in de hele energietransitie. Waar komt die dan wel tot uitdrukking?

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: We hebben natuurlijk een energieprogramma op dit moment en daar komt natuurlijk, gewoon lopend, dat moet natuurlijk ook herijkt, hernieuwd worden en daar komt dat aan bod. Ik hoorde mevrouw Matser bijvoorbeeld over handhaving, energiebesparing en dat is niet iets wat in de leidende principes, maar ook niet zozeer denk ik in de energievisie thuishoort. Wel van dat bedrijven, want daar gaat het dan denk met name over, heel veel minder energie besparen en hoe dat dan eruitziet, wat daarvoor no- hoe dat systeem er dan uitziet in 2040 2050. Dat is de kern van de energievisie. Dus niet wat wij

daaraan bijdragen. Dat hoort meer in het programma thuis. Dan de vraag nog vanuit de ChristenUnie. Die zegt: het is misschien wat algemeen. Dat klopt en dat is natuurlijk ook de aard van die leidende principes. Dat is natuurlijk ook bij het debat in december hebben we dat met elkaar gewisseld, heb ik u al aangegeven: die leidende principes zijn wat algemener van aard. Spannende keuzes komen bij de structurerende keuzes voor het energiesysteem, want daar gaat het meer over het systeem zelf en dat is de doorvertaling hiervan. Dus herken ik en begrijp ook dat u dat op die manier apprecieert. Dan is denk ik goed om eventjes een aantal van de principes even langs te lopen waar een aantal fracties opmerkingen over hebben gemaakt. Beschikbaar en betrouwbaar is een van de principes en ik denk dat er meerdere fracties, maar onder andere Forum en de PVV, die zeggen: wij vinden dat heel belangrijk en heb daar ook aandacht voor dat die energie beschikbaar en betrouwbaar is. Waarbij GroenLinks denk ik terecht zegt: dat is ook voor maatschappelijke organisaties. Als u daaraan hecht, kunt u daar natuurlijk een amendement over indienen, maar de beschikbaarheid en betrouwbaarheid die staat er niet voor niks als principe erin, dus dat is zeker zo. En dat er soms enige spanning zit dus die principes is natuurlijk ook evident. Dat is natuurlijk zeker zo. Dat wordt natuurlijk ook het interessante bij de uitwerking in de visie zelf. Bij klimaatneutraal, daar hadden we ook meerdere opmerkingen over: is dat haalbaar? Onze inschatting: klimaatneutraal in 2040 is haalbaar. Energieneutraal, dat betekent dat je als provincie volledig zelfvoorzienend bent, dat lijkt wel te ambitieus. Ook gezien de kenmerken van onze provincie. En dat is ook echt een andere ambitie. Die staat hier dus ook niet bij. Is klimaatneutraal 2040 al bestaand, al vastgesteld, vroeg de SGP. Dat is niet zo. Zo snel mogelijk CO₂-neutraal, staat er volgens mij in de omgevingsvisie, maar dat geldt voor alles, niet alleen voor energie. En in het coalitieakkoord is het specifiek gemaakt: klimaatneutraal energievoorziening 2040 en dat is ook hierin opgenomen. En in het Statenvoorstel staan een aantal andere doelen, die zijn wel eerder door u vastgesteld. Zoals 55 procent hernieuwbare elektriciteit in 2030 onder andere. GroenLinks die zegt nog: zou je niet nog iets voor 2050 eraan toe kunnen voegen: in toenemende mate zelfvoorzienend? Zou kunnen. Als u er zo aan hecht, kunt u ook nogmaals daar een amendement over indienen. Uiteindelijk, het ligt nu bij u. Laat dat ook helder zijn. Ik weet niet of het nou heel veel toevoegt. Ik denk, 2040 klimaatneutraal is ambitieus. Dat vraagt ook de SP: is het haalbaar? Wij denken wel, maar het kan betekenen dat je een deel van die energie, die klimaatneutrale energie, dus van elders zult importeren. Lokaal eigenaarschap. Veel partijen hechten daar zeer aan. U zegt: moet dat niet minimaal 50 procent zijn? Dat gaat dan natuurlijk- Als u dat zegt, denk ik vooral aan de opwek. Dus het is misschien zelfs niet eens alle opwekken. Want ik weet niet of een aardwarmtepomp bijvoorbeeld 50 procent lokaal eigenaarschap kan hebben. Is een interessante, maar ik weet niet zeker of dat zich daarvoor leent. Dus dat is denk ik- Hoeveel procent lokaal eigenaarschap voor wat voor onderdelen van het energiesysteem, dat lijkt mij nou typisch iets wat meer bij die structurerende keuzes hoort. Dus u zegt hier eigenlijk: leidend principe, we willen zoveel mogelijk lokaal eigenaarschap en dit zijn meer doorvertalingen daarvan. Dus ik denk als je dat nu al zo specifiek gaat maken- En of dat voor alle onderdelen van het energiesysteem minimaal 50 procent eigendom reëel is, ik noem maar wat, een hoogspanningsstation, wilt u dat ook? Want dat zou dan bijna het uitvloeisel zijn. Dus ik kan me voorstellen dat dat uitwerking is die meer in die visie zelf thuishoort. Het principe lokaal eigenaarschap hoor ik breed ondersteund, waarbij de BBB ook zegt ook lokaal zeggenschap. Dat is denk ik ook wat er- Nogmaals, als u zegt dat wil ik meer benadrukt zien, dan zou je natuurlijk ook daar een amendement over kunnen toevoegen. Dat is ook aan u. Dan kom ik bij maatschappelijke kosten. Daarvan zeggen meerdere partijen, soms in relatie tot maatschappelijke kosten, ook soms los daarvan, het aspect gezondheid dat zouden we graag steviger terug willen zien. Dat is inderdaad nu vervat onder maatschappelijke kosten. U zegt misschien: dat zou wel een apart leidend principe kunnen zijn, dat ook het toekomstig energiesysteem moet bijdragen of moet passen binnen een gezonde leefomgeving en een efficiënt ruimtegebruik of zoiets. Ik kan me best iets voorstellen als u zegt: dat vind ik een belangrijk principe om dat toe te voegen. U zou het ook kunnen toevoegen onder dan wel maatschappelijke kosten, dan wel onder, principe F is dat, geloof ik, combineren met andere opgaven. Maar ik herken dat dat een aspect is, die gezondheid, wat er misschien nog explicieter in zou kunnen. Dus daar kan ik me wel iets bij voorstellen, ook omdat ik heel veel fracties dat aspect hoor benadrukken. Draagvlak: die staat er wel al in. Die staat nu bij het principe van

lokaal eigenaarschap al genoemd. Dus dat is denk ik wel al gecoverd, bij in ieder geval de beschrijving daarvan wordt er ook aan gerefereerd. Hernieuwbare bronnen: UtrechtNu! vraagt waarom hernieuwbaar? Dat hangt natuurlijk samen met die- Even kijken, waar zit UtrechtNu!? Daar zit ik even- O dat was via het scherm. Vandaar. Hernieuwbaar, dat hangt ook samen met de klimaatopgave en dit is inderdaad wel een ambitie. Als u zegt: ik wil andere bronnen, dan wordt natuurlijk ingewikkelder om de klimaatopgave te stellen. Maar wij hebben gemeend dat maximale inzet hernieuwbare bronnen ook in lijn met het Nationaal Plan Energiesysteem en daarin wordt dit principe ook benoemd. Dus daar sluiten we eigenlijk hiermee bij aan. Energiebesparing: UtrechtNu! vraagt hoe dat te stimuleren. Dat is dus typisch iets, dat gaat over onze rol, dat hoort echt in een programma thuis. Dat hoort niet in de energievisie thuis hoe dat te stimuleren, maar wel hoe- En zeker niet als het gaat om onze rol. Dus dat over die zaken. Dan was er nog de vraag van Partij voor de Dieren over de infosessie over mestvergisters. Ik dacht wij hebben al een informatiesessie over groen gas gehad, dacht ik, niet zo lang geleden, dus dat wordt dan misschien een beetje dubbel op. Maar misschien- Ik kan dat ook nog wel even uitzoeken- Maar ik meen dat daar onlangs al een informatiesessie over geweest is. Ja, die is terug te kijken hoor ik ook. Ik denk dat ik daarmee alle vragen heb beantwoord.

De voorzitter: Dan doe ik eerst even een rondje gemiste vragen of nog niet beantwoorde vragen. Daar zie ik geen- Mevrouw Bikker, is een vraag van u nog niet beantwoord? Daarna komen we aan de tweede termijn hè, dus dan krijgt u nog alle-

Mevrouw Bikker-Trouwborst: Dacht ik, ja. Inpassing, zorgvuldige inpassing landelijk stedelijk gebied.

De voorzitter: Ik hoor de gedeputeerde ook zeggen, dus de heer Van Essen.

De heer Van Essen: Ja dat klopt. Had ik ook nog niet gezegd. Kijk, u zegt landelijk stedelijk. Dat is een tweedeling. Ik kan me voorstellen dat het u vooral gaat om een zorgvuldige ruimtelijke inpassing. En ik zou me kunnen voorstellen- Ook dat is een principe waarvan ik denk: dat past heel erg bij lage maatschappelijke kosten, want dat gaat ook over gezondheidsaspecten, dat gaat ook over andere maatschap- Dat gaat niet alleen over kosten, maar dat gaat ook over maatschappelijke kosten. En het valt natuurlijk ook wel bij het combineren met opgaven. Maar als u overweegt om het principe toe te voegen als energievoorziening die past binnen een gezonde leefomgeving en zorgvuldig ruimtegebruik, dan kan ik me voorstellen dat dat misschien een modus zou kunnen zijn om ook dit element een plek te geven, zonder dat de lijst leidende principes twee keer zo lang wordt, want dat zou misschien wat overdone zijn.

De voorzitter: Mijnheer Travaille heeft ook een vraag die nog niet beantwoord is. Gaat uw gang.

De heer Travaille: Eigenlijk geldt dat voor driekwart van onze vragen. Moet ik ze nog een keer herhalen?

De voorzitter: Ik denk het wel, tenzij het gaat om dat u het antwoord niet vindt passen. Maar als er echt geen antwoord is gegeven, gaat uw gang.

De heer Travaille: Dat we- Wat als eerste principe beschreven staat, dat we dat zien als een doel en zeker niet als een principe, omdat het gaat over wat we willen bereiken en niet hoe we het willen bereiken. Dat we B en C willen omdraaien omdat we dat logischer vinden. En dat we belangrijk vinden om een principe te formuleren over duurzaamheid en leefomgeving.

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Die laatste heb ik volgens mij zojuist wat over gezegd. Dat raakt volgens mij aan waar we het net over hadden, over gezondheid, de leefomgeving. Dus ik zou me kunnen voorstellen dat- Volgens mij heb ik daar net wat over gezegd, dat dat onder maatschappelijke kosten en onder combineren met andere opgaven valt. Maar u zou daar ook een aparte van kunnen maken. Dan zou ik u aanraden om daar iets van te maken wat gezondheid, leefomgeving, zorgvuldig ruimtegebruik wellicht combineert. Eerste is geen principe en u zegt het gaat alleen maar over het 'hoe'. Nou, dat vraag ik me af. Het gaat denk ik over

wat zijn de kenmerken van ons energiesysteem in 2040, 2050. Klimaatneutraal is natuurlijk een heel wezenlijk kenmerk van dat energiesysteem. Ik zou u afraden om dat eruit te halen, omdat dat volgens mij wel een belangrijke richting geeft aan die energievisie. Als u zegt: daar hecht ik niet aan, of dat mag ook 2080 zijn, dan heeft dat best wel impact op hoe dat systeem eruitziet dus hoe die visie er ook uitziet. Dus ik zou dat- Of dat nou het 'wat' en het 'hoe', ik weet niet of dat nou met een schaarstje te knippen is. Ik denk, het gaat allemaal over de kenmerken van het systeem in 2040, 2050 en dit lijkt mij belangrijk. B en C omdraaien? Ja, kan. We hebben volgens mij op advies van, na de suggesties van Partij voor de Dieren wat tussenkopjes. Als u zegt: eerst besparen- De volgorde is geen prioriteitsvolgorde wat ons betreft. Dus dat laat ik er nu- Als u zegt, dat vinden we dusdanig zwaarwegend, zou je dat kunnen omdraaien. Volgens mij heb ik daarmee ook alle vragen van de Partij van de Dieren gehad.

De voorzitter: Ik zie dat de heer Travaille nog een hand opsteekt. Er is toch nog één vraag niet beantwoord. Gaat uw gang.

De heer Travaille: Ja. Het aspect waar GroenLinks ook aan refereren, namelijk natuur en duurzaamheid, komt ook niet terug in de leidende principes.

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Dat zit dan in die lage maatschappelijke kosten en het combineren met andere opgaven. Maar hiervoor geldt ook als u zegt- Het gaat eigenlijk allemaal over de impact, denk ik, van energie op de leefomgeving en op gezondheid en ook ruimtegebruik. En ik zou me kunnen voorstellen dat u daar, want dat hoor ik in verschillende gradaties terug en ik zou me goed kunnen voorstellen dat u zegt: dat is eigenlijk een aspect dat we meer benadrukt willen zien. We hechten aan het principe wat dat tot uitdrukking brengt. En dan zou ik me kunnen voorstellen dat een principe in de trant van een energiesysteem waarbij ruimte zorgvuldig wordt gebruikt, past bij een gezonde leefomgeving en ook een vitale natuur. Iets in die zin. Dat u daarmee denk ik ook de impact op de leefomgeving, want daar gaat het denk ik dan over, op die manier ook als principe benoemt. Daar zou ik me best iets bij voor kunnen stellen.

De voorzitter: Dank. Volgens mij zijn er dan geen gemiste vragen meer of onbeantwoorde vragen. Dan kijk ik even rond of er behoefte is aan een tweede termijn. Daarna kom ik nog weer bij u terug over de aangekondigde amendementen. Is er behoefte aan een tweede termijn bij een aantal fracties? Steekt uw hand op als u daar behoefte aan heeft. Ik zie SGP en Partij voor de Dieren. Dan begin ik even bij de SGP. Mijnheer Vermaat, gaat uw gang.

De heer Vermaat: Voorzitter dank u wel. Dankt gedeputeerde ook voor zijn antwoorden. Als het gaat over die eerste over die 2040. Dat vind ik wel misschien nog een verduidelijkingsvraag richting de gedeputeerde. Aan de ene kant zegt u: is bijna niet haalbaar. Tegelijkertijd laat u het toch staan. Moet het dan niet een realistische, moet er dan niet 2050 van worden gemaakt, als dat wel haalbaar is in uw ogen? Als het gaat over- We zijn blij met de andere reacties als het gaat over draagvlak, gezondheid en eigenaarschap, om daar een amendement over in te dienen en daar willen we graag ook met jullie in samenwerken. Dus dat komt dan na deze vergadering wel. Dank ook de meewerkende reactie van de gedeputeerde daarbij. Misschien is het, als het even over het laatste puntje gaat over dat eigenaarschap, misschien kan een formulering dan daarin zijn dat bijvoorbeeld bij opwek van energie en warmte gaat, dat je hem daarin specificeert in de leidende principes, zodat je daarin ook alweer stuurt. En ik denk dat dat ook wel het doel daarvan is. En misschien een ander woord voor draagvlak zou misschien een stukje acceptatie kunnen zijn wat je wél kunt meten. Draagvlak is wat lastiger. Dus dat is misschien ook iets voor ook misschien andere fracties, of na deze vergadering om dat te bekijken. Maar ik ben zijn blij dat we dit wel bespreken en tegelijkertijd wil ik ook nog wel aansluiten bij de opmerking van de ChristenUnie heb ik niet gedaan over het proces, maar we zijn blij dat we stapje voor stapje de goede kant op gaan. Ik dank u.

De voorzitter: Dank u wel. En dan wilde de Partij voor de Dieren, de heer Travaille nog in tweede termijn.

De heer Travaille: Ook dank voor de beantwoording. We zien ook inderdaad mogelijkheden voor een aantal amendementen. Voor wat betreft vraag met betrekking tot een infosessie over biovergisters. Sorry. Biomassacentrale en mestvergisters. Ik zag hier meer vragende blikken. Laten we even inventariseren hoeveel behoefte daarin is. Ik zag niet meteen een punt van herkenning toen er werd gezegd: daar is eerder iets over geweest. En het laatste punt: dat de energievisie alleen gaat over het energiesysteem. Ik weet dat de gedeputeerde dat eerder heeft gezegd. Wij vinden dat heel erg jammer. We vinden het eigenlijk niet passend. We vinden eigenlijk dat die energievisie de visie zou moeten zijn die ten grondslag ligt aan de manier waarop wij de energietransitie doen en dus eigenlijk als basis zou moeten gelden voor het energieprogramma. Als het dan toch zo smal moet zijn dat de energievisie alleen gaat over systeem, laten we het dan de energiesysteemvisie noemen, dan is het tenminste duidelijk. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Verder volgens mij geen nieuwe handen. Dan kijk ik naar de heer Van Essen en aan u het woord.

De heer Van Essen: Een paar dingen. In de eerste plaats. SGP zegt: klimaatneutraal, energieneutraal, het is niet haalbaar en toch stelt u het voor. Het zijn twee verschillende dingen. Klimaatneutraal, energievoorziening 2040 is in onze ogen haalbaar. Energieneutraal in de provincie Utrecht, dat is echt iets anders. Zelfvoorzienend in de energievoorziening. Dat lijkt wel een brug te ver, zeker voor 2040, dus daarom hebben we ook het doel klimaatneutraal 2040, energievoorziening klimaatneutraal, hierin opgenomen en dat andere aspect niet. Zelfvoorzienend in 2040. Maar dat is echt iets anders. Dat zijn twee verschillende dingen. Van het eerste zeggen we: het is haalbaar en daarom staat het erin. Het tweede zeggen we: het is niet haalbaar en daarom staat het er niet in. Het staat er ook in dat het niet haalbaar is. Partij voor de Dieren wat betreft de informatiesessie. Ook even qua belasting ambtelijke organisatie, daar wil ik dan ook echt even voor staan. We hebben echt, dat is volgens mij nog dit jaar geweest of anders eind vorig jaar- O de info is al gedeeld. Dus dan zou ik toch even willen oproepen daar goed naar te kijken. Als er een extra behoefte is, kunnen we daar altijd in faciliteren, maar het moet ook nog enigszins behapbaar zijn voor de organisatie. Dus laten we kijken wat realistisch is en of daar bredere interesse voor is. Energiesysteemvisie: ja het heet energievisie. Dat is gewoon ook zo vanuit EZK gevraagd aan alle provincies. U zegt, het zou ten grondslag moeten liggen aan het programma. Dat is niet hoe we dat voorzien hebben. Dat is natuurlijk- Het geeft wel input aan het programma, omdat het richting geeft over waar wil je naartoe met het energiesysteem en dan vervolgens de vraag hoe ga je als provincie daaraan bijdragen? Maar dat laatste is echt wel een andere vraag. Er is voor gekozen, dat past ook hoe het vanuit EZK is gevraagd, om dat wel in brokken op te knippen. Dit is eerst: hoe ziet dat systeem eruit in 2040, 2050. En die vraag is al ingewikkeld genoeg, kan ik u zeggen.

De voorzitter: Dank. Dan kijk ik nog even de zaal rond, want verschillende fracties hebben amendementen aangekondigd. Ik heb nog geen moties gehoord, maar wellicht zijn die er ook. Dan het voorstel: hoe gaan we dit in PS behandelen? Klein debat, is dat voldoende? Kunnen fracties die nog steeds overwegen een eigen amendement in te dienen even ook de hand opsteken? Dan hebben we een beetje een beeld. Eén twee drie vier vijf zes zeven acht. Dat zijn er best veel. Negen zie ik. Er is misschien wat overlap, dat het samen kan. Is een klein debat voldoende, wat schat u in met zijn allen? Ik zie daar achter schudden. Dan wordt het normaal debat. Daar kan men mee leven? Ja. Dan wordt voor PS worden alle amendementen voorbereid met elkaar. Prima, dank. Dan hebben we dit agendapunt ook behandeld.

13. SB meest kansrijke gebieden windenergie

De voorzitter: Gaan we door naar het agendapunt 13, de Statenbrief meest kansrijke gebieden voor de windenergie. Dan ben ik toch geneigd om mevrouw Hoek als eerste weer het woord te geven omdat ze daar net om gevraagd heeft en al was begonnen. Dus mevrouw Hoek, aan u het woord.

Mevrouw Hoek: Dank u voorzitter. Ik was natuurlijk net al begonnen. We hebben natuurlijk al heel veel dingen besproken. Nog een keer en nog een keer en nog een keer. Ik wil nog een paar trefwoorden nog wel

even opnoemen. Waar niet aan gedacht is, waar we nog nooit iets over hebben gehoord, is bijvoorbeeld als er veel windmolens geplaatst gaan worden, de vermindering van woningwaarde. Net kreeg ik een artikeltje doorgestuurd van een bevriende fractie en ja de woningwaarde. Hoe dichterbij de woningen komt, hoe minder een woning waard wordt, omdat niet iedereen dichtbij een windmolen wil wonen. Dus in de verkoop: hoe gaan we dat- Hoe gaat de provincie dat handelen? Komt hij met compensatie? Gaat u zeggen: als u het toestaat, dan gaan wij de vermindering compenseren? Ik stel het maar even. De misleidende propaganda van dat het allemaal zo geweldig is et cetera. We hebben gisteravond toch echt gehoord dat er een heleboel inwoners en gemeentes er heel anders over denken. Misleidende enquête. Dan wil ik ook nog wel even stellen dat dat gewoon totaal niet is gegaan zoals het behoort te gaan. De onderbouwing. Dwang, dreigen van als je niet met voorstellen gaat komen en niet gaat doen zoals de gedeputeerde, oftewel het college dit wil, dan gaat het onder dwang. Effecten leefomgeving, is ook gisteravond weer aan de orde gekomen. Gezondheidsklachten. In Frankrijk wordt het al gecompenseerd met meer dan 100.000 euro boete om de mensen te kunnen laten verhuizen. Maar waar ik het eventjes- En dan hebben natuurlijk, dat zal de Partij van de Dieren zeker niet ontkennen, de turbines die er zijn, vermalen duizenden vogels en verder gebeurt er ook van alles in de buurt van windmolens wat dieren betreft. Maar voorzitter, waar 50PLUS het eigenlijk over wil hebben is: er is 7 juli 2023 een intentieverklaring getekend samen met Stichtse Vecht, Ronde Venen en Utrecht, provincie en Rijkswaterstaat. Mogelijkheden voor zonne-energie. Het vreemde is namelijk dat bij OER - OER staat voor Opwek van Energie op Rijksvastgoed, daar hebben we ook wel eens een keer een memo van gekregen - daar staan wel de meldingen van andere gemeentes, clusters eigenlijk die een intentieverklaring hebben getekend. Maar die van deze die ik zojuist noemde, Stichtse Vecht, Ronde Venen, Utrecht, provincie en Rijkswaterstaat, is niet te vinden. Terwijl de gemeente Stichtse Vecht gewoon een persbericht heeft uitgedaan naar RTV Utrecht, Stichtse Vecht, en daar staat het gewoon breed in. Er is ook gevraagd, is mij ter ore gekomen bij de griffie. Ik wil graag die intentieverklaring toegestuurd krijgen en het antwoord was: nou dat kan niet, want het is vertrouwelijk. Wij hebben hem ook nooit gekregen, en dan heb ik het over de Staten. Waarom is het vertrouwelijk en waarom zijn wij, de Staten, er niet van op de hoogte gesteld, terwijl er wel een melding gedaan wordt in OER, oftewel Opwek van Energie op Rijksvastgoed? Het is een memo van de gedeputeerde mijnheer Van Essen van 31 oktober 2022. Daar de staat stand van zaken Opwek van Energie op Rijksvastgoed. Rijksvastgoed is heel lang niet meer aan de orde geweest en dat wil dus zeggen, tenminste zo denkt men, dat wat Rijksvastgoed is, oftewel grond, daar zou dan de gemeentes niet over te zeggen hebben en daar kan je dan ook eventueel windmolens plaatsen. Maar het is vaak langs snelwegen die de ene keer wel vlak langs een gemeente gaan of langs een dorp of wat dan ook. En dan zou het maar zo kunnen, en daar wil ik graag een antwoord van ontvangen van de gedeputeerde: is het dan zo, is dit een sluiproute om toch daar op plaatsen waar dan zogenaamd de gemeente niets over te zeggen heeft, maar wat wel binnen de gemeente ligt, die gronden, om daar toch alsnog windmolens te gaan plaatsen? Dat is gewoon de onrust die hier en daar al is ingezet. Dus wat dat betreft, voorzitter, op dit moment voor de eerste ronde wil 50PLUS hier graag antwoorden op hebben. Is het een sluiproute? Waarom is die intentieverklaring van deze drie gemeentes opeens vertrouwelijk, terwijl de anderen gewoon allemaal openbaar zijn en die ook gewoon in OER vermeld staan? Waarom deze niet? Wat is er zo vertrouwelijk aan dat wij dit niet mogen weten? Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Hoek. Ik was vergeten te vertellen, omdat ik u zo snel het woord gaf, dat het een Statenbrief betreft en dat behandeling maar in één termijn plaatsvindt. Dus als u vragen heeft die nog niet beantwoord zijn, gebruik ze als interruptie, maar u krijgt dus geen tweede termijn.

Mevrouw Hoek: Ik verwacht dat we hier vragen op krijgen en dan kan ik op dat moment een interruptie doen.

De voorzitter: Ja, precies. Maar dan weet u dat u niet een tweede termijn nog verwacht want die komt er voor niemand. Dank, dan als volgende- O er is wel een interruptie voor mevrouw Hoek. Gaat uw gang.

De heer Dekker: Voorzitter, dank. Ik heb inderdaad een vraag aan mevrouw Hoek. Ik ben lang raadslid geweest. Mevrouw Hoek is dat natuurlijk ook nog steeds. Ik vraag me af hoe het komt dat mevrouw Hoek denkt dat dit mogelijk een sluiproute zou kunnen zijn, aangezien de gemeente nog steeds altijd ook over de planologie gaat, en dan nu niet meer via bestemmingsplannen, maar volgens mij wel via de omgevingsplannen. Dus hoe zou dit dan in hemelsnaam een sluiproute kunnen zijn in haar beeld?

De voorzitter: Mevrouw Hoek, gaat uw gang.

Mevrouw Hoek: Het is een veronderstelling, omdat inderdaad, de gemeente gaat zelf over zijn eigen gebied, maar omdat het Rijksgrond is- Dan ga je dus niet over dat stukje grond en dan zou het anders kunnen zijn. Maar ik wacht het antwoord af van de gedeputeerde.

De voorzitter: Prima, dank. Dan de heer Van Breukelen, gaat uw gang.

De heer Van Breukelen: Dank u wel voorzitter. Gisteravond hebben we een aparte sessie voor vijftien insprekers op dit agendapunt gehad. Het is dus meer dan duidelijk dat het onderwerp behoorlijk wat losmaakt in de provincie. Bij Forum voor Democratie begrijpen wij dit zeer goed. De lijst met kansrijke gebieden is toch een zorgwekkende lijst wanneer men daadwerkelijk naar de locaties kijkt. Verschillende locaties liggen in gebieden die zich eigenlijk gewoon slecht lenen voor de plaatsing van windturbines. Omwonenden, natuur, recreatie op verschillende plekken zullen daar last van krijgen wanneer windturbines geplaatst zouden worden. De effecten van windturbines op de gezondheid van omwonenden zijn tot nu toe onvoldoende onderzocht wat ons betreft. Echter lijkt het er ook steeds meer op dat er daadwerkelijk wel zwaarwegende consequenties voor de gezondheid van omwonenden is. De ambities van de gedeputeerde, en daarmee ook natuurlijk van Gedeputeerde Staten, zouden nooit boven de gezondheid van de Utrechtse burger mogen gaan. Waar ik gister het meest van schrok was de inspraak vanuit de gemeente Wijk bij Duurstede. De insprekers gaven aan dat Wijk bij Duurstede haar bijdrage had geleverd aan de RES en dus haar afspraken was nagekomen. Doelstellingen zijn er gehaald en nu zijn er alsnog gebieden in die gemeente aangewezen als kansrijk. Hoewel ik niet twijfel aan de capaciteiten van de gedeputeerde om de gedwongen plaatsing van windturbines staatsrechtelijk rond te breien, moet ik toch hameren op het feit dat het eventueel handelen van de gedeputeerde het vertrouwen in de democratie in gevaar kan brengen. Vooral wanneer zoals in het geval van Wijk bij Duurstede gemeenten die meewerken alsnog de stok krijgen. Forum voor Democratie roept de gedeputeerde dus op om nooit windturbines gedwongen te plaatsen en altijd in goed overleg met de gemeente. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De volgende op de lijst is de SP. De heer Breur, gaat uw gang.

De heer Breur: Dank u wel voorzitter. Wij zijn erg blij met de input van de inwoners, zowel via het Burgerforum als de deelnemers van de enquête als de insprekers die we gisteravond hebben mogen horen. Uiteindelijk doen we dit voor hen en dus is het van uiterst belang dat we dit doen op een manier die zij weten te waarderen. Het stuk maakt een hoop duidelijk, maar er blijft ook een boel onduidelijk. Zo stelt de VVD terecht in hun technische vragen hoeveel windmolens we als provincie zelf moeten plaatsen als de gemeenten niet willen en GroenLinks waar hij dan zou moeten komen of hoe we tot zo'n besluit komen. Ook de status van dit stuk is een beetje onduidelijk. We stellen het niet vast. Het college van Veenendaal heeft al aangegeven dit stuk ter kennisgeving aan te nemen. En wij kunnen ook niet veel meer dan dat. Dus daarmee besluit ik mijn inbreng. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik over naar de PVV. De heer Van der Star.

De heer Van der Star: Bedankt voorzitter. Gisteravond was een verhelderend en een duidelijk geheel met de insprekers. En die windturbine is het laatste woord nog niet over gezegd, begrijpen we allemaal. Wat ons opviel, dat was het gebied rondom Wijk bij Duurstede. 78 en 79 zie ik hier op de lijst. Deze gebieden, of Wijk bij Duurstede, die voldoet volkomen al aan de RES-voorwaarden en we vroegen ons nog steeds af: waarom zijn deze gebieden nog steeds als kansrijk aangewezen, ondanks dat ze toch voldoen aan de RES-

voorwaarden? Ook wat betreft de onderzoeken naar de gezondheidsrisico's, vooral op de lange termijn, wij vinden zelf dat die nog onvoldoende onderbouwd en onderzocht zijn. Ook wat betreft de participatie van inwoners. Er zijn veel mensen toch die hun twijfels hebben aan wat voor risico's eraan zitten wat betreft het geluid en de andere gezondheidsklachten. Wij zouden toch wel op prijs stellen dat daar toch een meer dieper onderzoek naar wordt gepleegd. Tot zover onze korte bijdrage. Bedankt voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan heb ik nu de SGP. Of is het nog een interruptie? Nee. Dan krijgt u het woord mijnheer Vermaat, gaat uw gang.

De heer Vermaat: Dank u wel. De Statenbrief ligt voor. Inderdaad wat de SP als zegt, het is geen Statenvoorstel, dus we gaan niets besluiten, maar we kunnen er wel kennis van nemen. Bij het lezen van het stuk en ook de reactie die in de media hierop is gekomen, merk je dat het veel onrust veroorzaakt. En dit keer niet alleen bij inwoners, maar ook bij onze lage overheid, de gemeenteraad. Gemeenteraadsleden hebben we gisteravond natuurlijk ook kunnen zien. Voor het eerst waren er raadsleden die inspraken. En een van de belangrijkste punten van de SGP is de RES-regio. Daarin zijn afspraken gemaakt waarin de gemeente en de provincie als gelijkwaardige partner deel uitmaken van het RES-bod. En volgens mij met dit raadsinformatiebrief zien we dat daar die gelijkwaardigheid ten einde is. Eigenlijk is die ten einde gekomen bij het Statenvoorstel van volgens mij vorig jaar of twee jaar terug al, van de tussenbalans, waar toen het de Provinciale Staten heeft gezegd: wij vinden dat 1 terawatt wind moet gerealiseerd worden. En dat stond los van de RES-boden vanuit de verschillende regio's. Daarmee komt ook het ongemak. En dat vinden wij als SGP heel lastig en eigenlijk ook niet uit te leggen. Volgens mij is het ook de escalatieladder in het RES-proces is als de regio's er niet uitkomen dus niet voldoen aan hun RES-bod, dan ga je weer terug naar de regio. En wat nu wordt gedaan, nu we mogelijk er niet uitkomen, gaan we niet terug naar de regio, maar gaan we terug naar de provincie. En daarin bestaat voor ons het ongemak en vinden we het dus lastig het proces nu voor vorm te geven. Wat ons betreft ligt de verantwoordelijkheid bij de gemeenteraden en de regio's. Die moeten eruit komen en past bescheidenheid voor de provincie. Er zijn al wat opmerkingen gemaakt over insprekers. Brieven zijn gekomen en daar zou ik wat over kunnen zeggen. En toch wil de SGP het op een andere manier aanpakken. We vragen namelijk aan de gedeputeerde om alle- Zienswijzen is het verkeerde woord, maar inspraakreacties die zijn binnenkomen gisteravond of al eerder, schriftelijk te beantwoorden. Dat was het. Ik dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Ik heb begrepen dat UtrechtNu! ook digitaal niet meer aanwezig is. Check, geen reactie. Dan is de volgende op mijn lijst Volt. De heer Van Lunteren, gaat uw gang.

De heer Van Lunteren: Dank u wel voorzitter. Dat dit agendapunt leeft onder de Utrechters heeft deze commissie gisteravond nog maar eens herbevestigd gekregen. Dat gezegd hebbende, Volt erkent dat de scheefgegroeide zon-windverhouding vraagt om actie. Wij willen daarom bij GS erop aandringen om door te gaan met het verder uitdenken van de projectbesluiten en waar mogelijk zelfs dit proces te versnellen. Projectbesluiten zijn een maatregel die van ons nooit een schoonheidsprijs zal krijgen, omdat wij voorstander blijven van ruimtelijk beleid op basis van actieve burgerparticipatie vanaf het begin. Maar we zijn een pragmatische partij en zien in deze fase het gebruik van dit instrument als noodzakelijk. Voorzitter, Volt hecht extreem veel waarde aan een duurzame en tevens inclusieve energievoorziening in onze provincie. Zonder dat het tot vertraging mag leiden, is het streven naar 100 procent eigenaarschap door energiecoöperaties in ons inzien daarvoor een eerste voorwaarde. De tweede voorwaarde voor ons is dat alle omwonenden direct moeten kunnen profiteren aan de plaatsing van windturbines. Persoonlijke financiële middelen, leesvaardigheid, beschikbare vrije tijd, kennis, enzovoort, mogen nooit en te nimmer een obstakel zijn voor inwoners om lid te worden van energiecoöperaties. Volt wil GS daarom oproepen in de uitwerking van welk windturbineplan dan ook, hier zorg voor te dragen. Daarnaast willen wij graag ook de gedeputeerde om de toezegging vragen een actieplan inclusief lokaal eigendom op te stellen. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar ChristenUnie, mevrouw Rikkoert. Gaat uw gang.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt voorzitter. Goed dat inzichtelijk is gemaakt welke gebieden kansrijk zijn voor windenergie. Het overzicht kan de regio's helpen om hun RES-bod nog scherper te krijgen. Ik merk wel dat er wat verwarring is over de status van het document. Zowel hier in de Staten als bij de insprekers gister, maar zeker ook bij raadsleden die ik heb gesproken. Er is onduidelijkheid. Wat mij betreft en volgens mij, maar ik hoor graag of ik daar anders naar moet kijken: het is niet een overzicht van gebieden waarin windenergie nu per definitie gaat komen. Ik heb de oproep gedaan bij mijn lokale CU collega's. Doe je voordeel met dit overzicht. Ga het gesprek aan en kom met een RES die de doelstellingen haalt. Ik wil namelijk dat het besluit wordt genomen in de regio en niet dat we als provincie alsnog een besluit moeten nemen. Dus volgens mij gaat juist dit document daarbij helpen. Dus hierbij ook de oproep aan andere fracties om dit ook te doen. Bedankt.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de Partij voor de Dieren, de heer Travaille. Gaat uw gang.

De heer Travaille: Dank u wel. Wij sluiten ons aan bij de vragen van Forum over Wijk bij Duurstede en vragen over gezondheid van andere partijen. We hebben nog wel een andere vraag, want er waren ook heel veel partijen aanwezig die juist zeiden: kunnen er alsjeblieft niet wat meer gebieden aangewezen worden als bijzonder geschikt. Een van die partijen drong ook aan op lokaal eigendom, waarschijnlijk een van onze leidende principes zo meteen. Hoe kunnen we nou zorgen dat naast de zestien windmolens die er zijn in Utrecht waar nog geen lokaal eigendom mee is, de zeventiende wel in lokaal eigendom komt?

De voorzitter: Dank u wel. Dan de heer Dekker, Partij van de Arbeid.

De heer Dekker: Dank voorzitter. Het is al gezegd, vandaag staan de uitkomsten van het planmer onderzoek op de agenda. Het is een Statenbrief en dat betekent vooral dat het college de uitkomsten stuurt ter info. Feitelijk kunnen we er als commissie in Staten nog niet veel anders mee. Ik sluit dan ook aan bij de woorden van mevrouw Rikkoert en ik zal ook zorgen dat mijn partijgenoten in de gemeente diezelfde oproep krijgen om daar vooral nu zelf mee aan de slag te gaan. Onze rol is eigenlijk pas na de zomer en hopelijk is die dan niet nodig. Want dat zou betekenen dat het gemeentes zelf niet is gelukt om hun RES-boden om te zetten in concrete plannen. Wanneer PS in dat geval toch een rol moet pakken, moeten we hier het gesprek voeren welke keuzes we maken bij de verdeling van windmolens. We hebben dan wel kansrijke gebieden, maar op elk gebied valt ook wat af te dingen. En hoe om te gaan met de gemeenten die wel concreet zijn geworden, maar ook kansrijke gebieden hebben? Die verdelingsvraagstuk zal na de zomer aan de orde gaan komen, als die aan de orde komt. En zoals altijd is de Partij van de Arbeid de partij van eerlijke verdeling van lasten op basis van solidariteit, zowel als het gaat bij individuen als bij gemeenten. Natuurlijk kunnen ook wij wel iets vinden van de Statenbrief, net als andere partijen dat ook al doen. Niet op het punt of we duurzame energie willen of juist kernenergie. Het is tot 2030 gewoon een taak dat we aan de slag gaan met zon en wind. En ook niet per se of we zon of wind willen. Beiden zijn nodig om zowel het elektriciteitsnet als de elektriciteitszekerheid te waarborgen. En zoals we gisteren in de inspraakavond hoorden, om de stroom voor onze eigen inwoners ook goedkoper te kunnen laten zijn. De vraag is vooral hoe we dit allemaal gaan doen, wat de Partij van de Arbeid betreft met een zo eerlijk mogelijke verdeling van de lasten. Met inwoners en energiecorporaties, bestaand uit onze eigen inwoners die daar lid van kunnen zijn, in lokaal eigendom minimaal 50 procent, het is ook al eerder gezegd, en lokale zeggenschap, zodat ook de lusten lokaal terechtkomen bij inwoners en gemeenschap. En conform het advies van het Burgerforum: passend, met zo min mogelijk overlast voor mens en natuur. Helemaal voorkomen kunnen we dat niet. Zoals we dat bij zonnepanelen, elektriciteitscentrales, kerncentrales en de bouw van huizen of bedrijven ook niet kunnen. Maar we kunnen wel proberen de overlast zo beperkt mogelijk te krijgen. Dan het rapport. Wat ons betreft een uitvoerig rapport, waar voor mij voor veel zorgvuldigheid uit spreekt.

De voorzitter: Interruptie van de heer Vermaat.

De heer Vermaat: Voorzitter. Dank u wel. Al even terug benoemde de heer Dekker over de gemeentes die voldoen aan hun bod. Wij als SGP vinden van als een gemeente voldoet aan zijn bod dan vallen ze buiten schot. Hoe kijkt u daar tegenaan? Want u liet het nog een beetje open.

De voorzitter: De heer Dekker.

De heer Dekker: Ik laat hem open omdat ik ook vooral hoop dat we dat antwoord nog niet hoeven te gaan geven, omdat gemeenten er zelf uitgaan komen. Dat zal u snappen. Tegelijkertijd heb ik al wel een kiertje gegeven omdat dat gesprek niet nu is, maar pas bij het startgesprek in oktober zou zijn, heb ik een kiertje gegeven dat wij dat doen op basis van solidariteit. Wij zouden het logischer vinden dat gebieden die nog niet voldoen of gemeenten die nog niet voldoen, dat daar eerder nog naar zou worden gekeken dan gemeenten die al wel voldoen aan het aan hun RES-bod en daar ook concrete stappen in hebben gezet. Ik vervolg verder.

De voorzitter: Gaat u verder. Nee, u heeft nog een vervolgvraag.

De heer Vermaat: Ja, dank u wel voorzitter. Maar voelt u niet mee met de gemeentelijke insprekers die zeggen: wij hebben aan ons bod voldaan dat hebben gezegd: waar blijft u dan als betrouwbare overheid dat dat voldoende is? Hoe kijkt u daar tegen?

De voorzitter: De heer Dekker.

De heer Dekker: Volgens mij heb ik daar net antwoord op gegeven dus is dat voldoende.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Dekker: Dank u wel. Dan dus het rapport. Uitvoerig rapport, waar veel zorgvuldigheid uit spreekt. Is er nu eindelijk een duidelijk antwoord? Nee. Elk gebied heeft weer een andere afweging, ik zei het net al. Het gaat immers om kansrijke gebieden, niet om perfecte gebieden. Maar de afwegingen van de gebieden en de gebruikte criteria zijn wel duidelijk. Daarbij is ook recht gedaan aan de uitkomsten van het burgerberaad die in de multicriteria-analyse zwaarwegend zijn meegenomen en aan de komende veranderingen van de afstandsnormen. Volgens mij een goede basis voor gemeenten om aan de slag te gaan. Het is nu dus ook aan die gemeenten om ermee te doen wat nodig is. Concrete besluiten nemen over de invulling van hun RES-boden en zorgen dat lokaal de procedures op gang komen. Waar ik nog wel huiverig voor ben, en dat ziet ook op agendapunt 15 waar ik het niet meer aan de orde zal stellen, dat is die herijking van RES U16. Daar wordt nu een aanvullend plan-MER opgesteld voor zon. Mijn huivering zit in het feit dat dit onderzoek naar zon het proces kan vertragen. De kans bestaat immers dat de U16-gemeenten eerst die plan-MER willen gaan afwachten voor ze in actie gaan komen en concrete plannen maken. We hebben duidelijke spelregels dat de provincie de lead pakt wanneer de gemeenten na de zomer geen concrete plannen hebben. Ook omdat er voor 2025 al die bestemmingsplannen en procedures gestart moeten zijn. Het zou zonde zijn als gemeenten niet de verantwoordelijkheid pakken en zich achter die tweede plan-MER gaan verschuilen en dat de provincie dan de lead moet pakken en de boeman wordt. Maar ik ga er vol vertrouwen van uit dat onze lokale collega's zich net zo verantwoordelijk voelen als wij en ook hun verantwoordelijkheid oppakken. Ik kijk er dan ook naar uit om samen te werken aan een duurzame toekomst met onze gemeenten en inwoners voor een zekere, onafhankelijke en betaalbare energievoorziening. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we door naar het CDA, mevrouw Bikker.

Mevrouw Bikker-Trouwborst: Dank u wel voorzitter. Ik wil het kort houden. Maar natuurlijk, wij zien ook hoe gevoelig dit ligt, overal eigenlijk. Je ziet het bij de insprekers maar ook bij alle reacties nu. Wat ons betreft is deze Statenbrief in lijn met het coalitieakkoord. Het functioneert als een parallel proces. Dat gaven partijen zojuist ook al aan, zoals de PvdA. En op dit moment zijn gemeenten en regionale verbanden nog aan zet. Dat is het eerste. Het tweede wat ik wil noemen, is: we vragen nadrukkelijk wel om de inbreng

van inwoners en andere stakeholders te horen en mee te nemen in het vervolgproces. Dat vinden we heel belangrijk. Niet alleen horen maar ook meenemen. Het derde is, en dat sluit ook aanwijzingen die ik al eerder gehoord heb, we gaan er gewoon van uit dat gemeenten die nu al goed op weg zijn met de inzet van energiebronnen en plannen daartoe, zon en wind, dat zij worden ontzien bij aanwijzingen van de provincie bij projectbesluiten. Het is natuurlijk zo dat die processen in gemeenten en in RES-verbanden op dit moment lopen en dat daar allerlei voorstellen gedaan kunnen worden. Die processen willen we inderdaad eerst volgen en dat doen we met veel belangstelling. We hopen dat dat op een goede manier wordt vervolgd en dat men er daar gewoon uitkomt. Tot zover, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we door naar D66. De heer Borger.

De heer Borger: Dank u wel voorzitter. Dank voor de beantwoording van de technische vraag die we eerder al hadden gesteld. Er is al gevraagd om een schriftelijke reactie op de boodschappen van de sprekers. We horen graag ook van de gedeputeerde hoe hij omgaat met de inbreng. Wordt er nog zwaarte gegeven aan de inbreng? Betekent dat iets voor de voorkeurlocaties en waarom wel of niet? Net als de ChristenUnie en PvdA voeren wij ook gesprekken met onze fracties in de gemeenten en we hopen dat de keuzes daar gemaakt kunnen worden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u. Dan mevrouw De Man, VVD.

Mevrouw De Man: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, stelt u zich eens voor: u bent het allerbeste jongetje van de klas. Nou misschien is het in uw geval ook nog wel waar geweest vroeger. En dat je heel netjes en braaf en plichtsgetrouw al je huiswerk hebt gemaakt. En dan kijkt de docent je zo lachend aan en zegt: ik heb nog een leuk klusje voor jou, jij moet nog eventjes de plantjes water geven. Maar daarvoor had je niet zo hard gewerkt. Nee, je had zo hard gewerkt omdat je lekker eerder pauze wilde en wilde gaan voetballen. Ik weet niet of dat in uw geval ook zo was, maar in dit fictieve geval wel. En dat voelt heel oneerlijk. En dat zag ik gisteravond terug hier in de zaal: dat voelt oneerlijk. Dat willen we niet, want we hebben afspraken gemaakt en ik heb het hier ook al vaker gehoord. Afspraken over vertrouwen en de relatie die we als provincie hebben met de gemeente. Want we hebben ze keihard nodig. We hebben een onderlinge band met elkaar en dat schaadt dat vertrouwen. Je zag het ook gisteravond bij de andere sprekers. Dat schaadt niet alleen de relatie met de gemeente maar dat schaadt ook die laag daaronder namelijk onze inwoners. Daarom wil ik eigenlijk dat gesprek naar voren halen. PvdA zei: ik schuif het liever voor me uit. Ik denk: dan maar even door de zure appel heen en we halen hem naar voren toe. Dus eigenlijk willen we op dit moment al een uitspraak van de gedeputeerde dat die, mocht het zo zijn dat over, wat hebben we nog, vier, vijf maanden, gemeentes aantoonbaar hebben gemaakt met een raadsbesluit dat ze het halen, dat we dan die fantastische mooie kaart niet gaan inzetten voor die gemeentes die hun bod netjes gestand doen. Laten we het beste jongetje van de klas lekker laten voetballen en niet nog die plantjes laten water geven. Dan hebben we nog wat vragen. De zeggenschap en draagvlak is een van de adviezen die uit het burgerberaad komt. Dat is natuurlijk hele lastige om in deze fase te toetsen. Ik zag dat wel aan andere aspecten netjes was getoetst. Maar kunnen we daar misschien in de uitvoering invulling aan geven door ook het uiteindelijke projectbesluit wat we dan moeten gaan doen in samenwerking met gemeenten, maar dat we daar ook heel goed de omgeving bij betrekken en dat we daar ook een actieve rol in pakken. Graag zien we als VVD dat de RES-regio's per regio worden beoordeeld. Volgens mij heeft u daar eerder al een uitspraak over gedaan, maar dat kon ik me niet meer goed herinneren. Dus daar nog even een helderheid over. En er werd eerder al gerefereerd aan mijn technische vraag. Ik was helemaal niet zo blij met de beantwoording van mijn technische vraag, want ik had ergens in mijn achterhoofd het idee van: hoeveel windturbines gaat het dan om, grof weggenomen ongeveer? Gaat het over tien of zijn het er twintig? Want dat maakt nogal iets uit voor het vraagstuk. Dat kaartje wordt gezien als een soort dwangbevel, terwijl het een uitnodiging moet zijn. Zo kwam het volgens mij niet helemaal over op alle mensen. Dat was ons bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel. En ook voor deze typering van uw voorzitter. Ik zie dat er nog wel een vraag-interruptie krijgt van de heer Dekker.

De heer Dekker: Klopt voorzitter. Ik zou mevrouw De Man in haar verhaal- even nog mee willen gaan in het verhaal van mevrouw De Man. Dat kind dat zijn huiswerk als beste gedaan heeft, dat is dan even klaar. Maar mevrouw De Man is het toch ook met me eens dat er daarna ook nog nieuw huiswerk zal gaan volgen. Want na 2030 zijn we niet klaar en zal er nog wel meer moeten gaan volgen, neem ik aan. Dat is mevrouw De Man toch met me eens, hoop ik.

De voorzitter: Mevrouw De Man.

Mevrouw De Man: Dank u wel voorzitter. Ja voorzitter, dat is het nieuwe huiswerk, voor de volgende dag of de volgende week en dat is huiswerk 2.0 en daar gaan we het met elkaar over hebben.

De heer Dekker: Voorzitter, één vervolgvraag.

De voorzitter: U mag één vervolgvraag stellen.

De heer Dekker: Het lijkt me goed dat we dat- Een kind moet ook leren plannen. Ik heb dat vroeger nooit geleerd, dus daarom gaat het bij mij nooit zo goed, dat plannen. Maar juist dat dan ook vooruit te plannen, dat is voor een volgende keer, maar om dan nu al helemaal op de lauweren te gaan rusten lijkt me ook niet verstandig.

De voorzitter: Het was geen vraag. Uit ervaring weet ik dat het beste-

De heer Dekker: Hoe ziet mevrouw De Man dit?

De voorzitter: Het beste jongetje van de klas kan best plannen hoor. Maar mevrouw De Man, gaat uw gang.

Mevrouw De Man: Ik snap dat dat uw standpunt is. Dat is niet mijn standpunt op dit moment. Ik wil echt eventjes die druk van de ketel in deze hele lastige fase. We hebben die tijd nu eenmaal gegeven en die wil ik in vrijheid geven. Dit hangt echt wel boven de maatschappij en dat merkte je gister erg. Wij krijgen- Ik hoorde al vaker achterban vallen, dat krijgen wij natuurlijk ook terug, dus dit zou eventjes die druk eraf kunnen halen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we door naar mevrouw Matser, GroenLinks. Gaat uw gang.

Mevrouw Matser: Dank u wel. Ik wil toch ook beginnen met mijn complimenten uit te spreken voor het uitgebreide boekwerk, meerdere documenten die we hebben ontvangen, en ook de snelheid waarmee dat allemaal is opgesteld. Want het is toch wel een enorme weg die we hebben afgelegd sinds de zomer van 99 locaties naar 27 locaties. Daar wil ik ook in het bijzonder inderdaad de enquête-invullers, het burgerforum en de insprekers van gisteren bij bedanken, waarbij ik gisteren al eventjes noemde dat ik door het burgerforum ook echt van mening ben veranderd ergens over. Ik denk dat het leuk is om dat hier ook met elkaar af en toe te delen als dat gebeurt en dat is in dit geval dus zo. Ik dacht namelijk eerst zo: het is belangrijk om de lusten van de windmolens te delen zowel als de lasten, dus heel plat gezegd dacht ik eigenlijk: elke gemeente een eigen windmolen, misschien is dat wel het beste. Maar het burgerforum zegt nee, ga nou clusteren. Dus daar heb ik met interesse naar geluisterd en zo kijk ik ook naar het voorstel dat nu voorligt en ben ik blij dat dat clusteren mee is genomen in de overweging voor deze 27 locaties. Dan vind ik het toch belangrijk om bij dit stuk altijd te beginnen met dat de urgentie voor klimaatmaatregelen onverminderd hoog is gebleven. De klimaatcrisis is hier en nu en het opwekken van duurzame energie is simpelweg een van de belangrijkste oplossingen daarvoor. Gelukkig zien we dat in de Staten breed wordt gedeeld dat we inderdaad iets moeten doen aan die klimaatverandering en dus iets moeten doen aan onze duurzame energievoorziening. Dat wordt ook breed verder in Nederland en in onze provincie gedeeld. De lastigere vraag is natuurlijk: hoe gaan we die duurzame energie opwekken? We hebben gelezen dat Stedin schrijft dat dezelfde aansluiting drie keer zoveel energie oplevert als die aansluiting voor wind is als bij zon.

Oftewel, een 50/50 procent verdeling van de aansluitingen leidt tot 80/20 procent van de opwek. Een goede balans tussen zon en wind is daarom ook van cruciaal belang voor onze duurzame energievoorziening. Als bevoegd gezag moeten we daarom een stap naar voren doen en ervoor zorgen dat die windlocaties er echt gaan komen. Dat doen we met een duidelijke deadline, zodat gemeentes nu nog de kans krijgen om zelf die stap naar voren te zetten, waar ze dat afgelopen tijd nog niet hebben gedaan. Er is nu nog ruimte voor gemeentelijk initiatief en we zien graag tegemoet hoe dat zich uiteindelijk vertaalt in een resultaat deze zomer. Ik denk ook dat het belangrijk is om te noemen waarom het zo belangrijk is dat we deze rol op ons nemen. Dat is omdat GroenLinks het belangrijk vindt dat de overheid een betrouwbare partner is. Zowel voor de landelijke overheid waarmee we afspraken hebben gemaakt als voor de lokale overheden waarmee we de RES-boden samen vast hebben gesteld. Het is belangrijk dat we als provincie niet naar andere provincies gaan wijzen voor de duurzame energie opwek, maar dat we onze afspraak voor onze 2,4 terawattuur nakomen in gezamenlijkheid. Het wijzen naar andere provincies zou bovendien ook echt nergens op slaan. Ik krijg- Ik zie aan de overkant wat gezwaai.

De voorzitter: Mevrouw De Man, sorry.

Mevrouw De Man: Dank u wel voorzitter. U zegt van we hebben nu een opgave en ze moeten een stap naar voren doen, maar als u dan tegelijkertijd niet die mensen die een stap naar voren doen ook omarmt, om het zo maar te zeggen, dan stapt er helemaal niemand naar voren. Dus kunt u het standpunt wat ik net uitdroeg dan wel snappen of in ieder geval meelevend over zijn?

De voorzitter: Via de voorzitter, mevrouw Matser.

Mevrouw Matser: Dank u wel. Ik denk dat het belangrijk is om daar breder over na te denken. Dat we niet meteen al nu gaan zeggen: de beste jongetjes van de klas zijn vrijgesteld, want we gaan er nu provinciebreed naar kijken. Ik denk dat dat een van die onderdelen is van dat clusteren kan betekenen dat het toch gaat gebeuren in een gemeente die nu heel veel stappen al vooruit heeft gezet. Maar volgens mij is dat een bredere afweging die we moeten gaan maken en kunnen we dat nu nog niet zeggen omdat we daar samen de stappen voor moeten bedenken. Hoe komen we zo meteen van die 27 locaties tot die enkele locaties waar het nodig zal zijn? Omdat we nu nou eenmaal nog niet weten welke gemeentes die stap naar voren gaan doen.

De voorzitter: Mevrouw De Man niet? Dan de heer Van Breukelen.

De heer Van Breukelen: Dank u wel voorzitter. Snapt mevrouw Matser dat het bestraffen of in ieder geval niet het vrijspreken van gemeenten die die stap naar voren zetten eigenlijk alleen maar ten slechte komt aan het draagvlak? Mij maakt de draagvlak helemaal niet zoveel uit, ik ben er toch tegen. Maar aan uw kant moet het draagvlak toch wel belangrijk zijn. En dan hoor ik u ook zeggen: de provincie moet ook een betrouwbare partner zijn. Maar als de provincie haar eigen afspraken niet nakomt betreft de gemeente die de RES-doelstellingen wel halen, wat voor partner is de provincie dan nog?

De voorzitter: Mevrouw Matser.

Mevrouw Matser: De RES-doelstellingen zijn niet gekoppeld aan een gemeente, maar gelden voor een RES-regio. Dus ze moeten gezamenlijk ervoor zorgen dat ze daar uitkomen. Ze kunnen daarvoor ook elkaar erop aanspreken. Maar ik denk in het kader van dat clusteren maar ook van zo meteen een goede afweging maken waarin we alles meenemen en niet alleen maar het aspect beste jongetje uit de klas, dat het onverstandig is om nu al die uitspraak te doen dat al die gemeentes worden ontzien. Waarbij ik eigenlijk wil zeggen, ontzien is misschien helemaal niet het juiste woord, want volgens mij is windmolens neerzetten in je gemeente een enorme kans. Een kans voor je coöperatie, een kans voor je inwoners.

De voorzitter: Een kort antwoord, mevrouw Matser.

Mevrouw Matser: Dank u wel. Ga ik zo over verder.

De voorzitter: U hand nog een keer opgestoken? Een vervolgvraag.

De heer Van Breukelen: Ja, ik vind het toch- Inderdaad, het klopt dat de RES-doelstellingen voor de RES-regio gelden net zoals ik een groepsproject doen op de universiteit dat het cijfer voor de groep geldt. Maar op het moment dat één groepsgenoot al het werk doet en de rest verzaakt, dan ga je toch duidelijk naar je docent toe en dan geef je aan van: de rest verzaakt. Dus ondanks dat het natuurlijk voor de RES-regio geldt, kan je toch begrijpen dat het niet heel eerlijk is voor de rest?

De voorzitter: Mevrouw Matser.

Mevrouw Matser: Ja. Om maar in de vergelijking te blijven hangen: volgens mij krijg je dan als groep een cijfer en kun je niet zeggen ik wil alleen voor mijn hoofdstuk een cijfer krijgen. Maar zul je dan je klasgenootjes aan de broek moeten trekken: jongens, het is de bedoeling dat jullie nu een stap vooruit gaan zetten, want anders dan heb ik daar last van. Die ruimte hebben de gemeentes nu om dat te doen.

De voorzitter: Mevrouw Van den Broek, had u ook?

Mevrouw Van den Broek: Ja, sorry, ik moest even bijkomen van de vorige bijdrage. Ik probeer kort te blijven. Oh sorry, interruptie? Nee, ik heb daar eigenlijk geen woorden voor. Ik dacht dat ik het wilde, maar ik ben even stil.

De voorzitter: Oké, sorry, ik dacht dat u een interruptie had, maar u was nog bij aan het komen van- Mevrouw Matser was nog bezig met haar bijdrage. Gaat u verder.

Mevrouw Matser: Dank u wel. Ik wil toch ook benoemen dat het wijzen naar provincies, waar ik het net over had, dat dat nergens op zou slaan. We hebben in provincie Utrecht nu 16 windmolens staan. Het slechtste jongetje van de klas. Het één na slechtste jongetje van de klas is Limburg, die heeft er 28. Het beste Flevoland, 659. Dat zijn echt enorme verschillen. Het is dus tijd voor ons om een stap vooruit te zetten. We zijn ook de enige provincie waarbij de afgelopen 7 jaar het aantal windmolens niet is toegenomen. We staan al 7 jaar stil. Tijd voor-

De voorzitter: Mevrouw De Man heeft een vraag of opmerking.

Mevrouw De Man: Dit is appels met peren, of zesdeklassers met eerste klassers vergelijken. Want weet je, als we dan in dat perspectief kijken naar wat er in Duitsland staat, dan heb ik ook nog wel even. Het gaat over de afspraken die wij gemaakt hebben als provincie met de RES-regio's en daarmee met de individuele gemeentes. Het gaat over de relatie die we hebben, de afhankelijkheid van elkaar. Het gaat over vertrouwen en het gaat over hoe wij onze rol pakken. Het doel op zich is geen-

De voorzitter: Mevrouw De Man, hou het kort en een vraag graag.

Mevrouw De Man: Sorry. Het doel op zich is niet het plaatsen van windmolens en ik heb het gevoel dat mevrouw Matser het doel het plaatsen windmolens is in haar betoog.

De voorzitter: Mevrouw Matser, gaat u verder. Of reageert u hierop en gaat u verder.

Mevrouw Matser: Mijn doel is om de duurzame energie-opwekdoelen te halen. We weten dat dat momenteel met alleen maar zonne-aansluitingen niet gaat lukken. Een deel van betrouwbare overheid zijn, is daar helder over zijn. En daar helder over zijn, is erkennen dat er windmolens geplaatst zullen moeten worden. Die mogelijkheid ligt nu in handen van de gemeentes. Maar als zij niet die stap vooruit zetten, dan zullen we dat als provincie moeten doen om aan onze beloftes te voldoen.

De voorzitter: Ik weet niet wie- Ik geef eerst mevrouw Rikkoert en daarna de heer Breur het woord.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt voorzitter. Ik luister het zo even aan. Het is eigenlijk meer een verhelderingsvraag: over welk veranderend huiswerk hebben we het nu precies? Want volgens mij zijn die doelstellingen vrij helder.

De voorzitter: Aan wie stelt u uw vraag?

Mevrouw Rikkoert: Eigenlijk aan mevrouw De Man van de VVD. Alleen ik snap dat het niet haar termijn is.

De voorzitter: Het is niet haar termijn-

Mevrouw Rikkoert: Maar het gesprek ging er wel over.

De voorzitter: Wordt wat ingewikkeld. Is daar kort op te reageren, mevrouw De Man? Kort?

Mevrouw De Man: RES 1.0, RES 2.0 en daar ging de discussie over. Ik hou me nu aan RES 1.0 en niet RES 2.0, want daar wil ik nog niet op anticiperen.

De voorzitter: Dan heeft u uw antwoord en de heer Breur had waarschijnlijk niet dezelfde vraag, dus gaat uw gang.

De heer Breur: Nee. Mijn vraag is eigenlijk, mevrouw Matser geeft aan: we moeten integraal naar de provincie kijken waar de windmolens passen. Dat is op zich een goed streven, maar er zit ook een stukje- Het gevaar van onrechtvaardigheid schuilt erin dat op het moment dat een gemeente niet gaat voldoen in hun RES-bod, dat de windmolens dan maar in een andere gemeente geplaatst moeten worden, waardoor je eigenlijk een gemeente die dat niet wil of die daar geen plaats voor heeft of die al-

De voorzitter: Zou u het kort- Het is een interruptie, kort en vragend graag.

De heer Breur: Dat een andere gemeente gestraft wordt voor het niet doen van het huiswerk van een andere gemeente. Als u begrijpt wat ik bedoel.

Mevrouw Matser: Ik wil niet-

De voorzitter: Mevrouw Matser.

Mevrouw Matser: O sorry, dank u wel. Ik wil niet meegaan in het narratief dat een windmolen ergens plaatsen straf is. Ik denk dat het mogelijkheden biedt. Tegelijkertijd denk ik wel dat- Het kan inderdaad zo meteen als we die afwegingen gaan maken, als we alle aanboden binnen hebben van de gemeentes en het blijkt dat we toch nog zelf ergens besluiten over moeten nemen, dat in een gemeente die niks heeft voldaan van hun RES-bod, geen windmolenplaatsing krijgt en een gemeente die dat wel heeft gedaan dat wel krijgt. Maar volgens mij is daar een veel uitgebreider gesprek met elkaar voor nodig en eigenlijk ook een voorstel van GS over hoe we zo meteen die afweging gaan maken als we op een rijtje hebben wat de gemeentes zelf willen gaan realiseren. Dan vervolg ik mijn betoog.

De voorzitter: Ja, gaat u verder mevrouw Matser.

Mevrouw Matser: De betrouwbare partner moeten we namelijk ook zijn voor de mensen in onze provincie die aan de slag willen met duurzame energie. De mensen die vrijwillig enorm veel tijd steken in hun energievoerders en die klaarstaan om daarmee aan de slag te gaan. Hoe mooi is het dat we met hen de windwinsten aan onze gemeentelijke gemeenschappen ten goede kunnen komen? Je kunt er zelfs een bedrijfsargument voor maken. Dat is gister ook door een van onze insprekers gedaan. Dat wind zo meteen goedkopere energie gaat opleveren en dat dat een hele verstandige investering is om te maken. En dat we misschien ook wel niet andere plekken met al die windwinsten weg willen laten komen, als wij die mogelijkheid niet aangepakt hebben. Het is onze taak om zo meteen het lokaal eigendom te gaan definiëren. GroenLinks zal zich daarbij inspannen om ervoor te zorgen dat coöperaties daarin een goede positie krijgen. In gesprek met een coöperatie recent werd ik ook enthousiast over de mogelijkheden, zoals

dat je het lokaal energieverbruik kunt gaan zien op de windmolen. Een groen licht voor als er op dat moment energie over is, een rood licht voor als er meer energie wordt verbruikt dan de windmolen op dat moment oplevert. Van de nadelen die soms worden gehoord over slagschaduw: dan kun je hem uitzetten. En over het geluid: vaak is de weg die in de buurt is, levert meer geluid op. Hield deze persoon weinig over. Wel leven er andere zorgen bij de lokale energiecoöperaties, namelijk over gemeenteambtenaren die in moeilijke posities terechtkomen bij zulke projecten. Het is belangrijk dat we als provincie de ondersteuning leveren, zodat die ambtenaren goed dit traject doorlopen en niet onder druk komen te staan. Stevig in hun schoenen staan bij dit soort projecten waar vaak veel druk op staat. Er zijn ook zorgen over- We hebben het net al een aantal keer gehad over hoe gaan we nou verder om van die 27 locaties tot een selectie te komen. Ik vraag me daarbij ook af wat voor een positie we in willen nemen als provincie, of we na moeten denken over of we op die grond voorkeursrecht willen plaatsen en hoe belangrijk het is om die locaties ook geheim te houden op een gegeven moment, omdat daar allerlei belangen bij spelen. Ik ben benieuwd hoe de gedeputeerde daarover denkt en hoe hij denkt over hoe we zo meteen tot een goede selectie komen van de 27 naar nog minder. Dat was het, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan mevrouw Van den Broek nu voor uw bijdrage, gaat uw gang.

Mevrouw Van den Broek: Dank u wel. Ik probeer kort te blijven. Er valt echter heel veel te zeggen over dit onderwerp. Dat blijkt maar weer. Zo bleek gisteravond ook tijdens de insprekavond. BBB is überhaupt al niet blij met het principe dwang of drang als het gaat om de plaatsing van windturbines, de manier waarop dit naar de gemeente is gebracht en dat wij ons Provinciale Staten daar niet ruim van tevoren van op de hoogte waren gebracht. En dan heb ik het dus over vanaf het nemen van het besluit totdat het naar de gemeentes ging. Ook hebben wij moeite met het sturende karakter in enquêtes, burgerforum en ook in de communicatie richting de gemeenten. BBB was niet voor niets blij met de insprekers van gisteravond. Vooral de gemeenteraadsleden konden op die manier een, wellicht beperkt, inkijkje geven over hoe een en ander tijdens het hele RES-traject is verlopen. Dat de provincie stuurt, blijkt ook wel weer uit een zin in de brief die naar de gemeente is gestuurd. De provincie zal terughoudend zijn met projectbesluiten in gemeenten die zelf actief met windenergie aan de slag zijn. Hoezo? Het ging toch om het halen van het RES-bod? Er is mij hier meermaals verteld dat men dit zelf kan invullen. Dus als men daarvoor kiest, ook alleen met zonne-energie. Waarom dan toch deze zin in die brief? Waarom lijkt hier dan toch weer vooral op windenergie te worden gestuurd? Daarnaast hebben wij ook al eerder aangegeven dat wij, als de provincie Utrecht dan toch haar zin wil doordrukken, dan toch in ieder geval te wachten met een eventueel projectbesluit totdat de Rijksoverheid de windturbinebepaling heeft opgesteld en officieel heeft vastgesteld. Vanuit de BBB kunt u hierover dan ook een actualiteitenmotie verwachten met in het dictum woorden van deze strekking. Gisteravond zijn wij best wel geschrokken van de bijdrage van de heer Van der Sluis. Hij gaf in zijn bijdrage aan dat de onderbouwing van het zogenaamd kansrijke gebied op elf punten volstrekt ondeugdelijk is met betrekking tot het gebied van Wijk bij Duurstede. Deze geluiden komen echter niet alleen bij deze gemeente vandaan. Zoals ik gisteren al aangaf, moest ik nog even verwerken wat ik te horen had gekregen. Daar heb ik nog niet al te veel tijd voor gehad. Maar ik denk dat u er wel vanuit kunt gaan dat u met betrekking tot dit verhaal een actualiteitenmotie kunt verwachten met betrekking tot het op een fatsoenlijk onderbouwde manier weerleggen van deze bevindingen, wellicht opnieuw onderzoek laten doen, of zelfs deze gebieden volledig buiten de meest kansrijke gebieden te houden. Verschillende insprekers hebben het ook weer gehad over de juridische basis of de legitimiteit van het projectbesluit en het nog niet aangetoond hebben van het publiek of algemeen belang. Wij hadden hier eerder ook al vragen over gesteld. Daarop is een memo naar ons gestuurd, waarin deze vraag beantwoord zou zijn. In die memo is het publieke belang echter nog niet terug te vinden. Dat publieke belang is er ook niet omdat er 35 terawatt wat gehaald is. Wat zeker geen publiek belang is, is schade aan gezondheid, schade aan flora en fauna, schade aan cultureel erfgoed. Kortom, als de gedeputeerde wel een publiek belang kan aantonen om over te gaan tot een projectbesluit, dan horen wij dit nog steeds graag. Tot zover

voorzitter. Daarnaast sluit ik aan bij de SGP eigenlijk, die schriftelijke antwoorden vroeg op alle vragen en bevindingen die gisteren bij de insprekersavond geweest zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Dan hebben we de inbreng van de commissie gehad. Dan heeft de- Vijf minuten, is dat voldoende, denkt u? Dan schorsen we voor vijf minuten.

De voorzitter: De gedeputeerde is terug. Neemt u uw plekken weer in, alstublieft. Dan gaat de beantwoording plaatsvinden. Ik geef het woord aan de heer Van Essen.

De heer Van Essen: Dank voorzitter. Dank ook voor uw vragen en opmerkingen. Inderdaad, we hebben gisteren gezien dat het een onderwerp is wat de gemoederen bezighoudt. Mensen die zeggen: kan het wat sneller? Mensen die zeggen: gezondheidseffecten windmolens maken we ons heel veel zorgen om en ik wil dat niet. Volgens mij is het heel goed dat we daar aan beide geluiden- dat goed tot ons nemen en daar ook onze besluiten daarbij- dat daarbij meewegen. Ik wou eigenlijk de vragen maar even op volgorde van fracties langslopen. Soms neem ik even een paar dingen samen, omdat het over hetzelfde onderwerp ging. De eerste vraag was van 50PLUS over vermindering woningwaarde of dat gecompenseerd wordt. Op het moment dat het een ruimtelijk besluit wordt, en als wij dat zouden doen is een projectbesluit, dan kan daar sprake zijn van planschade. Dus dat kan daar onderdeel van zijn, dus dat klopt. Dus als dat aan de orde is, dan wordt dat vergoed als er sprake is van planschade. 50PLUS had ook vragen over het OER-traject, dat is echt een gezamenlijk traject. Intentieverklaringen zijn daar inderdaad voor gesloten. U heeft daar dit jaar nog, die zit bij de stukken van deze vergadering, een memo over gehad met een update over al dat hele OER-traject. Dus u bent daar over geïnformeerd. Maar u vraagt eigenlijk ook: kunnen we die intentieverklaringen krijgen? Dat wil ik wel toezeggen daar even naar te kijken, maar dat moet ik dan ook even met de partners overleggen, want dat zijn verklaringen die ook door de mede-overheden zijn ondertekend. Dan is wel netjes dat die daar even van weten dat wij dat ook met u gaan delen. Dus dat moeten we dan wel eventjes- dat verzoek eventjes met hen delen. Maar daar wil ik me wel eventjes voor inspannen. 50PLUS vraagt ook: is OER nou een sluiproute voor windmolens, voor zonnenvelden? Nee, dat is het niet. Het gaat om het Rijk met name, maar het kunnen ook gemeentes zijn, die grondeigenaar zijn en het kijkt naar de mogelijkheden daarop. Dus bijvoorbeeld op de defensieterreinen. Dat staat los van bevoegd gezag, want als bijvoorbeeld windmolens op, ik noem wat, de Leusderheide of de Vlasakkers komen, dan is Defensie grondeigenaar maar het bevoegd gezag zal betreffende gemeente of provincie zijn. Dus het is zeker geen sluiproute. Het is ook een gezamenlijk traject, waar de gemeentes ook, die hebben ook die intentieverklaringen mee ondertekend, die zitten er zelf bij. Samen met de Rijkspartners die daar ook bij zitten.

Mevrouw Hoek: Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Hoek.

Mevrouw Hoek: Dank u. Ik wil graag even een interruptie doen. De sluiproute. Er staat in dat wat er in de intentieverklaring staat, dat is gewoon gepubliceerd met een persbericht, dus hoezo geheimzinnig, dat het gaat- En ik heb de hele OER helemaal uitgespit hoor. Dus ik bedoel ik ben er dagen mee bezig geweest om overall achter te komen. Want het is niet zomaar even dat je het allemaal vindt. Maar daar staat gewoon ook, en dat is ook het persbericht van de gemeente geweest die die intentieverklaring heeft getekend, dat er dus zonnepanelen gaat komen. En die garantie hebben we dus nog niet, want de gemeente Stichtse Vecht in dit geval is tegen zonnepanelen, maar wil compenseren met zonnepanelen. Is tegen windmolens bedoel ik, maar wil compenseren met zonnepanelen. Het gaat erom dat je compenseert wat de opdracht is. Niet hoe. Dat is gewoon niet duidelijk en u bent daar steeds niet duidelijk in ook. Dus vandaar onze opmerkingen. Het is wel zo dat-

De voorzitter: Mevrouw Hoek, het is een interruptie, dus ook voor u wil ik vragen: hou het kort en een vraag.

Mevrouw Hoek: Bent u het daarmee eens? En daar wil ik gewoon graag verduidelijking over hebben. 50PLUS dus.

De voorzitter: Dank u. Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Voorzitter, ik was bezig met de beantwoording over OER. Ook de OER-opbrengst kan een bijdrage leveren aan de RES-bode en er is inderdaad niet een vaste verdeling voor zon en wind waarmee een RES-bod moet ingevuld worden. Het gaat erom dat het bod gehaald wordt per regio. Er zijn een aantal andere fracties die ook hier vragen over gesteld worden hebben, dus ik kom daar volgens mij zo meteen op terug, zeg ik ook tegen mevrouw Hoek. Precies ook op dit punt. De SP en volgens mij later ook de VVD vraagt: hoeveel windmolens moet de provincie nou een projectbesluit gaan nemen? Ik vind het echt niet kies om daar nu op vooruit te lopen, omdat we nu juist de oproep hebben geplaatst bij gemeenten. Dus ik zou het echt ook naar de gemeentes toe raar vinden als ik nu daar aantallen ga noemen. Het gaat om 2,4 terawattuur. Dat is voor een deel zon op dak, dat is voor een deel zon op land. We hebben ook de oproep aan gemeenten staan om die plannen te concretiseren. Denk ik heel belangrijk omdat ook te beseffen. Ook dat staat in de brief en ook dat is in de sessies met de gemeenten nadrukkelijk benadrukt. Ook omdat daarvoor geldt dat ook die plannen concreet moeten worden, wil je ze voor 2030 nog aangesloten krijgen. Dat is ook een verzoek vanuit de netbeheerders. Als je daar te lang mee wacht, dan gaat dat ook niet lukken.

De voorzitter: Mevrouw De Man.

Mevrouw De Man: In deze zaal bespreken we wel vaker, voorzitter, onderwerpen waarbij we getallen noemen die ook een hele grote impact hebben. Namelijk bijvoorbeeld woningbouwaantallen of aantal betaalbare woningen. Dat is ook niet voor iedereen even aangenaam, ook niet voor de gemeentes om te horen misschien. Dus ik vind het wel erg lastig dat dit nu wordt achtergehouden. 99 locaties terug naar 26. Als we dan maar 10 molens te plaatsen hebben, waar hebben we het dan over? Maar als we er 50 te plaatsen hebben, is het een heel ander verhaal. Dus de schaal van waar we mee werken helpt wel, gedeputeerde.

De voorzitter: Houdt u het ook kort alstublieft?

De heer Van Essen: Ik kan er dit over zeggen. We hebben natuurlijk eerder, maar dat hebben we, met het coalitieakkoord is dat natuurlijk losgelaten, gezegd van om die 2,4 terawattuur te halen is naar verwachting 1 terawattuur nodig. Mocht dat minder zijn omdat er meer zon komt, dan is dat natuurlijk prima. 1 terawattuur is ongeveer 55 molens. Er staan er op dit moment 16. Dat zijn wel kleinere over het algemeen en er zitten er ook een heel aantal in de pijplijn. De een is- plan is concreter, er zitten er natuurlijk 2 bij De IJssel en 4 bij Rijnenburg, 4 Gooierbrug, dat zijn er 10. Die plannen zijn heel concreet en er zijn er heel aantal andere plannen. Dan hebben we het over Woerden, dat hebben we het over Montfoort, hebben we het over Vijfheerenlanden. Dan vergeet ik er nog 1 volgens mij. Utrecht Lage Weide mogelijk en we hebben natuurlijk ook nog de plannen rond Amersfoort-Soest dus daar zijn verschillende plannen. Maar die zijn niet dusdanig concreet. Het is niet precies duidelijk hoeveel plannen, hoeveel windmolens er in de gemeentes die ik net noemde - Lopik vergat ik nog - geplaatst gaan worden. Dus ik vind het ook niet kies om nu richting die gemeentes daar aantallen te gaan noemen. De bandbreedte van of dat gat nog straks dicht te lopen is, hoe groot dat is, dat hangt echt heel erg af van hoe dat proces komende maanden zich gaat ontvouwen. Even kijken, dan nog de vraag van het-

De voorzitter: Mevrouw Rikkoert heeft nog een vraag.

Mevrouw Rikkoert: Eigenlijk een opmerking over dat deze maanden zo belangrijk zijn en dat ook gemeenteraden hun college daarop kan bevragen natuurlijk hoe dat verloopt. Wij hebben contact opgenomen met de lokale fracties en daar blijkt gewoon dat veel collega's de raad nog niet hebben geïnformeerd. Of dat de colleges de raden niet hebben geïnformeerd over deze informatie. Mijn vraag was

dan nog wel: zou de gedeputeerde daar mogelijk nog iets aan kunnen doen om ze in ieder geval op te roepen dat ze die informatie delen met hun raden in plaats van dat ze misschien hier komen inspreken.

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Dat wil ik zeker toezeggen dat ik daar aan de RES-tafel nogmaals aandacht voor vraag. Het signaal verbaast me wel hoor, want ik weet bijvoorbeeld de regio Amersfoort, die hebben een raadsledenavond met alle gemeentes gehad die zeer goed bezocht was. Ik was daar zelf ook bij. Ik denk dat dat bij de meeste gemeentes zeker gedeeld is, maar wellicht dat er uitzonderingen zijn. Die wil ik daar best nog een keer die oproep doen. Dan was de vraag vanuit de SP en volgens mij ook vanuit ChristenUnie: de status van het stuk. Wat wij hebben gedaan is op een echt objectieve manier op basis van ruimtecriteria een selectie gemaakt van meest kansrijke gebieden. Zijn dit de enige gebieden waar wind kan in onze provincie? Nee. Andere gebieden die passen binnen het ruimtelijk beleid, kunnen in principe ook. Dat staat ook in de brief richting de gemeentes. Gaat op al deze 27 locaties windmolens komen? Dat is niet mijn verwachting, dat is ook niet nodig om het RES-bod te halen. Daar zit een behoorlijke overprogrammering in. Dat is ook hoe we het gecommuniceerd hebben richting de gemeentes. Dus ik zeg het ook nu hier nogmaals hardop: mochten daar nog misverstanden over zijn, dat is de status van dit stuk. De status is ook dat mocht onverhoopt wij als provincie het najaar in de positie komen dat het nodig is om zelf via een projectbesluit windprojecten verder te brengen, dan zullen we ook uit deze lijst putten, zullen we hier een selectie, een keuze in maken. Dan was nog de vraag van een aantal fracties ook over Wijk bij Duurstede. Dat zijn twee dingen. Eén was de vraag van: er zijn sprekers geweest gister die eigenlijk zeggen: die onderbouwingen of selectie tot gebieden- Volgens mij was er ook ergens een vraag of een spreker gisteren vanuit de Ronde Venen die zegt: wij hebben een aantal argumenten waarom wij vinden dat eigenlijk die selectie niet helemaal deugt, of wij hebben daar andere opvattingen over. Wat ik u kan toezeggen is dat voor die sprekers dat we daar inderdaad eventjes een reactie op geven. Wat zijn de argumenten die ze aanvoeren, herkennen we die, is er een fout gemaakt wellicht of is er een andere inschatting? Hoe kijken we aan tegen die second opinion of die kritiek op de onderbouwing om tot een selectie te komen. Dus dat kan ik bij dezen toezeggen. Om nou op alle sprekers reactie te geven, ik weet niet of dat onze organisatie aan moeten doen. Dat is volgens mij ook zeer ongebruikelijk. Dit lijkt me heel zinnig, omdat het ook echt gaat over het stuk wat voorligt en de selectie. En als daar onderbouwd kritiek op is, om daar een reactie op te geven, dan lijkt me dat- Dus dat zou ik u bij dezen willen toezeggen. De andere vragen-

De voorzitter: De heer Vermaat heeft hier nog een vraag over.

De heer Vermaat: Voorzitter, ik begrijp de reactie van de gedeputeerde. Tegelijkertijd zou ik dan wel kijken naar alle inspraakreacties. Ook van de personen die niet geweest zijn, die wel te maken hebben met de locaties. Als u daarop wilt reageren schriftelijk, dan lijkt mij dat goed. Een van de andere is bijvoorbeeld vanuit Lexmond. Windturbinevrij Lexmond hebben ook op een aantal punten gezegd van worden daar de verkeerde afwegingen gemaakt, dan vind ik dat belangrijk om daar een reactie op te krijgen.

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Ik kan u toezeggen dat als er vragen zijn over- Dat zijn volgens mij in ieder geval twee sprekers gisteren die echt zeiden: de keuze waarom hier een gebied is aangewezen of niet is aangewezen, daar zetten wij vraagtekens bij. Die vraagtekens daar gaan wij een antwoord op geven. Dat kan ik u toezeggen. Lexmond weet ik niet. Ik weet niet of wij daar al informatie over gehad hebben. Maar mocht daar inderdaad zijn: die onderbouwing klopt niet en daar hebben we argumenten voor, dan moeten we daar natuurlijk even naar kijken. Dus daar gaan we dan een antwoord op geven. Dan kom ik bij de vraag van de gezondheidsrisico's, die door een aantal partijen natuurlijk ook worden genoemd. Wij hebben echt afstand tot woningen, gevoelige objecten als belangrijkste afwegcriterium genomen. Op het moment dat je dan verder naar een project gaat, of het nou de gemeente is of provincie, dan zul je natuurlijk daar

verdiepend onderzoek moeten gaan doen. Dat geldt voor heel veel andere aspecten. Daarbij ligt in de rede om landelijke normen te volgen, maar op het moment dat die er niet zijn, dan is er ook de mogelijkheid om gewoon lokaal normen. Dat is ook een duidelijke mogelijkheid die ministeries geboden hebben. Ik denk als u kijkt naar de planning dan zou het met die landelijke normen best goed op elkaar kunnen passen, dat we die ook kunnen gaan hanteren. Beetje afhankelijk van hoe snel de Kamer daar besluit over neemt.

De voorzitter: Mevrouw Van den Broek heeft een vraag, gaat uw gang.

Mevrouw Van den Broek: Ja. Excuus. Het is nog eigenlijk over het vorige onderwerp. Bij ons in de gemeenteraad is het gewoon om als iemand een toezegging doet, daar ook een deadline aan toe te voegen zodat wij een beetje weten waar we op kunnen rekenen. Kunt u daar iets over zeggen?

De voorzitter: Dat gaat over de toezegging van de vragen die beantwoord-

Mevrouw Van den Broek: Die criteria van de, die niet goed zouden zijn.

De voorzitter: O de onderbouwing van-

De heer Van Essen: Ik kijk even naar daarachter. Een maand, is dat reëel? Dat ze dat uiterlijk eind maart u doen toekomen. Dan kom ik bij de vragen waar een aantal over- De SGP die refereert aan de RES-afspraken, zegt doe dat nou ook in de RES. Dit is nadrukkelijk ook besproken aan de RES-tafels. Ik zie dat de regio's daar iets verschillend in opereren. Maar bijvoorbeeld een regio Amersfoort, die heeft natuurlijk gezegd: wij voelen ons zelf ook verantwoordelijk om die 0,5 terawattuur te halen. En wij liggen niet op koers en er is wat extra's nodig. En ik merk ook wel dat er een heel aantal gemeentes zijn die zeggen: het is eigenlijk wel fijn dat de provincie ons ook wel een beetje een duwtje geeft en ook wel helpt door aan te geven, als we wind willen, wat de meest kansrijke locaties zijn. Dus die samenwerking die is er. En dit is natuurlijk wel een extra, een aantal van u noemt dat een paralleltraject, maar het is wel degelijk dat er een belangrijke- Ook dit is gewoon onderwerp van gesprek op iedere RES-tafel en wij zijn daar ook- Ik ben er zelf gewoon ook altijd bij, bij die RES-tafels. Dan nog de vraag vanuit Volt over lokaal eigenaarschap en ook over kunnen meeprofiteren van omwonenden. Wij komen voor het zomerreces met het Statenvoorstel wat u gaat voorstellen over lokaal eigenaarschap. Dus de aspecten die u noemt, dat gaat ook om dat te borgen en dat is in eerste instantie ook bedoeld voor als wij zelf met een projectbesluit, dat we dan dat ook invulling geven, maar het kan natuurlijk ook door gemeentes, inspiratie zijn voor gemeentes die met windenergie daar invulling aan geven. Dus om te zorgen dat we het elkaar, want eigenaarschap daar hechten wij zeer aan, dat dat invulling krijgt. De vraag van de ChristenUnie over het proces heb ik volgens mij net al beantwoord. Partij voor de Dieren vraagt ook: waarom nou meer gebieden aanwijzen dan geschikt? Dat is expres gedaan ook omdat een keuze gemaakt kan worden dat er echt ook sprake is van over programmering. Partij van de Arbeid. Hoe omgaan met de gemeentes die wel aan de slag gaan met wind, maar ook kansrijke locaties hebben. Kijk wij hebben- Het is echt een objectief onderzoek geweest op basis van ruimtelijke criteria. Dus we hebben gebieden aangewezen door de hele provincie en daarbij niet gekeken of de gemeente zelf al windmolens heeft staan en misschien daar ook nog met extra projecten bezig is, bijvoorbeeld Houten, een gemeente daar helemaal nog niet mee bezig is, of een gemeente die daar misschien een beetje tussenin zit. We hebben gewoon gekregen ruimtelijk, wat zijn de beste locaties. Natuurlijk op het moment dat wij tot een projectbesluit komen dan zullen we daar wel criteria op basis waarvan we zullen moeten gaan kiezen waar we dan uiteindelijk zo'n projectbesluit inzetten.

De voorzitter: Mijnheer Dekker heeft een interruptie.

De heer Dekker: Ik dank de gedeputeerde voor zijn antwoord, maar eigenlijk voordat hij daar verder mee zou gaan, wilde ik hem interrumperen om te zeggen: dat is meer de vraag die we als Staten moeten gaan beantwoorden dan dat ik dat aan gedeputeerde vroeg in mijn inbreng. Maar dank voor het antwoord aan gedeputeerde.

De voorzitter: Dank u. Dan hoeft de gedeputeerde hier verder niet op in te gaan. Gaat u verder mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Dan komt er een aantal andere fracties te zeggen: gemeentes die goed op weg zijn, moeten we ontzien. Zon of wind, hoe zit dat nou? En eigen boden? Ik hecht eraan- Mevrouw De Man vroeg ook: op wat voor niveau gaat u dit nu bekijken: voor de hele provincie of per regio? Dat staat ook in de stukken: per regio. Want per regio is er een bod gedaan en per regio hebben ook gemeenteraden, heeft u ook zich gecommitteerd aan een bepaald bod. Dus dat is 1,8 terawattuur in de U16, 0,5 in Amersfoort en 0,75 voor heel Foodvalley, deels in Utrecht, deels in Gelderland. Dus dat is waar regio's en gemeentes en wij ook ons aan gecommitteerd hebben. En dat is ook het niveau waarop we moeten gaan kijken of doelen gehaald worden. Dus op het moment dat het- Het is ook niet zo dat er in de regio's het hele bod al volledig onderbouwd was met volledig een mandje aan projecten. Anders dan in sommige andere provincies trouwens, of andere regio's. Dat is ook de reden dat onze regio's toch relatief wat trager zijn in het realiseren van de RES-boden dan eigenlijk bijna alle andere RES- De Utrechtse regio's zijn relatief weinig ver in het realiseren van de RES-boden ten opzichte van veel andere regio's. Dat heeft er ook wel mee te maken dat de concretisering van de plannen bij het vaststellen van de RES grotendeels nog ontbrak. Het waren vaak nog ambities en die moeten nu ingevuld worden. Dus ik vind het ook lastig om te zeggen van: een gemeente heeft een bepaald bod gedaan. Ja, een regionaal bod. Dat is uiteindelijk wat er gedaan is dus daar kijken we ook naar. Het is wel, dat hebben we al eerder ook richting gemeentes gecommuniceerd, een gemeente als, ik noem een voorbeeld, Woerden of Vijfheerenlanden, die zelf intensief traject doorloopt om keuzes te maken voor locatie voor wind. Om daarvan te zeggen daar gaan wij een projectbesluit nemen, daarvan hebben we gezegd dat vinden we niet kies, omdat die gemeenten- Dan ga je ook dat keuzeprocess in die gemeente doorkruisen. Maar we zullen wel tot voldoende locaties moeten komen als er een gat dichtgelopen moet worden. Dus dat is de reden dat we echt hebben gezegd: het gaat om die RES-doelen. De zon- en windbalans moet wat verbeteren maar het gaat er met name om dat er voldoende concrete plannen komen. Dat is de oproep. Dus medio dit jaar zullen we kijken: zijn er genoeg concrete plannen? Telt dat op tot 1,8 terawattuur? Als dat niet zo is, dan zullen er extra plannen moeten komen. Dus daar staat wel- Het projectbesluit is dan wel echt het in te zetten instrument. En waar dat dan is? Dat zal ieder geval niet snel zijn in gemeentes die zelf al een windplan op dat moment, daar ook een raad een besluit over hebben genomen. Dat vinden wij niet kies. Maar hoe dat dan verder verdeeld wordt over de regio, welke criteria? Wat ik u wel kan toezeggen is misschien ook, hoe ziet dat proces nou tweede helft dit jaar eruit? Want dat is misschien ook een beetje de onduidelijkheid. Dat ik daar eens met een voorstel voor kom, hoe wij dat voor ons zien. Want ik kan me voorstellen dat dat ook wel u misschien wat comfort geeft.

De voorzitter: Mevrouw De Man heeft er in ieder geval een vraag over. Gaat uw gang.

Mevrouw De Man: Dank u wel voorzitter. Mijnheer Van Essen zegt voor gemeentes die lekker bezig zijn met windturbines dan kan ik me voorstellen dat we dat niet gaan doen. Is dat dan ook voor gemeentes die lekker bezig zijn met wind? Want volgens mij gaat het hier over het opwekken, of zon, het gaat hier over het opwekken van energie en welke vorm dat kiest, dat doet er dus niet toe volgens mij. En een procesvoorstel: altijd welkom.

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: De vraag is wel: wat is lekker bezig? Want dat heb ik ook wel gezegd, de ruimtelijke mogelijkheden moeten benut worden en er zijn enorme verschillen in de potenties. Dat zie je ook in de verdeling van die meest kansrijke gebieden. Er zijn gemeentes daar kan je op je kop gaan staan, maar daar past gewoon geen windmolen, gewoon ruimtelijk niet. En er zijn gemeentes waar heel veel mogelijkheden zijn. Dat is niet de schuld van die gemeente of van een gemeenteraad of van u, maar dat is gewoon de realiteit van de kenmerken van een gemeente. Dat geldt ook voor andere dingen. De ene gemeente daar is meer landbouwgrond, in een andere gemeente is meer natuur. Dan kan je zeggen, dat is ook oneerlijk. Ja, dat is oneerlijk maar dat is ook realiteit. Dus wat denk ik belangrijk is, is dat op het moment dat we een, dat

vind ik ook wel het advies van het burgerforum, op het moment dat je een projectbesluit gaat inzetten, zoek dan ook locaties die ruimtelijk het beste zijn. Waar de hinder op omwonende het laagste is, waar de impact op natuur het laagste is en waar mogelijk wat geclusterd kan worden. Volgens mij is dat echt, moet dat belang het zwaarste wegen. Belangrijker dan gemeentegrenzen. Dat is ook wat burgerforum ons meegeeft en ik vind dat ook een verstandig advies.

De voorzitter: Mevrouw Van den Broek, gaat uw gang.

Mevrouw Van den Broek: Betekent dit dan nog steeds- Want u heeft nu weer zoveel gezegd, ik wil toch nog even verhelderd hebben. Stel in Vijfheerenlanden daar doen we aan windenergie, daar doen we aan zonne-energie en we gaan gewoon ons RES-bod halen. Wij hebben misschien ergens iets meer ruimte dan in een andere gemeente. Gaan we dan nog geclusterd, eventueel windturbines krijgen, terwijl we ons RES-bod gehaald hebben?

De voorzitter: Voordat u het woord neemt. Mevrouw Van den Broek, ik wil er even op wijzen dat u in de laatste 32 seconden van uw spreektijd zit.

Mevrouw Van den Broek: Daarom had ik eerder vandaag al een punt van orde gemaakt en die zal nog wel een keer komen.

De voorzitter: Prima, ik meld het alleen. Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Het RES-bod is, nogmaals, dat zei ik, is een regionaal bod. Maar we hebben wel aangegeven, bijvoorbeeld een gemeente Vijfheerenlanden, waar natuurlijk een aantal turbines staan die ook bezig zijn, om ruimtelijke mogelijkheden verder te benutten. Daar wordt ook gekeken van: kunnen daar extra windturbines komen? Dat is ook het signaal wat we al richting Vijfheerenlanden hebben gegeven. Op het moment dat daar ook die mogelijkheden benut worden, dan ligt het- dan is dat nou niet de gemeente waar je als eerste voor een projectbesluit gaat kijken. Ik bedoel dat ligt gewoon niet voor de hand en dat zullen we ook niet doen. Dus dan ga je inderdaad kijken naar andere gemeentes. Ik zeg daar wel bij: die ruimtelijke mogelijkheid- Gekscherend gezegd: de gemeente Woerden die zegt ik ga één windmolen langs de A12 zetten, ben ik klaar. Zeg ik nou, eens kijken naar de ruimtelijke mogelijkheden binnen de gemeente Woerden, zeker ook bijvoorbeeld langs de A12, dat is gewoon geen verstandige invulling. Dus dan zullen we een betreffende gemeente wel uitdagen van: je moet je ruimtelijke mogelijkheden wel daar ook serieus naar kijken. Waarom? Omdat we wel gewoon voldoende opwek moeten komen op een ruimtelijk goede manier. Want dat is uiteindelijk waar het om gaat.

De voorzitter: Mevrouw De Man.

Mevrouw De Man: Dank u wel voorzitter. Heel concreet de vraag aan de gedeputeerde: heeft uw terughoudendheid over het toepassen van een projectbesluit, is dat ook van toepassing op gemeenten die met hun RES-bod halen? Want er zijn natuurlijk individuele boden van gemeenten die bij hebben gedragen aan het grotere plaatje van de hele RES-regio.

De voorzitter: Via de voorzitter graag, niet rechtstreeks de gedeputeerde aanspreken. Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Voorzitter, het is volgens mij de meeste regio's niet zo dat je het bod helemaal uit kan pluizen in gemeentelijke boden. Het is ook niet dat er een gemeentelijk bod is vastgesteld. Er is echt een regionaal bod, dat is ook waar we aan toetsen. Dus natuurlijk gaan wij de afweging krijgen met elkaar, mocht het aan de orde zijn: wat is verstandig om een projectbesluit te nemen? En dat je dan ook meeweegt, dat je daar kijkt van: wat doet de gemeente al, op verschillende vlakken, kan ik me iets bij voorstellen. Maar ik vind het niet verstandig om daar nu op vooruit te lopen. Anders dan de gemeen- wat ik daar net over zei. Ook omdat- Ik denk dat het ook niet verstandig is om een veel slechtere locatie eerder te benutten dan een veel betere locatie. We willen toch ook wel zoeken naar locaties waar de hinder voor

omwonenden zo klein mogelijk is? Volgens mij is dat ook een verantwoordelijkheid die we hebben naar onze inwoners.

De voorzitter: Dank. Mijnheer Vermaat, u had ook een hand opgestoken? Mijnheer Vermaat is- Dan de heer Travaille als eerste. Gaat uw gang.

De heer Travaille: Dank u. De gedeputeerde deed nou net een denk ik mooie toezegging. U werd een beetje onderbroken door de interruptie, maar volgens mij zei u dat er een procesvoorstel komt voor de tweede helft van 2024 rond dit thema.

De heer Van Essen: Dat is juist.

De voorzitter: Ik zei niks. De heer Van Essen zei wat.

De heer Van Essen: Via de voorzitter: dat heeft de heer Travaille goed gehoord. Die toezegging heb ik zojuist gedaan.

De voorzitter: Dank u. Dan: de heer Vermaat heeft ook een interruptie. Gaat uw gang.

De heer Vermaat: Voorzitter toch nog even kort. In mijn bijdrage, ik heb volgens mij de gedeputeerde er nog niet over gehoord, heb ik het gehad over de rol van de provincie ten opzichte van de andere gemeenten in de RES-regio. Want nu wordt de provincie daarboven geplaatst en tegelijkertijd is het toch zo dat elke gemeente heeft de regionale bod geaccepteerd, maar ook zijn eigen inbreng. En daar hoor ik de gedeputeerde nu niet over.

De voorzitter: Mijnheer Van Essen.

De heer Van Essen: Dat verschilt dus per regio en het telt ook niet in iedere regio op. Regio's hebben ook aangegeven en ook raden hebben aangegeven: wij staan aan de lat voor het regionale bod. En het kan zijn dat er een gat is dicht te lopen om dat regionale bod te halen. Je ziet ook dat de regio's daar iets verschillend in opereren, maar dat het regionale bod dat is vastgesteld hier in de regio daarvoor aan de lat staat, dat is wel in alle regio's erkend.

De voorzitter: Ogenblikje, want ik wil eerst even weten: mijnheer Van Essen, hoever bent u in uw bijdrage? Want ik wil eigenlijk het aantal interrupties beperken. We hebben niet zo heel veel tijd meer en we moeten ook nog bespreken hoe we verder gaan vergaderen. Dus is het heel cruciaal deze? De vraag is natuurlijk altijd- Heel kort, vraag. Geen uitweiding graag.

De heer Vermaat: Voorzitter, dank. Maar dan is het toch zo, gedeputeerde, dat dat opgelost moet worden binnen de RES-tafel, dus de regiotafel? En dat we dan niet eruit moeten halen en denken dan doen we het maar provinciaal?

De voorzitter: Mijnheer Van Essen, kort.

De heer Van Essen: Wij zijn daar onderdeel van, wij hebben ook een verantwoordelijkheid en er zijn meerdere partijen die plannen mogelijk kunnen maken. Dat zijn gemeentes, maar dat is ook de provincie. Sterker nog, voor wind zijn wij primair bevoegd gezag. Als een gemeente dat wil doen, moeten ze bij ons- Ja, zo zit het wel. Dus ik merk ook: regio's en gemeenten zitten daar absoluut verschillend in. Maar er zijn ook heel veel gemeentes die zeggen: het is heel belangrijk en goed dat de provincie deze rol pakt, want dat gaat ook ergens over solidariteit. Het gaat ook ergens over: wie neemt de verantwoordelijkheid voor het geheel? En dat is voor een individuele gemeente gewoon lastiger dan voor ons. Ik bedoel het is niet voor niks dat er ook een regionale overheid is en dat zijn wij. Juist in zo'n regionale samenwerking moeten wij ook wel die rol spelen. En dat wordt ook wel- Daar worden wij ook wel op aangesproken en dat wordt door zeker een heel aantal gemeentes ook van ons verwacht. Ik heb nog twee volgens mij opmerkingen die ik wou op reageren, voorzitter. Eentje was vanuit GroenLinks. Dat ging over Wet voorkeursrecht gemeenten,

locaties geheimhouden. Nou, locaties geheimhouden is in die zin, die 27 zijn natuurlijk ieder geval qua zoekgebieden openbaar. Hebben we ook wel over gedacht hoor, maar daar staat natuurlijk ook al een heel aantal initia- Bijvoorbeeld ook energiecorporaties die wel plannen hebben. Soms zijn er ook al afspraken, dus dat hebben we ook wel in beeld gebracht. Dus ik neem uw suggestie mee, maar ik weet- Ik moet even kijken in deze fase wat daarin mogelijk is. Dan was toch vanuit BBB, gemeentes die zelf aan de slag zijn. Volgens mij heb ik daar de kleuring en zaken al aan gegeven. Het publiek belang vraagt BBB nog van het eventueel inzet en onderbouwing van het projectbesluit. Het publiek belang zit in een duurzame energievoorziening voor onze inwoners, voldoende elektriciteit voor nieuwe bedrijventerreinen en voor nieuwe woningen. Het publiek belang zit in het halen van de ambitie in de omgevingsvisie die u als Staten of uw voorgangers hebben vastgesteld om 55 procent duurzame elektriciteit in 2030 waar te maken. Dat zijn allemaal publieke belangen waar dit projectbesluit op ziet. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan hebben we dit agendapunt bijna afgerond. Behalve dan dat ik nog even wil peilen. Er zijn wat moties aangekondigd. Volgens mij BBB heeft moties. Zijn er nog andere fracties die aparte moties? Ik heb het ook over meervoud. Klopt dat mevrouw Van den Broek dat er meerdere, twee moties in ieder geval?

Mevrouw Van den Broek: Dat kan zomaar, ja.

De voorzitter: Oké dus dan houden we daar in ieder geval rekening mee bij de- Ik wou nu zeggen de agendering, maar bij de PS, dat het daar meekomt. Goed. Dan zijn we aan het eind van dit agendapunt en ook bijna aan het eind van de vergadertijd die er voor vandaag stond.

14. SB Startnotitie P-MIEK

De voorzitter: Een aantal van uw fracties heeft toch gekregen dat we de P-MIEK aan het eind van de agenda dus niet meer vandaag kunnen behandelen. En dan, zoals ik heb toegezegd, we hebben natuurlijk ook nog wat opwaarderingen, het voorstel om dit op een ander moment met elkaar te bespreken. Nou heb ik begrepen van de heer Van Essen dat het wel van belang is om dit te bespreken of te behandelen voor de eerstkomende Provinciale Statenvergadering. Dat klopt hè?

De heer Van Essen: Nou ja, het is- We gaan natuurlijk gewoon dat proces in om ook die P-MIEK verder voor te bereiden om ook het- Dus het is echt een startgesprek van een programma. Het komt ook nog heel vaak terug. U gaat ook het afwegingskader voor de P-MIEK nog vaststellen. De energievisie is natuurlijk ook input daarvoor, dus het is zeker niet de laatste keer dat u erover gaat spreken. Maar om een startnotitie halverwege de wedstrijd te gaan bespreken, wordt een beetje mosterd na de maaltijd. Dus dat is wel waarom wij heel graag toch op korte termijn gewoon uw opvattingen over wat wilt u ons meegeven voor het opstellen van dit programma. Dus dat is wel de reden dat ik graag op korte termijn zou horen.

De voorzitter: Dank u. Dan is het voorstel om volgende week woensdagavond na het avondeten een extra vergadering in te lassen. Alleen voor P-MIEK. We schatten in dat dat één, hooguit anderhalf uur zal duren. We zullen kijken daarvoor naar de - ik zie u, mevrouw De Man, hoor, nog even nog afmaken - naar de spreektijden. Er komt een nieuw spreektijden voorstel voor en de opwaarderingen doorschuiven naar de volgende commissievergadering, waar in principe geen Statenvoorstellen op dit moment voor staan aangekondigd. Mevrouw De Man wil reageren of vragen. Gaat uw gang.

Mevrouw De Man: Dank u wel voorzitter. Is er geen gaatje op de dertiende want dan we hier toch zijn voor de kernenergiesessie bijvoorbeeld.

De voorzitter: De dertiende? Er wordt even gekeken hoe dat zit met agenda's en dan eerst kijk ik ook naar de gedeputeerde.

Mevrouw De Man: Met als voorstel dat we dan eigenlijk de agenda gewoon helemaal afgronden in één keer.

De voorzitter: Dat vergt heel veel extra tijd voor iets wat we inpassen, terwijl de opwaarderingen prima doorgeschoven kunnen worden naar de volgende keer. Dus als de ruimte is dan pas, maar- Ik zie de heer Van Essen heel m- voor de dertiende.

De heer Van Essen: Ik zit eind van de ochtend al met een bestuurlijk overleg dat ik daarvoor dan zou moeten laten schieten en dat zou erg ongelukkig zijn.

De voorzitter: Want hoe laat is de- Dus het zou naken. Maar wat is het bezwaar om volgende week woensdag te doen? Ik versta het niet zonder microfoon. Gaat uw gang mijnheer Vermaat.

De heer Vermaat: Ik zit ook nog in de commissie BEM, die loopt tot acht uur volgens mij, dus ik weet niet of negen uur, wanneer dat dan zal plaatsvinden.

De voorzitter: Dat zou kunnen overlappen. We weten niet precies natuurlijk hoe BEM loopt.

Mevrouw Rikkoert: Voorzitter, ik zat al een hele tijd.

De voorzitter: Ja sorry, ja. Het is een enorme puzzel zoals u ziet. Mevrouw Rikkoert.

Mevrouw Rikkoert: Ik dacht, kan het niet dan woensdagmorgen gewoon tijdens RGW? Jammer. Oké.

De voorzitter: Alle opties zijn- Maar P-MIEK, het gaat vooral om P-MIEK en daar hebben we in ieder geval de heer Van Essen nodig. Als we de rest van de zaken ook willen afwikkelen dan hebben we ook de heer Van Schie nodig en dat maakt dus de planning nog weer ingewikkelder. Dus als we P-MIEK doen volgende week woensdag. Weliswaar overlap met BEM maar niet in overlap met de aanwezigheid van de heer Van Essen in BEM. Ik zie mevrouw De Man had ook nog een vraag.

Mevrouw De Man: Ja, dank u wel voorzitter. Ik vind het best wel lastig. Dit is al de tweede keer vandaag dat de voorzitter een uitspraak doet over de agenda, terwijl wij gaan over onze eigen agenda. Ik heb niks opgewaardeerd dus ik heb er geen mening over, maar ik kan me voorstellen dat als mensen iets opgewaardeerd hebben, daar graag over willen praten, dat ze hem dan niet doorgeschoven willen hebben naar de volgende keer. Dus ik zocht naar een mogelijkheid waarbij we en de P-MIEK konden bespreken en de opgewaardeerde stukken. Maar goed als niemand sjoerge geeft, dan gaat het alleen over de P-MIEK. Maar die sturing daarin vind ik wel ingewikkeld.

De voorzitter: Dank u. Het is niet een sturing, het zijn voorstellen omdat- Er wordt iets te makkelijk over gedacht. U ziet hoe ingewikkeld het is om alles bij elkaar te krijgen met overlap. Het is niet sturing, het zijn voorstellen waarvan er van alle kanten bezwaren komen en het maakt het makkelijker als we maar met één gedeputeerde te maken hebben in plaats van met twee agenda's. Het is niet een sturing, maar wij zoeken hier met alle macht naar mogelijkheden waarop het kan. Maar als het niet kan, dan kan het niet. Dan hebben we, ja. Nog mevrouw Bikker.

Mevrouw Bikker-Trouwborst: U wilt reactie, toch?

De voorzitter: Ja, gaat uw gang.

Mevrouw Bikker-Trouwborst: Wat ons betreft is de P-MIEK volgende week woensdagavond oké. Dus dat moet dan na BEM. Maar het kan ook van ons morgenavond, bij wijze van spreken, om maar even een zijstraat te noemen. En ik vind het dus goed dat de andere punten gewoon afgehandeld kunnen worden. En als dat doorgeschoven moet worden, is dat voor ons ook akkoord, als ze maar op een goede manier behandeld kunnen worden.

De voorzitter: Dank. Morgenavond hadden we ook als optie, alleen dan kan de heer Van Essen niet aanwezig zijn. Dus dat maakt dan- Dan zijn we inderdaad als het goed is hier ook aanwezig, digitaal, liever fysiek, maar die optie vervalt dus. Ik hoor- Ja de optie volgende week woensdag. Maar er wordt gezegd na BEM, alleen dat zal dan waarschijnlijk een deel overlappen van BEM. Maar dan zoekende, hopelijk dat er

misschien wat verschoven kan worden in de agenda dat de heer Vermaat aanwezig kan zijn bij deze vergadering. Dus zijn er nog andere grote bezwaren tegen volgende week woensdag alleen P-MIEK vanaf half acht 's avonds? De rest schuiven we door naar de volgende commissievergadering. Tenzij- Ik zie niet inderdaad, wat mevrouw De Man ook zei, niemand die heel dringend zegt ik moet een opwaardering per se op korte termijn behandelen. Dan gaan we dat doen. Dan schors ik de vergadering voor nu en dan zetten we hem volgende week woensdagavond voort. Eet u smakelijk en nog een fijne avond.